

ВІДДІЛ ОСВІТИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ РДА
РАЙОННИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ

**РОЗРОБКИ УРОКІВ
ПОЗАКЛАСНОГО
ЧИТАННЯ**
«ШЛЯХ ДО МРІЇ ВИДАТНИХ
ДІТЕЙ У ТВОРЧОСТІ
СУЧАСНИХ ПИСЬМЕННИКІВ»

м. Хмельницький

2013 р.

Упорядник: Чехомова Оксана Леонідівна, вчитель української мови та літератури Мацьковецької загальноосвітньої школи І-ІІ ступенів, вчитель І категорії

Рецензент: Чорнобай Зоя Миколаївна, методист відділу освіти молоді та спорту Хмельницької РДА

Схвалено до друку рішенням НМР РМК відділу освіти молоді та спорту Хмельницької РДА (протокол №4 від 10.12. 2014)

«Розробки уроків позакласного читання: «Шлях до мрії видатних дітей у творчості сучасних письменників»» -
Хмельницький район, 2014

Відповідно до Державного стандарту, зміст посібника спрямовано на досягнення належного рівня сформованості вміння читати й усвідомлювати прочитане, на розвиток інтересу до художньої сучасної літератури, до читання загалом, розкриття загальнолюдських цінностей, на формування гуманістичного світогляду особистості, розширення її культурно-пізнавальних інтересів. Передбачено засвоєння змісту творів сучасних письменників із серії «Життя видатних дітей», окремих фактів біографії письменників.

Для вчителів української літератури.

Зміст

Вступ	4
Основна частина	5
Урок 1 Ірен Роздобудько «Життя видатних дітей. Про Блеза Паскаля. Жаринка з хатнього вогнища»	5
Урок 2 Ірен Роздобудько «Життя видатних дітей. Про Вольфі Моцарта. Грайливий Вольфі»	15
Урок 3 Ірен Роздобудько «Життя видатних дітей. Про Ганса Андерсена. Казки для кота Лукойє»	29
Урок 4 Ірен Роздобудько «Життя видатних дітей. Про Катрусю Білокур. «Що може пензлик?»	38
Урок 5 Ірен Роздобудько «Життя видатних дітей. Про Чарлі Чапліна. Таємниця чорного капелюха»	50
Урок 6 Сашко Дерманський «Життя видатних дітей. Про Пеле. Неабияке казна-що»	64
Урок 7 Сашко Дерманський «Життя видатних дітей. Про Уолта Диснея. Дитинство без олівців»	77
Урок 8 Оксана Луцевська про Христофора Колумба. «Сміливий мореплавець. Дитинство Христофора Колумба»	89
Урок 9 Оксана Луцевська про Чарльза Дарвіна. «Таємниці натураліста. Дитинство Чарльза Дарвіна»	100
Урок 10 Олександр та Наталя Шевченки «Життя видатних дітей. Про Фредді Мерк'юрі. Король Фредді»	112
Список використаної літератури	126

Вступ

Українська література передбачає формування потреби і відповідних навичок у читанні художньої літератури; створення на основі засвоєних літературних знань оптимальних умов для всебічного розвитку і реалізації особистості; формування загальнолюдських цінностей; залучення учнів до найкращих здобутків духовної культури.

Уроки позакласного читання, на думку Волошиної Н.Й., дозволяють реально координувати вивчення програмних творів і різноманітне домашнє читання учнів. Без вироблення умінь і навичок самостійного читання, без широкої літературної начитаності, багатого асоціативного мислення не розв'язати тих складних філософських і моральних, соціальних і художніх проблем, які стоять перед школою.

Створюючи посібник, опиралася на Державні стандарти, за якими уроки літератури мають стати джерелом утвердження засадничих основ високomorальної особистості, наповнення її життя глибоким сенсом активного служіння добру й істині. Саме тому за основу взято книжкову серію «Життя видатних дітей» видавництва «Грані-Т» (Київ), що об'єднує понад 30 книжок сучасних українських авторів. Частина книг серії схвалена

Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України. для використання у загальноосвітніх навчальних закладах (наказ № 1.4/18-Г-396 від 01.07.2010р.)

Посібник містить розробки уроків позакласного читання для учнів 5-7 класів, побудованих на історіях сучасних письменників про досягнення успіху видатних дітей, зокрема Блеза Паскаля, Вольфа Моцарта, Ганса Андерсона, Катрусі Білокур, Чарлі Чапліна, Пеле, Уолта Диснея, Христофора Колумба, Чарльза Дарвіна, Фредді Мерк'юрі, що по-новому відкривають дитинство геніальних особистостей; застосовано інтерактивні сучасні методи навчання, новітні освітні технології.

Урок 1

Тема. Ірен Роздобудько «Життя видатних дітей. Про Блеза Паскаля. Жаринка з хатнього вогнища»

Мета: ознайомити учнів з творами сучасних дитячих письменників; вчити аналізувати прочитаний твір; розвивати вміння виразно читати художні твори, переказувати епізоди, висловлювати думки з приводу прочитаного; за допомогою дидактичного мовленнєво-комунікативного матеріалу виховувати інтерес до життя та творчості видатних людей.

Обладнання: презентація, портрети письменниці Ірен Роздобудько та Блеза Паскаля, виставка книжок Ірен Роздобудько.

Тип уроку: урок позакласного читання

Хід уроку

I. Мотиваційний момент

1. З'ясування емоційної готовності до уроку (обмін побажаннями з сусідом по парті)

2. Актуалізація суб'єктного досвіду й опорних знань

✓ Чи робили ви відкриття? Чи легко його здійснити?

II. Цілевизначення і планування.

1. Оголошення теми уроку, самостійне визначення його цілей.

III. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Повідомлення учнів про Ірен Роздобудько

2. Слово вчителя

Сьогодні на уроці ми матимемо змогу познайомитися із цікавою історією із життя відомого французького фізика, математика Блеза Паскаля, а також прослідкувати, яким шляхом він простував до свого відкриття.

3. Учнівська повідомлення-презентація про Блеза Паскаля

4. З'ясування емоційних вражень від прочитаної історії «Жаринка з хатнього вогнища»

✓ Яке враження справила на вас історія?

Сподобалась? Чим? Чому?

5. Робота над змістом твору.

1. Бесіда

✓ Як звали Голову Палати Зборів (Етьєн Паскаль)

✓ Що робили усі мешканці Клермонта? (Виливали воду й викидали сміття просто собі під ноги!)

✓ Про який рівень життя свідчить такі дії?

✓ Як звали матір головного героя? (Антуанетта)

✓ Охарактеризуйте хлопчика в перший рік життя.
(Хлопчик був спокійний та веселий. Батьки раділи, що він міцно спить, добре їсть, росте та всміхається вві сні.)

✓ Але трапилося щось страшне. Що? *(Біля будинку, де мешкала родина, часто зупинялася баба, яка скидалася на відьму. До речі, в ті часи люди дуже боялися відьом і навіть полювали на них! Але мати Блеза була жінкою розумною, веселою і не вірила в забобони. Вона залюбки виносила тій бабусі їжу, давала гроші і приязно з нею розмовляла. Подруги матері Антуанетти часто попереджали її, що це недобра баба. Чаклунка! Якось вранці матуся Антуанетта винесла маленького Блеза на прогулянку. «Ой, який гарний хлопчик! - вигукнула баба. - Дайно я подивлюся на нього!». Матуся Антуанетта відкинула завісу, і стара глянула на дитину своїми темними очима. Малюк злякався і заплакав. Відтоді в хаті Паскалів запанував безлад. Маленький Блез нікому не давав спокою. Раніше він дуже любив купатися у великих ночвах. Але зараз, побачивши воду, починав голосно кричати і дряпатися, мов кошеня. Ці крики довели малюка до того, що він змарнів і занедужав. Батьки почали хвилюватися за його життя.)*

✓ Що говорили друзі батьків? *(Що хлопчика зурочила відьма)*

✓ Як вчинили батьки хлопчика? *(Звернулися до бабусі і розпитали у неї)*

✓ Ким насправді виявилася бабця? *(Злочинницею, котру колись не захистив батько Етьєн)*

✓ Чи шкодувала вона про свій вчинок? *(Так)*

✓ Яким способом запропонувала бабця зняти закляття? *(Перенести на іншу людину)*

✓ Чи погодився татко на таку пропозицію? Чому? *(Ні, бо не міг занепасти іншу людину, навіть ціною життя власного сина)*

✓ Про які риси характеру свідчить такий вчинок?

✓ Як ви вважаєте, легко батькам приймати такі рішення?

✓ Чи був ще якийсь вихід? *(Так). Який рецепт підказала бабця? (Нехай дитина, якій немає семи років, збере до сходу сонця дев'ять різних рослин. Принеси мені ці рослини, і я зроблю чарівний компрес. Його треба покласти дитині на животик, і вона одразу видужає! Але запам'ятай найважливіше, - суворим голосом додала вона. - Коли ви покладете цей компрес, малюк до півночі буде здаватися... мертвим!!!)*

- ✓ Чи видужав хлопчик? (Так)
- ✓ Коли Блезові виповнилося вісім років, яке рішення прийняв тато? *(Вони переїхали до столиці Франції - Парижа)*
- ✓ Опишіть це місто *(Великі будинки, палаці, багато церков! Надто ж любляв Блез розглядати чудернацькі кам'яні фігури на даху найвеличнішої церкви міста - Нотр-Дам. Або як її ще називали - Собор Паризької Богоматері.)*
- ✓ За ким ще любляв спостерігати хлопчик? *(За тим, як фехтують мушкетери)*
- ✓ Хто такі мушкетери?

2. Учніське повідомлення про мушкетерів

3. Бесіда

- ✓ Чому життя мушкетерів, за словами батька, було «не таке вже солодке»? *(Адже вони - військові. І мають виконувати всі накази Короля. А королі любляють воювати.)*
- ✓ Чому батько вирішив не віддавати Блеза у монастирську школу, а навчати його вдома? *(Йому не хотілося віддавати у далеку монастирську школу, де хлопчик міг занедужати або стати неуком-бешкетником)*
- ✓ Про що дізнався Блез під час навчання? *(Чому під час грози на небі з'являється блискавка. З чого складається*

порох. Чому вдень світить сонце, а вночі - місяць. Як влаштований годинник. Куди взимку відлітають пташки)

✓ Яку науку батько вважав найважливішою із усіх наук? Чому? *(Але найважливішими з усіх наук татусь Паскаль вважав знання іноземних мов та граматику. «Якщо ти знаєш багато мов і пишеш без помилок, - казав він Блезові, - то зможеш вільно спілкуватися з усім світом! Адже крім нашої, французької мови, існують ще й німецька, англійська, італійська.»)*

✓ Чи погоджуєтеся ви з точкою зору батька? Відповідь обґрунтуй?

✓ А яку мову вважав татко найскладнішою? Чому? *(А найскладніша мова, якою говорять науковці, - латина. Латиною написані наймудріші книги на світі. А тому будемо вчити саме її!)*

✓ Що хотілося робити Блезові замість вивчення латини? *(Відкриття)*

✓ Чи доводилося вам робити власні відкриття? Чи були ви свідком відкриття інших?

✓ Чи вдалося Блезові зробити власне відкриття? Давайте подивимося яке.

4. Інсценівка епізоду

Це сталося під час... обіду. Служниця принесла Блезові тарілку з супом із цибулі - французи й зараз люблять цю страву. Блез узяв ложку і випадково вдарив нею по краю фаянсової тарілки:

- Дзень!!!

"Дзень-дзень-дзень..." - покотилася луна великою обідньою залогою.

Блез прислухався. І ще раз ударив по тарілці.

Вона знову дзенькнула.

І знову залогою пішла луна.

- Чому звук не стихає одразу? - запитав Блез.

- Не бався, а їж! - відказав батько.

Та Блез і не думав бавитися!

Після обіду він узяв до рук ложку і... почав робити інші досліди. Стукав нею по різних предметах і дослухався - скільки триватиме відлуння від дерев'яних меблів, скляних пляшок чи металевого дзвоника, що висів на дверях будинку.

Дерево відгукувалося коротко і глухо: "Кхе!". Це дуже нагадувало кахикання їхнього старого садівника.

"Дзиу-у-у - дзи-и-и!"- дзвеніло скло. І Блез морщив носика, бо саме таким тоненьким голосом нянька кликала його митися перед сном.

Але хлопчик зауважив, що скляні речі відлунюють довше, ніж дерево.

А от невгамовний металевий дзвоник на дверях взагалі співав довго на всі голоси!

Походивши таким чином по всьому будинку, маленький Блез прийшов до висновку, що різні предмети по-різному зберігають звук! А часом і зовсім його не мають. Наприклад, подушка, по якій Блез теж вдарив ложкою – зовсім не звучить! А чому?

На той час Блез уже навчився писати. Він сів за стіл і... написав трактат (так називалися у ті часи наукові праці) про те, як предмети зберігають відлуння.

Це була його перша наукова праця.

(До речі, ти можеш і сам повторити ці досліди й на власні вуха почути різницю між тим, як довго бринить метал, скло чи дерево.)

5. Виразне читання в особах

... Одного пізнього вечора Блез сидів у дубовому кріслі, занурившись у нього так глибоко, що його геть не було видно. Він любив отак ховатися в батьковому кабінеті й слухати, про що той говорить зі своїми гостями. Крісло було таке велике - мов будинок чи корабель, а Блез такий малий - наче мурашка. Ніхто його навіть не помічав.

Якби помітили, то негайно відправили б спати!

Батько і гості весь час про щось говорили і навіть сперечалися.

Та Блезові було незрозуміло, про що йдеться.

Всі батькові гості були дуже розумними людьми.

-Шановний пане Пайоре, - казав батько, звертаючись до одного з присутніх, - яка може бути пропорція між фігурами, які не схожі одна на одну? Як виміряти коло прямою лінією?

- О шановний друже, - велемовно починав пан Пайор. - Для того існує тридцять друга теорема Евкліда!

"Що це все означає? - міркував маленький Блез. - А може, тато говорить тою невідомою мовою, яку змушує вчити мене? Тою... як її... латиною?.."

- Тато, а хто такий Евклід? - не витримав Блез.

-А ти що тут робиш? - розгнівався тато. - Тобі час вкладатися до ліжка!

Блез тяжко зітхнув і вийшов з кімнати - він звик слухатися тата.

Але ще довго не міг заснути.

"Батько змушує мене вчити граматику, - ображено сопів він. - А сам знає такі цікаві речі - про числа, різні фігури, які креслить на папері, про якісь... тео... теореми...

які треба доводити! А що це за країни, котрі називаються Геометрія та Математика? Як до них потрапити?"

І Блез вирішив негайно дізнатися про все в батька.

За сніданком хлопчик запитав:

-Що таке Геометрія та Математика?

Батько невдоволено насупив брови.

-Тобі ще рано знати про такі речі! - відказав він. - Це складні науки для дорослих.

Блез образився і вже закопирісав губи, щоб розревітися.

-Ну добре, - пом'якшав тато. - Геометрія - це наука про те, як побудувати правильні фігури і знайти пропорції між ними. А математика - наука про числа. Але ти все одно зараз нічого не зрозумієш. Поки що все це тобі не потрібно.

6. Слово вчителя.

Маленький Блез не зупинився на одному відкритті, тому що був допитливим та цілеспрямованим хлопчиком. Як йому вдалося зробити ще одне відкриття?

7. Переказ епізоду про те, як хлопчик зробив відкриття

...І тато вирішив сховати від маленького Блеза свою бібліотеку, в котрій було безліч наукових книг. Усі стелажі з книжками він замикав великим мідним ключем. А ховав його до кишені.

"Якщо тато не хоче мені пояснити, як малювати правильні фігури, - вирішив Блез, - то я сам навчуся їх малювати! І сам знайду, чим вони схожі, а чим - різняться!"

Він підкрався до коминка і паличкою вигріб з нього жарину. Вона впала на килим, що лежав біля вогнища і... пропала в ньому круглу чорну дірку. Блез узяв жарину в долоню і почав перекидати її з руки в руку, дмухав на неї, аж поки вона охолола і стала вуглинкою. Тоді Блез ліг на підлогу і спробував намалювати на ній таку саму дірку - кружечок. Він ще не знав, що в науці такий кружечок зветься - "коло".

Кружечок вийшов негарний, кривобокий. Хлопчик стер його рукавом своєї білої сорочки і знову почав малювати. Цього разу кружечок вийшов гарний. Блез насупився і подумав, що пряма лінія теж може бути круглою! Якщо, малюючи, увесь час заокруглювати її краї.

А якщо це так, то, мабуть, можна якимось чином виміряти довжину цієї круглої лінії?

Хлопчик зрадів, що зробив таке чудове відкриття, і вже хотів було розповісти про це батькові. Аж раптом подумав: а якщо в цей кружечок вмістити іншу фігуру? Наприклад, трикутник. Що з того вийде?

І Блез почав малювати в кружечку трикутник.

Скінчивши роботу, хлопчик здивувався: всі боки трикутника були рівні! Але чи так воно є насправді?

Блез тихенько прокрався на кухню і... відірвав поворозку від фартуха, що висів на стільці.

Мотузком він старанно виміряв усі боки трикутника. Вони справді були однакові!

Висолопивши язика від натуги, Блез почав малювати інші фігури і вписувати в них кружечки та прямокутнички. І знову вимірював лінії мотузкою. А вугликом записував на підлозі, скільки чому дорівнює.

✓ Доведіть або спростуйте твердження татка, що в його родині зростає звичайнісінький геній

8. Робота з текстом

➤ Знайдіть у тексті і зачитайте про те, що змусило хлопчика створити скриньку «Колесо Паскаля» (*Якось тато повіз Блеза на прогулянку до найкрасивішого місця поблизу Парижа - королівського палацу, котрий називався Версаль. Спочатку карета їхала вузькими вуличками, а далі мальовничим гаєм. На деревах співали пташки, повз карету мчали вершники. Адже в ті часи їх було багато! Певно, тому що ніхто ще не винайшов двигунів для автомобілів чи автобусів. Довівши тата з сином до палацу, кучер сказав:*

- З вас шість су, панове! (Так тоді називалися французькі гроші.)

Тато дістав з гаманця жменю монет і простягнув кучерові. Той поклав монети на долоню і почав довго-довго рахувати їх.

Хлопчик занудьгував.

Йому кортіло швидше погуляти парком! А кучер знай перебирав і перебирав монетки в руці. Нарешті він підрахував гроші, а здачу простягнув татові.

- Чому він так довго? - запитав Блез.

- Тому що він - простий чоловік і не вчив математику! - пояснив батько. - Йому тяжко рахувати!

Блезові здалося це дивним. Адже математика – така захоплююча наука. Як можна її не знати?

- А наша служниця може рахувати? - знову запитав він.

- Звісно, ні! - відповів тато.

- А кухар? - не вгавав Блез.

- І кухар не вчився цьому, - відказав тато й додав: - Але найгірше те, що й чиновники, які працюють у скарбниці самого короля, теж погано рахують! Просто біда...

Почувши таке, Блез почав фантазувати: от якби вигадати таку машину, котра могла б рахувати сама!

І не тільки рахувати, а й служити звичайній людині, як... друга голова! Тобто - другий, додатковий мозок! І цей другий мозок був би точний, мов та машина.

Ти вже здогадуєшся, куди сягнула його думка?

Звісно ж, Блез Паскаль замислився про майбутній комп'ютер!)

➤ Знайдіть у тексті та опишіть скриньку «Колесо Паскаля». *(Це була невелика прямокутна скринька з металу. На її кришці - вісім круглих отворів. Довкола цих отворів Блез викарбував цифри від одиниці до дев'яти. А на кожен такий отвір почепив коліщатко Із багатьма зубцями. Один із зубців зробив найдовшим, щоб він був схожий на гачок. Якщо хтось задавав машині завдання на складання чисел і крутив перше коліщатко, то великий зубець-гачок чіплявся за зубець іншого коліщатка. Таким чином, прокручувалися всі вісім! І машина видавала правильну відповідь!)*

9. Творче завдання

Скласти фанфік продовження історії про Блеза Паскаля після винаходу скриньки «Колесо Паскаля»

10. Заповнити таблицю «Відкриття Блеза Паскаля»

Винахід	Для чого служить
---------	------------------

<i>... шприц.</i> <i>Він удосконалив</i> <i>барометр</i> <i>А ще він накреслив</i> <i>проект багатомісної</i> <i>карети</i>	<i>ним роблять уколи та щеплення.</i> <i>прилад, за яким дізнаються про</i> <i>тиск повітря.</i> <i>в якій може одночасно їхати кілька</i> <i>десятків людей.</i>
---	--

❖ Окрім наукової діяльності, якою ще займався Паскаль?
(Літературною)

❖ Чи доводилося вам читати його книги? А чи хотіли б прочитати?

❖ **Доведіть або спростуйте твердження:** «Власне, всі великі відкриття починаються з... маленької яскравої жаринки, яка має світитися у твоєму допитливому розумі!»

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап

«Мікрофон»: «Після прочитаної розповіді про Блеза Паскаля я зрозумів.... А ще мені хотілося б почути думку....(Учень називає прізвище однокласника)»

V. Домашнє завдання

Загальне. Прочитати розповідь Ірен Роздобудько про Вольфі Моцарта «Грайливий Вольфі».

Індивідуальне. Підготувати презентацію про В.Моцарта.

Урок 2

Тема. Ірен Роздобудько «Життя видатних дітей. Про Вольфі Моцарта. Грайливий Вольфі»

Мета: ознайомити учнів з творами сучасних дитячих письменників; вчити аналізувати прочитаний твір; розвивати вміння виразно читати художні твори, переказувати епізоди, висловлювати думки з приводу прочитаного; за допомогою дидактичного мовленнєво-комунікативного матеріалу виховувати інтерес до життя та творчості видатних людей.

Обладнання: презентація, портрети письменниці Ірен Роздобудько, австрійського композитора, музиканта Вольфганга Моцарта, виставка книжок Ірен Роздобудько, музичні твори Моцарта, запис звуків природи, предметів побуту.

Тип уроку: урок позакласного читання

Хід уроку

I. Мотиваційний момент

1. З'ясування емоційної готовності до уроку (обмін компліментами з сусідом по парті)

2. Актуалізація суб'єктного досвіду й опорних знань

✓ *Чи у вас захоплення ? Чи хотіли б ви, щоб ваше захоплення стало вашою професією? Що для цього потрібно зробити?*

II. Ціле визначення і планування.

1. Оголошення теми уроку, самостійне визначення його цілей.

III. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Біографічне лото «Ірен Роздобудько»

Дитинство	<i>Народилася 1962 року в Донецьку</i>
Освіта	<i>Факультет журналістики Київського національного університету ім. Тараса Шевченка</i>
Праця	<i>Працювала у Донецькому ТАРС-РАТАУ телеграфісткою, у багатотиражці Донецького металургійного заводу, офіціанткою, Снігуронькою, шпирехиталмейстером в цирку, методистом в кінотеатрі, кіномеханіком в відеосалоні, диктором радіогазети металургійного заводу, редактор журналу «Наталі». Зараз головний редактор «Караوانу історій», викладає в інституті кінематографії ім. Карпенка-Карого на курсі сценарної</i>

	<i>майстерності, на курсі режисерів</i>
Творчість	<i>«Пастка для жар-птиці (2000), «Гудзик» (2005), «Зів'ялі квіти викидають» (2006), «Останній діамант міледі» (2006), «Амулет Паскаля» (2007), «Оленіум» (2007), «Переформулювання» (2007), «Дві хвилини правди» (2008), «Все, що я хотіла сьогодні...» (2008), «Гра в пацьорки» (2009), «Перейти темряву» (2010), «Мандрівки без сенсу і моралі» (2011), «Я знаю, що ти знаєш, що я знаю, що ти знаєш» (2011), «Якби» (2012).</i>
Екранізація	<i>«Гудзик», «Почати з початку. Марта», «Зів'ялі квіти», «Таємничий острів», «Пастка». Також були помічені її збірки поезій «Штрих на чорній цераті» та «Ангели на дротах» і дитячі книжки «Коли оживають ляльки», «Дитинство видатних людей», «Пригоди на невідомому острові».</i>
Нагороди	<i>Багаторазовий переможець і дипломант «Коронації слова»: 2004 рік - перша премія за роман «Гудзик» та 2000 рік - друга премія за роман «Пастка для жар-птиці».</i>

2. Слово вчителя

- Чи є у вас мета в житті? Яка? Що потрібно зробити, щоб досягти її?

Сьогодні на уроці ми матимемо змогу познайомитися з історією австрійського композитора, музиканта Вольфганга Моцарта, який поставивши мету у дитинстві, досягнув вершин: став відомий у всьому світові

3. Учнівська повідомлення-презентація про Вольфганга Моцарта

4. З'ясування емоційних вражень від прочитаної історії «Грайливий Вольфі»

- ✓ Яке враження справила на вас історія? Сподобалась? Чим? Чому?

5. Робота над змістом твору.

1. Бесіда за розділами «Як Вольф вперше почув музику», «Як Вольфі поцілував Клавесин», «Як Вольфі наспівував таткову мелодію»

- ✓ У якому місті відбувалися події?(У австрійське містечко Зальцбург)
- ✓ Яку пору року описує автор ?(Зиму)
- ✓ З чим порівнює місто взимку? (З вершковим тортом)

✓ Ким був Леопольд Моцарт (*Придворним музикантом*)

✓ Яке ім'я дали хлопчику в родині Моцартів? (*Йоганнес Хризостомус Вольфгангус Теофіліус Амадеус.*)

✓ Як називала хлопчика сестричка Нані? (*Вольфом*)

✓ Чи спокійним виявився малюк? (*Ні, він не хотів засинати і дуже голосно кричав*)

✓ Як виходили з такого становища родичі? (*Мама весь час колихала хлопчика на руках. Тато надимав щокі і дмухав на сина, зображаючи вітер. Стара служниця Тереза трусила над ним своїм блискучим кухарським ополоником. Нані показувала братикові свої ляльки.*)

✓ Чи допомагало це заспокоїти малюка? (*Ні*)

✓ А що допомогло? (*Тато спересердя вдарив по клавішах свого музичного інструмента – клавесина, а хлопчик перестав плакати*)

✓ Знайдіть у тексті підтвердження, що з хлопчика виросте музикант. (*І тато почав грати. Він грав, аж поки малюк заснув. І вся родина зітхнула з полегшенням. Незабаром тато помітив, що дитинча завжди завмирає, коли починають співати клавіші. А як мелодія уривається, то знову плаче. "Мабуть, з нього виросте музикант..." – подумав тато.*)

✓ Що любила понад усе Нані? (*Бавитися зі своїми ляльками*)

✓ Що почав робити хлопчик, коли навчився вилазити із колиски? (*Коли Вольфі трохи підріс і навчився вилазити з колиски, він почав прокрадатися до татового кабінету, звідки линула музика. Сидів там у кутку й уважно спостерігав, як тато і Нані натискають на довгі білі та чорні дощечки, котрі починають співати під їхніми пальцями.*)

✓ Над чим розмірковував хлопчик у музичній кімнаті? (*Від чого співає дивний лакований ящик на довгих ніжках і чому мовчить, коли поруч немає тата*)

✓ Хто допоміг дати відповіді на ці запитання? (*Сестричка Нані, вона пояснила, що у клавесина є клавіші. Це ті дощечки - чорні й білі. Тато натискає на них пальцями - й вони співають!*)

✓ Чи послухаються клавіші Вольфа? Чому? (*Ні! Для цього потрібно знати ноти. Кожна клавіша - то окрема нота. Їх треба вчити! Це дуже складно*)

✓ Що вирішив Вольфі після такого пояснення Нані. Яку рису характеру проявила ця відповідь? (*"А я все одно спробую!" - вирішив Вольфі.*)

✓ Знайдіть у тексті епізод, в якому розповідається, як намагався Вольфі підкорити клавесин. (*Наступного дня, коли тата не було вдома, він підібрався до клавесина. Чи скоряться йому чорні та білі дощечки так само, як татові й Нані? Щоб дотягнутися до клавішів, хлопчик став навшпиньки. Потім підстрибнув. Закрутився на одній нозі і ледь не впав. Усе марно! Не дістати до клавіатури! Тоді він просто поцілував клавесин у прохолодну лаковану поверхню. І вона здалася йому солодкою...*)

✓ Чи здався після першої спроби хлопчик? (*Ні*)

✓ Яка мрія з'явилася у Вольфі? (*Скоріше вирости й сягнути клавішів*)

✓ Чи була у вас мрія у дитинстві? Яка? Чи змінилася вона?

✓ Що найбільше любляв хлопчик? Чому? (*Сидіти на підвіконні, тому що з вулиці було чути звуки*)

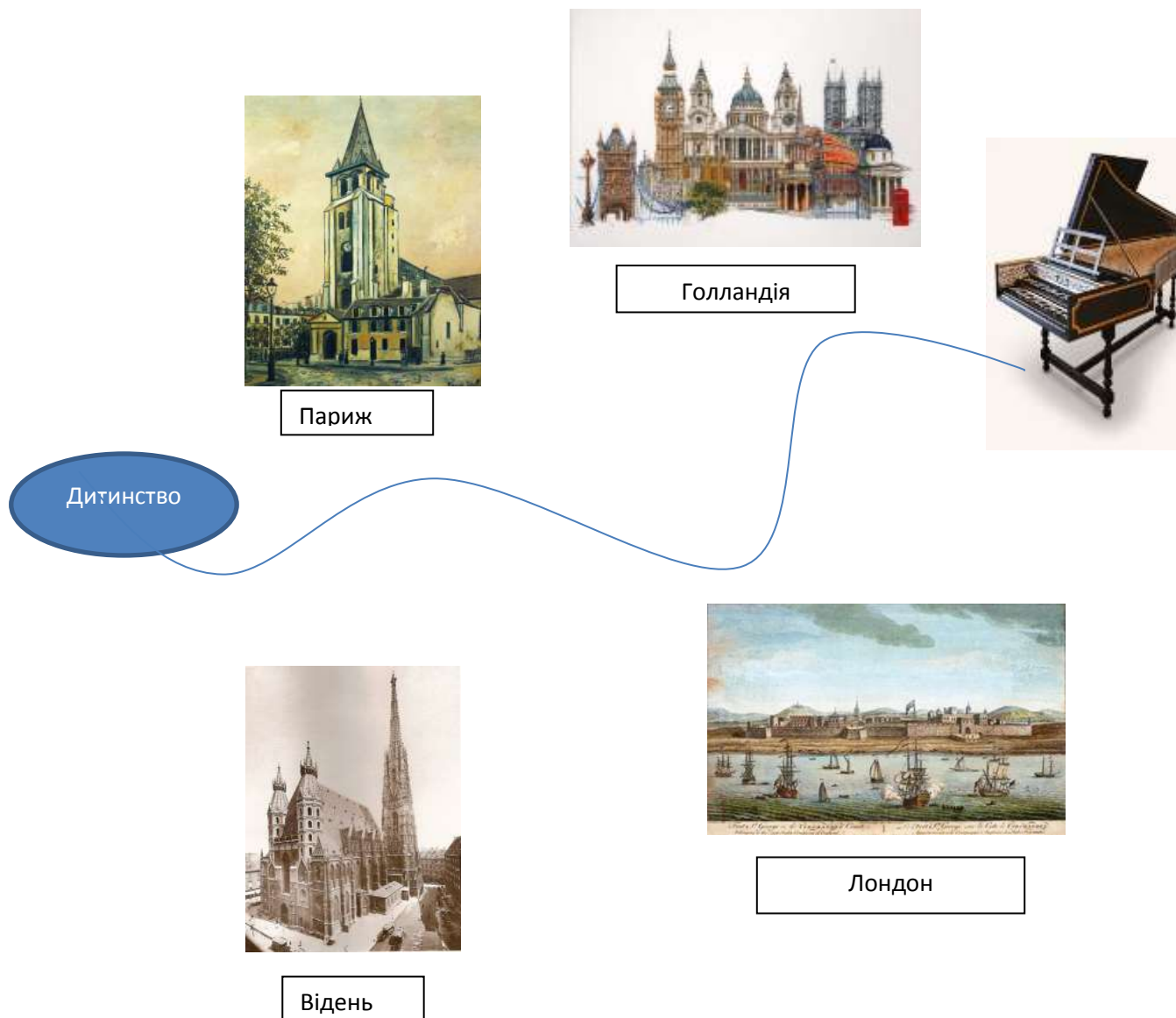
✓ Що вбачав у цих звуках Вольфі? (*Музику*)

✓ Чи доводилося вам чути музику у звуках за вікном?

2. Дослідження-експеримент (учням пропонується прослухати звуки і відгадати кому чи чому вони належать)

3. Слово вчителя

Отже, ми з вами переконалися, що тільки ті з вас, хто володіє музичним талантом, зумів відчувати в цих звуках музику. Сьогодні ми з вами будемо подорожувати разом із Вольфі Моцартом до його мрії, котра народилася у дитинстві. Прослідкуємо якими ж рисами характеру потрібно володіти, щоб не зрадити свою дитячу мрію та досягти успіху. Давайте подивимося на карту нашого шляху до мрії

✓ Пригадайте після якої події батько вирішує навчати хлопчика музиці (*Щоранку мама наливає йому кухлик молока. Випий, синку! - вмовляє мама. – Швидше виростеш! -І тоді я зможу грати на клавесині?- Для цього ти ще малий! - каже мама. - І не знаєш нот! А я знаю! - вигукує Нані, показує братові язика і прожогом випиває свого кухлика. Замість того, щоб зробити те саме, Вольфі раптом починає наспівувати:"Ла-ла-ла".- О Господи! - сплескує руками тато. - Це ж моя мелодія! Я її грав гостям учора ввечері! Хіба він міг її запам'ятати? - Звичайно ж, не міг! - каже мама. - На той час він уже спав. Та й двері в музичну кімнату було зачинено! Оце так! Батьки йому не вірять! Вольфі заспівав ще голосніше. Родина притихла. Це була музика, яку батько вночі награвав для своїх гостей! - Дивно... - нарешті вимовив приголомшений тато й додав: - Нема ради - завтра ж почну вчити його музики...)*

4. Інсценівка розділу «Як Вольф перше натис на клавіші»

Вольфі ледь дочекався ранку! І навіть випив кухлик молока.

Після сніданку тато урочисто посадив сина на тілець перед клавесином. Та ось лихо: руки не дотягуються до клавіатури! Що робити?

Поклали на стілець дві подушки - сидіти стало незручно.

Вольфі підібгав під себе ноги - стало ще гірше!

Підвівся на коліна - і мало не впав.

Вольфі вже збирався голосно заревіти. Побачивши це, стара служниця Тереза пішла до батькової бібліотеки і принесла звідти товстелезну старовинну книгу. Всадовила на неї Вольфі. Нарешті він зміг побачити клавіатуру!

- Кожна клавіша - це нота, - почав пояснювати тато, - а кожна нота має власне ім'я!

- Як це? - здивувався Вольфі.

- Ну от дивися, - сказав тато, - тебе звуть Вольфі. А коли ти виростеш, тебе називатимуть з повагою - Вольфтант. Так от, кожна з цих нот теж має своє ймення. Сім нот - сім різних імен. Усі вони не такі довгі, як у тебе. Звуть їх так: До, Ре, Мі, Фа, Соль, Ля та остання - Сі. Всі ці ноти мешкають у клавесині - ось у цих білих клавішах. Але в них є ще одне помешкання...

- Ого! - знову здивувався Вольфі. - Отже, ці сім братиків та сестричок мають аж два будиночки? А де ж другий?

- Так. Перший і найважливіший будиночок для нот - ось тут!

І тато розгорнув перед сином дивний альбом із намальованими на ньому рисками. Вольфі нічого не второпав. Як це так, щоб такі дзвінкі ноти жили на звичайнісінькому папері? Цього не може бути!

- Це - не простий папір. Бачиш, на ньому намальовані п'ять довгих рисок? Це називається нотний стан -- тобто те місце, де розташовуються ноти. Кожна має свою окрему оселю. Наприклад, До живе на першому поверсі - на першій рисці, а нота Сі - на останній! Якщо композитор пише музику - він спочатку програє її на клавесині, а потім - записує ноти на ці риски.

- Тобто, музика живе на... на... папері? - трохи засмутився Вольфі. Адже думав, що вона може жити лише в повітрі, як пташки чи метелики.

- Звісно, - підтвердив тато, - її ж бо треба зберігати, аби залишалась і для інших, а потім - навіть через багато років! - її могли зіграти й наступні музиканти.

- Зберігати так само, як мама зберігає слоїки з варенням? - запитав Вольфі.

- Приблизно так, - засміявся тато. - Коли ти виростеш, я навчу тебе розташовувати ноти на цих рисках. А поки спробуй-но пограти так, як тобі хочеться.

*Вольфі простягнув руки до клавіатури і торкнувся її.
Обережно натис на першу клавішу.*

- До-до-до! - відгукнулася вона.

*Її голос був, як у поважного пана - трохи басовитий,
солідний.*

*Вольфі закортіло почути, як співає друга клавіша - та,
що стоїть поруч із першою. Він натис на неї.*

- Ре-ре-ре! - забриніла ця трішки веселіше, ніж перша.

*Як цікаво, подумав Вольфі й уже сміливіше пробіг
пальцями рештою клавіш.*

*- Мі! Фа! Соль! Ля! Сі! - стали називати свої імена
клавіші.*

Це було диво!

*- А мене, панове, звуть Вольфі! - серйозно повідомив
маленький музикант.*

*А потім посміхнувся і почав лагідно перебирати клавіші
пальцями. Білі й чорні дощечки заспівали! До того ж, так
гарно, як співали в самого тата.*

*А татові в цю мить аж дух перехопило. Він дивився на
сина й не міг збагнути, звідки той знає, як грати мелодію,
якщо ще ніколи не бачив і не вчив нот?*

А Вольфі був таким щасливим!

- Нані, Нані! - закричав він, закінчивши грати. - Вони мене послухалися! Тепер я знаю, звідки береться музика!

Отже, який висновок зробив Вольф?(Що музика народжується так само як бажання їсти тістечко або цукерку, але музика живе у повітрі, тому потрібно зробити так, аби вона залишалася не тільки у повітрі)

5. Переказ розділу «Як Вольфі записував музику на папері»

Наступного дня Вольфі вже сидів у батьковому кабінеті і щось старанно виводив гусячим пером на нотному папері. Він бачив, що так робив тато.

Чорнило було всюди: на пальцях, на щоках, на носі. Але ж який малий цей нотний папір! Для музики на ньому зовсім не вистачає місця!

Вольфі не помітив, як почав малювати на столі.

Він незчувся, як до кабінету увійшов тато.

- Навіщо ти псуєш стіл? Що це ти тут робиш? - суворо запитав він.

- Рифметику! - відповів замурзаний Вольфі.

- Арифметику, - поправив сина тато і пояснив, - арифметика - наука про цифри!

- Ні, тату, - серйозно заперечив Вольфі. - Це наука, що вчить складати музику!

Тато засміявся і взяв до рук зіпсованого аркуша.

- Навіщо ти забруднив мій нотний папір? Він дорого коштує.

Вольфі ображено засопів. А тато почав уважно придивлятися до чорнильних плям, що їх розташував малюк на п'ятьох рівненьких лінійках.

І побачив, що це не плями, а... ноти.

Поглянув уважніше. І вигукнув:

- Та це ж - мелодія!

- А що ж тут дивного, - знизав плечима Вольфі, - це концерт для клавесина! Хочеш, зіграю?

Він сів за інструмент і видобув з нього легку чудову мелодію.

- Який гарний мотив. Певно, батько вигадав щось нове... - сказала мама у вітальні. - Гайда, Нані, послухаємо.

Вони зайшли до музичної кімнати. І завмерли на порозі. Тато стояв біля вікна. А за клавесином сидів малий. Його пальці так і пурхали по клавішах!

6. Слово вчителя та прослуховування уривку із концерту для клавесина Моцарта.

Давайте послухаємо уривок із цього концерту. Який висновок можна зробити?

7. Виразне читання в особах розділу «Як Вольфі погнався за кицькою»

Коли Вольфі виповнилося чотири роки, тато сказав:

- Вольфі, Нані, сам Архієпископ запрошує вас дати великий концерт у своєму палаці! Це - честь для всієї нашої родини.

- А чи зможу я одягнути свій новий камзол? - серйозно запитав Вольфі.

- І атласний камзол, і білу перуку з косичкою, як у тата, і черевики з оксамитовими метеликами! - посміхнулася мама.

Вольфі не приховував радощів. Він любив гарно вдягатися.

А ще перед концертом тато причепив йому до паска маленьку позолочену шпагу! Сестричка Нані була в пишній сукні і в такій самій перуці. Щоправда, в цю перуку мама вплела дівчинці кілька свіжих рожевих троянд.

Брат і сестра почувалися, як дорослі.

... На концерт зібралися всі поважні люди Зальцбурга.

Тато підняв Вольфі на руки і посадив за клавесин. Публіка заплескала в долоні. Вольфганг та Нані почали грати.

Несподівано на сцену вибігла маленька руда кицька. Звідки вона взялася?! Хлопчик умить припинив гру.

- Киць-киць-киць! - покликав її Вольфі. Кошеня перелякано зупинилося посеред сцени.

Вольфі зіскочив зі свого стільця й погнався за ним! Схопив, притис до грудей, став бавитися на очах у заляклої публіки.

Роздратований тато підбіг до сина і забрав кицьку. Він страшенно боявся, що поважні гості розсердяться. Адже тато був простим музикантом у капелі пана Архієпископа.

- Ти мусиш грати! - суворо зауважив він. - Дивись, скільки людей прийшло тебе послухати!

- Розумієш, тату, - відказав Вольфі, - клавесин ніде не подінеться, а кицька може втекти!

В залі залунали оплески та сміх. А розчулений Архієпископ витирив сльози з очей.

- Пане Моцарте, - сказав він після концерту, - я вважаю, що вам слід побувати в столиці! Нехай усі дізнаються, які талановиті діти мешкають у нашому славному Зальцбурзі!

Він дав татові відпустку і дозволив родині поїхати до столиці Австрії – міста Відня.

8. Слово вчителя.

Ось і вирушили в ми з вами у мандрівку до столиці Австрії – міста Відня.

9. Робота над текстом розділів «Як Вольфі почув нові звуки», «Як Вольф вирішив написати оперу», «Як Вольф дивувався публіці»

 Поставте один одному запитання за змістом розділів «Як Вольфі почув нові звуки», «Як Вольф вирішив написати оперу».

 Який висновок зробив хлопчик під час подорожі? *(От якби написати таку дорожню музику! Музика, музика була скрізь! Світ перетворився на величезну музичну табакерку. І Вольфі здавалося, що він живе всередині неї!)*

 Доведіть або спростуйте твердження: «Бути справжнім музикантом – неабияка праця...»

 Знайдіть цитати в тексті розділу «Як Вольф дивувався публіці» про те, які дива робили діти.

Орієнтовне виконання

«Чарівні звуки роєм вилітають із-під їхніх пальців, мов золоті пташки..» «Щоразу він відкриває клавесин так, ніби відчиняє дверцята клітки...»

«Публіка плеще так, що аж долоні відпадають!»

«Оплески осипаються на дітей, немов пелюстки.»

«Справжні дива відбуваються, коли на сцену виходить тато. Він підморгує синові і раптом закриває клавіатуру хусткою. Вольфі грає крізь щільну тканину. І не помиляється! Жодного разу!»

«Тато зав'язує йому очі - він наосліп витинає на скрипочці!»

«На батькових руках, спиною до клавесина – Вольфі музичить, закинувши руки за голову.»

10. Продовжіть речення

Зачувши про неповнолітнього вундеркінда із Зальцбурга, славне місто Відень аж гуде! Усі знай переповідають історії про малого музиканта.

Він грає краще, ніж дорослі! - каже граф маркізові.

Він такий гарненький! - переказує баронеса герцогині.

І всі надсилають родині Моцартів коштовні подарунки. Перед сном брат і сестра бавляться ними, дістаючи з великої скрині й переглядаючи по сто разів.

Ось -(*Ось - золота шпага для Вольфі. Ось - фламандське мереживо для Нані.*

Ось - срібна табакерка для тата. Ось - перстень із самоцвітом для мами.)

11. Робота над змістом розділу «Як Вольф вирішив одружитися із принцесою»

Перекажіть від імені героя розділ «Як Вольф вирішив одружитися із принцесою»

(Вранці тато повіз дітей до імператорського палацу.

У великій Дзеркальній Залі на тронах сиділи імператор Франц Перший з імператрицею Марією-Терезією.

Нані й тато так розхвилювалися, що не могли вимовити ані слова. Лише низько вклонилися монаршій родині.

Та ба - Вольфі почувався, як удома.

Він підбіг до імператриці і... виліз до неї на коліна.

- Ви така ж красива, як і моя мама! - весело сказав він.

Марія Терезія розчулилась, поцілувала Вольфі і запитала:

- Хочеш погуляти по нашому палацові?

Авжеж! - відповів Вольфі. - У вас тут так гарно!

Імператриця наказала своїй доньці, принцесі Марії-Антуанетті, провести гостя кімнатами й почастувати його смачним тістечком.

Підлога в замку була ковзка.

От Вольфі послизнувся і впав.

Придворні голосно зареготалися.

А юна принцеса допомогла хлоп'яті підвестися і з гнівом поглянула на зловтішників.

*Я вам дуже вдячний! - чемно сказав Вольфі. - І обіцяю:
коли виросту - обов'язково одружуся з вами!)*

12. Заповнити табличку «Як Вольфі підкорював Європу» (розділи «Як Вольфі зіграв...носом», «Як Вольфі змагався з паном Шобертом», «Як Вольфі вчив грати королеву Англії», «Як Вольфі почув янголів»)

Країна, місто	Подія	Диво, яке трапилося
<i>Німеччина</i>	<i>В Німеччині написав сонату, яка виявилася для музикантів складною.</i>	<i>А коли забракло пальців на двох руках, він, не роздумуючи довго, взяв потрібну ноту... носом! Після маленького Вольфі такого не зміг повторити жоден музикант!</i>
<i>Франція, Париж</i>	<i>Композитор Шоберт на концерті не був вражений грою Вольфа, засумнівався, що</i>	<i>Не встигла знаменитість закінчити, як Вольфі підскочив до клавесина, упевнено сів на стілець і... зіграв те саме. Тільки - небагато легше й</i>

	<i>той грав навмання, запропонував зіграти те, що він зараз виконає</i>	<i>веселіше! Тепер присутні повірили, що перед ними - справжній геній.</i>
<i>Англія, Лондон</i>	<i>Попрохали зіграти із королевою Англії</i>	<i>Королева визнала, що зробила багато помилок</i>
<i>Голландія</i>	<i>Важко захворів. Почув мелодію янголів і захотів залишитися з ними на небі</i>	<i>Вирішив обов'язково видужати, адже ще ніколи не змагався із янголами</i>

13. Робота над змістом розділу «Як Вольфі став академіком і... побіг гуляти»

- ✚ Пригадайте, як Вольфі став академіком.
- ✚ Чим вирішив зайнятися «академік».
- ✚ Як ви вважаєте, диво те, що Вольфі став академіком чи ні.
- ✚ Прокоментуйте слова батька: «Проте мрії здійснюються тільки в тих, хто йде до своєї мети від самого дитинства»

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап

1. «Незакінчене речення»

На уроці мені було цікаво (нецікава), тому що....

Сьогодні мені вдалося (не вдалося)...

V. Домашнє завдання

Загальне. Прочитати історію Ірен Роздобудько «Життя видатних дітей. Про Ганса Андерсена. Казки для kota Лукойє»

Індивідуальне. Об'єднатися у групи, зробити презентації казки: 1-ша група (казка перша) – лялькова вистава, 2-га група (казка друга) – скласти фанфік «Пригода, що трапилася, коли Ганс повертався від ворожки», 3-тя група (казка третя) – переказ казки, 4-та група (казка четверта) – розповідь від імені героя, 5-та група (казка п'ята) – ілюстративний показ або презентація, 6 група (казка шоста) – розповідь в ролях.

Урок 3

Тема. Ірен Роздобудько «Життя видатних дітей. Про Ганса Андерсена. Казки для кота Лукойє»

Мета: ознайомити учнів з творами сучасних дитячих письменників; вчити аналізувати прочитаний твір; розвивати вміння виразно розповідати художні твори, переказувати казки від імені казкового героя, переказувати текст за допомогою презентацій та ілюстрацій, висловлювати думки з приводу прочитаного; за допомогою дидактичного мовленнєво-комунікативного матеріалу виховувати інтерес до життя та творчості видатних людей.

Обладнання: презентація, портрети письменниці Ірен Роздобудько, датського письменника Ганса Християна Андерсена, виставка книжок Ірен Роздобудько та Ганса Християна Андерсена, ілюстрації до казок, дитячі презентації.

Тип уроку: урок позакласного читання

Хід уроку

I. Мотиваційний момент

1. З'ясування емоційної готовності до уроку («Побажай мені удачі»)

2. Актуалізація суб'єктного досвіду й опорних знань

✓ Чи ви вважаєте себе творчою особистістю? Чи доводилося вам готувати шкільні свята? Яку роль ви виконували писали сценарій чи грали у сценках?

II. Ціле визначення і планування.

1. Оголошення теми уроку, самостійне визначення його цілей.

III. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Слово вчителя.

Сьогодні на уроці ми продовжуємо знайомитися із творчістю Ірен Роздобудько, а сама із серією книг «Життя видатних дітей». Ми вже дізналися як зробив відкриття Блез Паскаль і створював музичні шедеври Вольф Моцарт. А на сьогоднішньому уроці ми дізнаємося як творив свої казки видатний датський письменник Ганс Християн Андерсен.

2. Учнівська презентація про життя та творчість Ганса Християна Андерсена.

3. Слово вчителя з елементами бесіди.

Уявіть собі, що надворі зима і віють «пронизливі й люті вітри А мороз малює на вікнах чудернацькі візерунки. Якщо уважно придивитися до скла, то можна побачити, як срібними заметами мчить королівський візок із прив'язаними до нього санчатами, як над ним летить зграя білих лебедів, а під полозами розпускаються крижані квіти.

А як у хаті ще й свічка горить, то здається, ніби ці малюнки на вікні - рухаються!

- Куди ж мчить ця карета?

- Куди летять білі лебеді?

- Хто посадив ці квіти?»

- Кого ж цікавили ці запитання? (*Хлопчика, якого звали Ганс Християн*)

- Що він робив, сидючи на підвіконні? (*Він сидів на підвіконні й, приклавши долоні до шибки, намагався розтопити проталину в густому ґрунті*)

- Чому він покликав kota на прізвисько...? (*Надто вже холодна була шибка! І руки його швидко змерзли. Тоді він погукав kota на прізвисько Лукойє і занурив пальці в його теплу шерсть.*)

- З Гансом ніхто не товаришував. Чому? (*«Родина Андерсенів якась дивна!» - казали своїм дітям батьки. Дід Ганса різьбив з дерева усіляких дивних істот - крилатих корів, рогатих зайців та велетенських комах. А тато запевняв, що літає вночі на зоряній парасольці, котру подарував йому ельф...*)

- З ким мріяв потоваришувати Ганс Християн? (*Із китайським принцем*)

- З ким давно вже розмовляв Ганс? (*Зі своїм котом*)

- Про що розмовляв хлопчик із котом? *(Розповідав казки, показував справжні вистави)*

- Який найдорожчий скарб був у хлопчика? *(Скринька з ляльковим театром, котру змайстрував для нього тато.)*

- Що було у тій скриньці? *(Дві ляльки - жінки у фартусі й чоловіка з шевським молотком у руках. І менша лялька - хлопчика у великих дерев'яних чоботях)*

Отже, кіт Лукойє сів навпроти і приготувався слухати, а ми з вами на сьогоднішньому уроці матимемо змогу проявити себе як неординарна, креативна, творча особистість. Адже ви готували презентації казок. Хтось спробує себе у ролі сценариста, хтось – у ролі актора лялькового театру, хтось у ролі оповідача казки. Попереднім завданням вам було об'єднатися у групи. Кожна група отримала казку із книги Ірен Роздобудько і мала її презентувати.

4 Презентації груп з підсумовуючими бесідами

❖ Казка перша

➤ *1-ша група презентує казку першу, показуючи лялькову виставу*

"На околиці данського містечка Оденсе, що на острові Фюн, стояв будинок на три квартири. В першій жив Капелюшник з дружиною і трьома дітьми. В другій -

Рукавичник з дружиною та шістьма дітлахами. А в третій, найменшій, оселився Швець із дружиною та одним-єдиним сином. Діти Капелюшника та Рукавичника гралися разом, а син Шевця завжди ходив сам.

Адже замість того, щоб стрибати й бігати по двору, він любляв мріяти про далекі подорожі. Наприклад, до Китаю. І слухати, про що балакають на кухні кухарки, на ринку - квіткарки, на причалі - рибалки, а на сонечку - сусідські бабусі.

І все запам'ятовував!

Надто ж любляв він слухати маму й тата. Мама розповідала йому про те, як у дитинстві батьки посилали її просити милостиню на вулицю. А їй було так соромно це робити! Дівчинка ховалася під мостом і запалювала сірники - один за одним. І з кожним спалахом уявляла собі, як у теплих затишних домівках люди смажать велику соковиту качку. Або - печуть пиріжки з яблуками!

"Але ти, синку, - казала мама хлопчикові, - щасливий! Тобі живеться набагато краще за мене!"

А тато вголос читав синові книги, водив на прогулянки в ліс, майстрував для нього іграшки, малював та вирізав з паперу дивовижні візерунки!

Він мріяв про далекі краї й одного разу подався за військом, котре йшло на війну. Татові здавалося, що таким чином він побачить інші країни.

Але цей похід швидко закінчився, а тато повернувся в рідний Оденсе і тяжко захворів. Тоді він почав мріяти про те, як заробить багато грошей і побудує затишну хатку посеред галявини, й під вікнами зажди будуть квітнути троянди... Але ця мрія так і не здійснилася, бо тато-швець пішов із життя.

І мамі довелося стати пралею в заможних людей..."

Ганс Християн скінчив розповідь і поклав ляльки - тата, маму та сина - до скриньки.

➤ *Бесіда*

 Чи сподобалась вам вистава, котру підготувала перша група?

 А чи сподобалось учасникам групи бути акторами лялькового театру?

 Що ви відчували переповідаючи казку за допомогою ляльок?

 А чи сподобалась перша казка коту Лукойє? Чому?
(В ній не було нічого чарівного)

 А що відповів на ці слова хлопчик. *Знайдіть в тексті й зачитайте* (Можливо. Але як виросту, обов'язково

вигадаю щось краще! Та в мене є ще одна історія! Хлопчик дістав зі скриньки Стару Відьму та Дівчину з Риб'ячим Хвостом і почав розповідати...)

 Яка риса характеру проявилась у хлопчика?

❖ **Казка друга.**

➤ *Бесіда над змістом казки другої.*

 Пригадайте яке село було неподалік Оденсе на березі річки? (*Ейбю*)

 Хто жив у цьому селі? (*В ньому жила Стара Відьма, або, як її називали в місті, - ворожка*)

 Навіщо мати послала до неї Ганса? (*Запитати про його долю*)

 Чому матір так непокоїлася про майбутнє свого сина? (*Адже мамі дуже хотілося, щоб Ганс Християн став шевцем. А сам Ганс Християн, як і його тато, мріяв про подорожі, читав книжки і цілими днями бавився в ляльковий театр.*)

 Знайдіть у тексті діалог між ворожкою та Гансом і прочитайте в ролях (*-О-о, який хоробрий хлопчик! - вигукнула стара, щойно Ганс переступив поріг. - А ти не боявся йти повз річку? Адже в ній живуть душі утоплеників та русалки!*)

- Я нічого про це не знав, - відповів Ганс Християн. - Та якби я їх побачив, то привітався б і розпитав про їхнє підводне життя. Це ж так цікаво!

Стара Відьма уважно поглянула на хлопчика, а потім сказала:

- Добре, йтимеш назад - розпитаєш... А поки що перекажи своїй матері, щоб не хвилювалася! Ти – птах високого польоту. Ти полетиш далеко, і перед тобою відкриється весь світ. А тут, в Оденсе, колись запалають сотні вогнів - і всі вони будуть на твою честь!)

 Кого зустрів по дорозі додому Ганс (Дівчину із Риб'ячим Хвостом)

 Про що розпитав у неї хлопчик? (Він забувся, що збирався розпитувати її і щодуху помчав додому)

➤ *А ми з вами слухаємо фанфіки про пригоду, яка трапилася із Гансом по дорозі додому, що склали учасники другої групи.*

 Чи сподобалися вам фанфіки однокласників?

 Чи важко було писати фанфіки?

 Що ви відчували, коли творили свою історію?

 Чи мріє хтось із вас стати письменником, журналістом?

Як відреагував кіт Лукойє на вчинок Ганса?
(Назвав його боягузом)

Поміркуйте чи справді хлопчик виявився боягузом?

Знайдіть у тексті у прочитайте, що відповів йому хлопчик. (- Я не боягуз! - образився хлопчик. - Одного разу я бився на дуелі з самим принцом і переміг його! От, послухай!)

❖ Казка третя.

✓ Інсценізація казки третьої, яку готували учасники третьої групи.

✓ Бесіда

Яке припущення висловив кіт Лукойє? (Мабуть, то було не каченя! Я чув, що негарні та бридкі бувають у дитинстві найкрасивіші птахи у всій Данії - лебеді!)

Доведіть або спростуйте «котячу мудрість»: «Щоб стати гарним і вільним птахом, треба пройти багато випробувань!»

Яку казку дорослий письменник напише під впливом такої «котячої мудрості»? (Гидке каченя)

❖ Казка четверта.

Що вирішив розповісти своєму улюбленцеві хлопчик у казці четвертій? *(Найзаповітнішу історію - те, про що хлопчики соромляться казати вголос.)*

Учасники переповідають історію від імені одного із героїв казки: Ганса, мами, вчителя Карстенса, маленької тендітної дівчинки

Яким чином Ганс зможе зробити дівчинку-селянку королевою ельфів? *(У своїй уяві)*

Чи погоджуєтеся ви з Гансом, що уява і фантазія надають кожній людині неабиякі можливості. Свою відповідь обґрунтуйте.

Чи доводилося вам фантазувати? Що ви любите уявляти? Як такий вид діяльності впливає на ваш настрій?

Який висновок зробив хлопчик? *(Якщо записати фантазії на папері - можна стати письменником. І тоді в чудеса повірить увесь світ).*

Яким секретом поділився Ганс із котом? *(Він дістав зі скриньки не ляльку, а товстий зошит. І пошепки сказав: «Ось це я ховаю від мами.... Я пишу п'єси для лялькового театру!»)*

Чи вважає матуся таке заняття Ганса корисним, цікавим? Чому? *(Ні, матуся вважає це марним*

заняттям... Вона хоче, щоб Ганс працював на фабриці і став справжнім робітником)

 Висловіть своє ставлення до такої позиції мами Ганса. Свою відповідь обґрунтуйте.

❖ Казка п'ята

➤ *Учасники п'ятої групи отримали завдання намалювати ілюстрації до змісту казки або зробити презентацію і за ними розповісти казку. Тож давайте подивимося, чи справилися із таким нелегким завданням наші юні мультиплікатори. (Показ ілюстрацій і розповідь за ними)*

➤ *Бесіда*

 Чи сподобалась вам презентація п'ятої казки? Чим?

 Чи легко бути мультиплікатором? Хто із учасників п'ятої групи мріє стати художником або обрати професію, пов'язану з малюванням?

 Яка найбільша мрія була в Ганса? (Стати комедіантом у театрі)

 Яку таємницю відкрив Ганс котові? (Що він зовсім скоро поїде з міста до Копенгагену)

 Навіщо Гансові їхати до столиці Данії? (Там він влаштується працювати в театрі, співатиме в опері й

гратиме у виставах. А згодом почне писати такі п'єси, яким позаздрив би сам Шекспір!)

 Коли планував вирушити до славного міста хлопчик? *(Уранці)*

❖ Казка шоста

➤ Виразне читання казки в ролях.

➤ Бесіда

- ▶ Що зрозумів кіт Лукойє, коли Ганс закінчив розповідати шосту казку? *(Що Ганс покидає їх)*
- ▶ Коли планує повернутися хлопчик? *(Тільки тоді, коли стане щасливим і знаменитим)*
- ▶ В який спосіб він уявляє своє повернення? *(Приїде у золотій кареті разом із царицею Шаль, а все Оденсе зустрічатиме його оплесками)*
- ▶ Чому кіт Лукойє нічого більше не зміг сказати? *(Бо людською мовою міг розмовляти лише з одним на світі хлопчиком – Гансом Християном Андерсеном)*

❖ Казка, якої не знав маленький казкар

➤ Бесіда

 Чи справдилася мрія Ганса і він повернувся до Оденсе? *(Так, через багато років)*

 Про що сповіщали дзвони на дзвіниці? *(Про те, що в місто завітав «птах великого польоту»)*

☀ Як ви розумієте вислів «птах великого польоту»?

☀ Хто із мешканців міста кидали на дорогу квіти?

Про що це свідчить? (*Діти*)

☀ Що трапилося із каретою, коли вона в'їхала на центральний майдан? (*На неї з неба посипалися зірки, а оркестр заграє марш*)

☀ Хто передвіщав таку долю Гансу? (*Стара Відьма*)

☀ Яка зустріч здивувала письменника? (*Із онуком кота на прізвище Лукойє*)

☀ Яке запитання хотіло поставити кошеня Гансові? (*Чи виправдалися всі його сподівання*)

☀ Давайте прочитаємо, що відповів Ганс Християн. (*Я об'їздив багато країн світу. Але не побудував Золотого Палацу. Бо він мені не потрібен. Проте в кожній моїй казці існує дворик із трояндами, про який мріяв мій тато! У мене не вирости крила, але я вмію літати у своїх снах і фантазіях. Я не познайомився із китайським принцом, але й досі товаришую з Фрітсом, який став королем Данії Фредеріком VII. Я на власні очі побачив, як з бридкого каченяти виростає вільний і красивий птах - лебідь! А ще я знаю, про що говорять звірі, птахи і комахи. І можу переповісти дивовижні пригоди всіх живих і неживих істот та предметів, які є на Землі! І якби зараз на моєму*

шляху зустрілась фея і запропонувала обрати інший шлях, то я відповів би, що моє життя – щасливе і прекрасне!)

 Творча робота «Продовжіть речення»: «Якби зараз на моєму шляху зустрілась фея і запропонувала обрати мені шлях, то я б обрав.....» або напишіть есе «Що зробить моє життя щасливим і прекрасним»

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап

1. «Мікрофон»: «Після цього уроку я зрозумів...»

V. Домашнє завдання.

Загальне. Прочитати розповідь про Катерину Білокур «Що може пензлик?» малюнки, намальовані за допомогою пальців.

Індивідуальне. Підготувати повідомлення про Катерину Білокур, картинні галереї, в яких відбувалися виставки художниці.

Урок 4

Тема. Ірен Роздобудько «Життя видатних дітей. Про Катрусю Білокур. Що може пензлик?»

Мета: ознайомити учнів з творами сучасних дитячих письменників; вчити аналізувати прочитаний твір; розвивати вміння виразно читати художні твори, переказувати епізоди, висловлювати думки з приводу прочитаного; за допомогою дидактичного мовленнєво-комунікативного матеріалу виховувати інтерес до життя та творчості видатних людей.

Обладнання: презентація, портрети письменниці Ірен Роздобудько, художниці Катерини Білокур, виставка книжок Ірен Роздобудько, , відео-сюжет із картинами художниці, малюнки, намальовані за допомогою пальців

Тип уроку: урок позакласного читання

Хід уроку

I. Мотиваційний момент

1. З'ясування емоційної готовності до уроку («Добре слово душу зігріває. Зігрійте душу один одному добрим словом, записавши його однокласнику, що сидить праворуч»)

2. Актуалізація суб'єктного досвіду й опорних знань

- Як, на вашу думку, чи потрібно сучасним школярам читати твори сучасних українських письменників? Чому? Що дає таке читання?
- Як ви гадаєте, чи потрібно сучасній людині відвідувати картинні галереї? Чому? Що дає це людині?

II. Ціле визначення і планування.

- 1. Оголошення теми уроку, самостійне визначення його цілей.*
- 2. Узгодження плану роботи*

III. Опрацювання навчального матеріалу.

- 1. Характеристика письменниці Ірен Роздобудько за портретом*
- 2. З'ясування емоційних вражень від прочитаної історії про Катрусю Білокур*

✓ Яке враження справила на вас історія?

Сподобалась? Чим? Не дуже? Чому?

►Бесіда

- ✓ Що ти робиш, коли сідаєш малювати?
- ✓ Що ти робиш, коли тобі не вистачає якоїсь барви?
- ✓ Ти хочеш малювати, а тобі – забороняють. Твої дії?

►Слово вчителя.

Сьогодні на уроці ми познайомимося з цікавою історією про те, як зумів зробити пензлик з маленької дівчинки із маленького села велику художницю. Ім'я якої Катерина Білокур.

«Про те, як Катруся розмовляла з квітами.»

✓ Пригадайте, що ви побачили сьогодні, коли вийшли на подвір'я свого помешкання?

✓ А що ви бачили учора? Намалюйте словесний пейзаж.

✓ Що побачила Катруся, коли вийшла із хати? (... Катруся вийшла з хати і завмерла від подиву. Вчора вона побачила, як набубнявіли бруньки на деревах, як на стеблинках піднялись угору зелені бутони. Але що робиться сьогодні! У Катрусі аж подих перехопило. Увесь садок укритися біло-рожевим маревом. Дерева зацвіли! Та так рясно, що, здавалося, вони понадягали мережані капелюхи! А на стеблинах сотнями розкритих пелюсток замерехтіли пурпурові, сині, білі, жовті зірки! Квіти! Півонії, троянди, мальви, ромашки, волошки! Вони хитали своїми голівками, й Катруся ніби чула, як квіти перешіптуються поміж собою.)

✓ Про що перешіптувалися квіти? (*Про те, що Катруся прийшла помилуватися квітами і як вона схожа на кожну квітку*)

✓ Який вислів Будяка засмутив Катрусю? (*Ото наївні нерозумні рослини! - почувся рипучий голос Будяка. - Не порівнюйте себе з людьми! Всі ви рано чи пізно відцвісте! Ваше життя - коротке...*)

✓ Над чим замислилася Катруся після почутого? (*Невже загине ця неймовірна краса?! Як її зберегти, як зупинити ці хвилини щастя? Що вона, Катруся, мусить для цього зробити?*)

✓ А у вашому житті які хвилини щастя ви переживали? Що б ви зробили, щоб зупинити їх?

✓ Як Катруся зберегла красу? (Вона намалювала буряковим квасом на білому рушникові «портрет» Півонії)

✓ Заждіть, але ж пензликів у Катрусі не було, чим же вона малювала? (*Пальцем*)

✓ Хто з вас уміє малювати пальчиками?(*Огляд малюнків, що діти намалювали за допомогою пальців(випереджувальне завдання)*) Чи складно було малювати? Чи сподобалось? Які почуття ви відчували малюючи пальчиками?

✓ Як зреагували інші квіти на те, що Катруся намалювала Півонію? (*Ромашки, Волошки, Троянди та Мальви забажали, що їх теж намалювали*)

✓ Фарб у Катрусі теж не було, чим же вона збиралась малювати? (*Зелену фарбу із молодих огірочків, жовтогарячу із морквини.*)

✓ Що перервало роздуми Катрусі про те, як вона буде добувати фарбу? (*Поява матері на порозі*)

✓ Як зреагувала мати на творчість Катрусі? (*Назвала бешкетницею, попросила випрати рушник*)

«Про те, як Катруся дізналася про дивних людей – художників»

1. Бесіда

➤ Як називається село, в якому мешкала Катруся? (*Богданівка*)

➤ Чий голос почула дівчинка? (*Невідомого Мандрівника*)

➤ Опишіть Невідомого Мандрівник (*Перед нею стояв Невідомий Мандрівник у солом'яному брилі та довгому плащі. Свої чоботи він повісив на палицю - щоб не замурзалися в далекій дорозі. А в руках у нього була в'язка книжок.*)

➤ Ким виявився незнайомиць? (*Учителем*)

➤ Чому Катруся не ходила до школи? *(У неї купа роботи - треба садити картоплю, сапати город, порати худобу, прати, прости... Тато й мама казали, що навчання їй ні до чого!)*

➤ Чому за словами Незнайомця навчатися мають усі? *(Щоб уміти читати й писати, а потім утілити в життя всі свої мрії!)*

➤ У Катрусі була лише одна мрія. Яка? *(Нездійсненна). Що означає це слово? (Та, котра не може здійснитися)*

➤ А ваша мрія здійсненна?

➤ Що ж, на думку Катрусі, було нездійсненою мрією? *(Навчитися малювати)*

➤ Чого міг навчити учитель Катрусю? *(Грамоти, щоб вона могла прочитати про те, як стають художниками)*

➤ Що потрібно зробити, щоб стати художником? *(Мати хист до малювання, вчитися в спеціальній школі, потім – в училищі, далі – в Академії Мистецтв)*

➤ Що стояло на заваді до мрії у Катрусі? *(Академія далеко від села і там навчаються діти багатих людей, котрі можуть платити за навчання)*

➤ **Спростуйте або доведіть твердження**

Незнайомця: «Але, якщо ти справді хочеш малювати - обов'язково навчишся! Тільки вір у це! »

➤ Яке дивовижне слово повторювала Катруся, дивлячись вслід Незнайомця? (*ХУ-ДОЖ-НИ-КИ*)

➤ Чи дізналася Катруся чого прагнула? (*Так, стати художником*)

2. Слово вчителя.

Сьогодні на уроці ми пройдемо шляхом до мрії Катерини Білокур. Який це буде шлях легкий чи сповнений труднощів? Відступиться вона від мрії чи все ж досягне її, адже її мрія – нездійсненна? Що чекає маленьку дівчинку із маленького села на шляху до великої художниці?

Після зустрічі з Незнайомцем вона чітко знала ким хоче стати і що їй потрібно зробити, щоб мрія стала здійсненою. Отже, вирушаємо шляхом до мрії Катрі Білокур.

«Катруся робить пензлика»

1. Робота з текстом.

 Знайдіть у розділі «Катруся робить пензлик» що стояло на заваді малюванню? (*Ну, як можна засісти за малювання, коли весь час доводиться поратися по господарству? Не встигає Катруся подоїти кіз, як мати кличе на город - бур'яни полізли на картоплю, наче вороже*

військо! Допіру Катруся повоює з бур'янами, як треба бігти до річки з кошиком брудної білизни! Тільки розвісить білизну в садку, як уже треба зустрічати з вигону корову. Аж ось видається вільна хвилинка, і бачить Катруся, що сонечко заходить. Яке вже тут малювання? Треба лягати спати! Так минає день, минає другий, третій... Відцвітають півонії, зацвітають троянди. Хиляться до землі голівки ромашок, облітає з дерев яблуневий цвіт, а натомість виринають з мереживного марева червоні яблука. Ох, як хочеться намалювати хоча б їх! Коли? На чому? Чим?)

 До кого по допомогу думає звернутися Катруся? (День і ніч думає про це маленька Катруся. Попросити б у батьків, щоб привезли з далекого міста пензлів та фарб. Але знає Катруся, що грошей на цю розкіш немає... Та й не погодяться тато з мамою купити цей "непотріб".)

 Знайдіть у тексті як вийшла із складного становища дівчинка? (Але все ж таки поталанило Катрусі! Перед святами почали селяни прикрашати свої домівки, фарбувати паркани, білити стелі, підсинювати вапно спеціальним синім порошком. От коли набрала Катруся різних фарб! В одного сусіда попросила - трохи зеленої, в іншого - слоїчок червоної, в третього - білил та синьки.)

✚ Що потрібно для того, щоб створити малюнок? *(Фарби, папір, пензлик)*. Що Катруся не змогла дістати? *(Пензлика)*

✚ Знайдіть у тексті яке відкриття зробила Катруся? *(А поки корова пила, гладила її по м'якеньких боках. І все думала, міркувала - де ж взяти пензлика? От якби ж то він був таким ніжним та м'яким, як коров'яча шерсть! І тільки-но про це подумала, як аж завмерла від здогадки. Звісно! Пензлик має бути м'яким і тоненьким, кожна волосинка - окремо, а в кінці - трохи загострена. А намотувати шерстинки треба на паличку, щоб зручніше було вмочати їх у фарбу!)*

✚ Чи втілила свою здогадку у життя? *(Так, насмикала ворсинок з корови, перев'язала ниткою, прилаштувала до гілки. Пензлик готовий.)*

✚ Отже, пензлик є, фарби є, фанера є, можна втілювати мрію у життя. Коли і що намалювала Катруся вперше? *(Коли батьки були у церкві, сіла на призьбі і почала малювати квіти в садку)*

✚ Катруся так захопилася малюванням, що й не помітила, як повернулися батьки. З епізодом життя якого відомого художника подібною є ситуація Катрусі?

(Т.Шевченка, коли він за малюванням не помітив, що повернувся пан)

 Знайдіть і зачитайте як зреагували батьки на малюнок? І на яку реакцію сподівалася Катруся? *(Він узяв з рук дівчинки малюнок і довго дивився на нього. Мати позирала з-за його кремезного плеча. Довго-довго вони розглядали Катрусину роботу. А дівчинка стояла перед ними ні жива ні мертва і сподівалася, що ось-ось зараз скажуть вони, що пишаються нею, що куплять їй фарби і справжніх пензликів... А ще краще - відправлять на навчання! Але батьки мовчали. А потім тато тяжко зітхнув:- Не селянська це праця - малярство... Та й не жіноча справа. Не роби, доню, дурниць. Адже засміють нашу родину в селі. Скажуть люди, що ростимо неробу. - І ніхто тебе заміж не візьме! - додала мати, відбираючи розфарбовану дощечку і ховаючи її в повітці.)*

«Як Катруся в ополонку стрибнула»

 Яка чутка пішла по селу з того часу? *(Що донька в родині Білокур якась чудна, не така, як інші дітлахи: не грається в м'яча, цура, пеку, а сидить і на вечірню зорю дивиться, ходить луками, щось шепоче до квіток, бажає їм «добраніч», носить у кишені огризок олівця і на чому тільки можна вимальовує візерунки)*

☀ Чи доводилось коли-небудь вашим батькам відчувати сором за вас? Як ви почувалися в такі хвилини?

☀ Чому батькам Катрусі було соромно за дочку? *(Батькам соромно за таку доньку. Ну що з неї виросте? Хіба можна бути такою мрійницею, коли стільки роботи довкола? І що вона бачить, коли ось так дивиться на дерева і квіти? З дерев треба врожай знімати - он скільки яблук та слив нині вродило. А квіти... Та яка ж із них користь?)*

☀ До робила мати Катрусі аби та не малювала. *(Сховала олівець, вигрібала із печі всі вуглинки)*

☀ Про що ж думала Катруся? *(Не хоче жити без малювання Хіба ж можна не виконати обіцянку, котру дала вона квітам, - утілити їх на папері?)*

☀ **«Мікрофон»** «Чи можна не виконувати обіцянку, котру ви даєте?»

☀ Поміркуйте, чи легко живеться неординарним особистостям?

☀ Що, на вашу думку, є найвищою цінністю? *(Життя)*

☀ А що є найстрашнішим гріхом? *(Забрати життя)*

☀ Поміркуйте, що змусило Катрусю вчинити найстрашніший гріх? *(Ніхто її не розуміє, ніхто не*

допомагає, а лише сміються, то навіщо їй, такій нерозумній, на світі жити?! Їй здавалося, що вона самотня)

☀ Чи вразив вас такий вчинок дівчинки? Яку б пораду ви дали їй?

☀ Чи насправді була самотня дівчинка? Хто виявив любов та піклувався про неї?

☀ Чи відчуваєте ви любов та турботу ваших батьків? Чи хотілося б вам подякувати їм за їхні почуття? Яким чином ви б це зробили?

☀ Катруся переконалася, що батьки люблять її. Вони дозволили їй малювати, але за однієї умови. Яку умову поставили батьки? *(Лише увечері по суботах, коли в хаті та на подвір'ї роботи менше!)*

☀ Доля дівчинки перегукується із долею відомих людей. Після того, як Катруся опинилася в ополонці, у неї боліли ноги. Хто також у дитинстві простудив ноги у річці, а потім усе життя страждав від страшної недуги. *(Леся Українка)*

Як Катруся хотіла вчитися»

1. Перекажіть уривок із розділу

ЯК КАТРУСЯ ХОТІЛА ВЧИТИСЯ

Грамоту Катруся вивчила сама. Вчила по одній літерці абетку, а потім складала літери у слова, котрі вчитувала в книжках. А книжки брала, де тільки могла, в сусідів, у подружок, які вчилися в сільській церковній школі, у того Незнайомця, що приїхав учителювати в Катрусину Богданівку.

Першою прочитаною книжкою був "Кобзар" Тараса Григоровича Шевченка.

- Ну, от бачиш, - казали батьки, - читати навчилася, то навіщо витрачати час на інші науки? Сідай краще вовну прясти!

Катруся бралася за веретено, а на колінах розкладала книжку. Пряде - і поглядає на сторінки, ворушить губами - читає. І так їй кортіло дізнатися більше про письменника, вірші якого так подобались малій Катрі. Почала вона розпитувати у всіх, хто ж він такий, цей поет - Тарас Шевченко?

І яке ж було її здивування, коли дізналася Катруся, що він не лише поет, а ще й - художник! І чимось навіть схожий на неї, на Катрусю Білокур! Адже виріс у бідній родині, в маленькому селі і малював майже так само, як вона - ховався від усіх, запалював свічку і малював. І ніхто

його не вчив! Та ще й був той Тарас Григорович кріпаком, працював у пана! А досяг такої слави, про яку і Катруся мріє у своїх снах.

Отже, вирішила Катруся, може бути й таке! Варто лише не кидати своєї мрії, йти до неї і нікого не слухати! Вчитися треба!

Тим більше, батьки вже не спалювали її малюнків у печі - отже, буде що показати вчителям у художньому училищі. Відібрала Катря два найкращі малюнки й вирішила поїхати до самого Миргорода, до школи, де вчать правильно малювати.

2. Інсценівка уривку

Довга була та дорога... Але таки доїхала Катря до художнього училища. А коли відчиняла двері до високого шкільного начальства, котре називалося "Приймальна комісія", ноги її тремтіли від страху.

Подивився Директор художнього закладу на Катрусині малюнки і схвально захитав головою, а потім запитав:

-А яка у тебе, дівчино, освіта? Ти закінчила школу?

-Ні... - відповіла Катруся. - Мені нема коли вчитися - треба працювати по господарству. Але читати я вмію!

Насупився Директор і повернув їй малюнки.

-У нашому закладі вчатьсЯ лише ті, хто школу закінчив! Їдь додому і більше нас не турбуй! У нас вчатьсЯ лише освічені школярі!

Дуже засмутилася дівчинка. Забрала малюнки. Похнюпилась та пішла зі шкільного подвір'я. А Директор ще й наказав більше її не приймати.

Художнє училище містилося за великим парканом, на воротах стояв суворий дядько у солом'яному брилі.

Зачинив він за Катрусєю браму.

Ніби двері до мрії зачинив!

"Ні, не може такого бути, щоб не було на світі добрих людей! - подумала Катруся. - Невже не бачить ніхто, як я добре малюю? Невже ніхто не допоможе?!"

Що ж робити? І спало їй на думку таке: а якщо перекинути ці малюнки через паркан училища? А раптом буде там гуляти добрий учитель, помітить їх, підбере, наздожене Катрусю і скаже їй: "Дівчинко, ти дуже талановита! Ти повинна вчитися!" Підстрибнула Катруся і перекинула малюнки через паркан...

Але ніхто не звернув на те уваги.

Пішов дощ, зірвався вітер. Залило Катрусині квіти дощовими сльозами, замело пилугою.

Хіба міг знати той Директор, що минуть роки і малюнки Катерини Білокур будуть виставлятися в картинних галереях усього світу? Але не знала того й сама Катруся...

3. Повідомлення про картинні галереї в яких виставляли картини Катерини Білокур.

«Як Катруся молилася на Чернечій горі»

1. Слово вчителя.

Отже, Катруся вирішила не кидати своєї мрії, а йти до неї. В житті так буває, що ми потребуємо допомоги інших людей аби досягти бажаного. Інколи людина шукає собі кумира, а інколи – порадника, наставника.

✓ Чим захоплювалася Катруся? (Долею Т.Шевченка)

✓ Яким чином вона прохала про допомогу Т.Шевченка

2. Розповідь від першої особи

Дісталася до Гори крутими сходами. А коли дійшла, впала на коліна перед пам'ятником Тарасу Григоровичу і сказала так:

- Тарасе Григоровичу, допоможіть мені стати художницею! Ніхто мені не вірить, ніхто не розуміє! Кажуть люди в нашому селі, що ця справа - не для простих

людей. Але ж ви, Тарасе Григоровичу, самі знаєте, що воно таке - коли не можеш не малювати, віршів не писати! Вам це також забороняли! Дайте мені сили! Що ж мені зробити, щоб подолати цю стіну, щоб світ побачив мої картини?

Простояла Катруся біля могили Кобзаря до глибокої ночі. І повернулася додому заспокоєна. Бо почула його відповідь, його добре слово.

А сказав він таке: «Шукай не слави, а хороших людей! Їх на світі багато! Варто лише знайти їх! І вони тобі допоможуть!»

3. *Доведіть або спростуйте це твердження* «Шукай не слави, а хороших людей! Їх на світі багато! Варто лише знайти їх! І вони тобі допоможуть!»»

4. *Бесіда*

❖ Хто із «хороших людей» прийшов на допомогу?

❖ Що ви знаєте про співачку Оксану Петрусенко?

❖ Доповідь учня про Оксану Петрусенко.

❖ Як змінилося життя після того, як співачка відгукнулася на листа Катрусі? (Розпочалася велика слава Катерини Білокур, приїздили до неї митці,

привозили фарби і справжні пензлі, журналісти писали про неї в газетах, повезли Катерину до найвідоміших музеїв світу)

❖ **Заповніть таблицю**

Музеї світу, в яких була Катерина Білокур	Відомі художники світу, котрі були на її виставці
<i>Ермітаж (Санкт-Петербург) Третьяковська галерея (Москва)</i>	<i>Пабло Пікассо Сальвадор Далі</i>

❖ *Що дивувало відомих художників? (Невже ця художниця ніде не вчилася малювати? Невже вона з маленького і нікому не відомого села? Хіба може бути таке? Хто ж їй допомагав? Хто ж її вчив такому диву?)*

❖ *Яку б відповідь дала їм Катруся? («Мене вчила сама природа! У неї стільки барв!»)*

«Лист у майбутнє»

1. Виразне читання уривку вчителем.

...І почалася для Катрусі Білокур інша, щасливіша історія в житті.

А точніше - почалася вона для її картин, для її улюблених квітів. Адже мандрували ці картини по всьому

світу. І скрізь, де їх виставляли, дивувалися люди, раділи й починали краще розуміти красу природи.

А Катерина так і жила в своїй Богданівці і весь час малювала. Тільки тепер листувалася вона з усім світом!

Приїздили до неї відомі люди - письменники, художники, музиканти, науковці. Приїздили вклонитися, попросити поради...

Ось так воно буває в житті, коли ти йдеш до своєї мрії.

Йдеш попри всі негаразди, долаєш перепони й віриш у себе.

2. Перегляд відео «Картини Катерини Білокур»

Пропоную вашій увазі відео, на якому розміщено картини Катерини Білокур. Картини, на яких вона здійснила свою обіцянку, котру дала у дитинстві: зобразити усі квіти

3. «Лист у майбутнє»

Але й тобі залишила Катерина Білокур свою пораду! Ось що написала вона у своєму щоденнику: "Доля випробовує тих, хто надумав дійти якоїсь великої мети. Але сильних духом не злякає ніщо! Вони з стиснутими губами уперто, сміливо і гордо ідуть до наміченої мети - крок за кроком, вперед і вперед!

*І таки досягають мети. І тоді доля нагороджує їх
сторницею і відкриває перед ними всі таємниці дійсно
прекрасного і ніким не перевершеного МИСТЕЦТВА!"*

4. Творча робота

Напишіть лист-відповідь художниці.

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап

► Що, на вашу думку, було найцікавішим на уроці?
А що найголовнішим?

► Яке значення мають для нас твори мистецтва
сучасних митців?

► Чи досягли ви поставлених цілей.

V. Домашнє завдання.

Загальне Прочитати «Про Чарлі Чапліна. Таємниця
чорного капелюха» Ірен Роздобудько

Індивідуальне Підготувати інтерв'ю із письменницею,
повідомлення-презентація про Чарлі Чапліна, інсценівку
про те, як Чарлі копіював рухи перехожих

Урок 5

Тема. Ірен Роздобудько «Життя видатних дітей. Про Чарлі Чапліна. Таємниця чорного капелюха»

Мета: ознайомити учнів з творами сучасних дитячих письменників; вчити аналізувати прочитаний твір; розвивати вміння виразно читати художні твори, переказувати епізоди, висловлювати думки з приводу прочитаного; за допомогою дидактичного мовленнєво-комунікативного матеріалу виховувати інтерес до життя та творчості видатних людей.

Обладнання: портрет письменниці Ірен Роздобудько, режисера Чарлі Чапліна, виставка книжок Ірен Роздобудько, презентації

Тип уроку: урок позакласного читання

Хід уроку

I. Мотиваційний момент

1. З'ясування емоційної готовності до уроку (обмін побажаннями з сусідом по парті)

2. Актуалізація суб'єктного досвіду й опорних знань

✓ ***Чи є у Вас мрія? Чи легко її здійснити?***

✓ ***Робота з «Цитатником»:*** прочитати вислови.

Пояснити як вони пов'язані з історією про Чарлі Чапліна

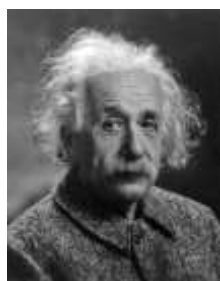
*Найлегше завжди здійснені ті мрії,
в котрих не сумніваються.. Дюма-батько*

Оноре де Бальзак

*Щоб досягти своєї цілі,
потрібно перш за все йти до неї.*

Оноре Бальзак

*Є тільки два шляхи прожити своє життя.
Перший – так, начебто ніяких чудес не існує.
Другий – так, начебто все на світі є дивом.*

Альберт Єйніштейн

II. Ціле визначення і планування.

1. Оголошення теми уроку, самостійне визначення його цілей.

2. Узгодження плану роботи

III. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Інтерв'ю з письменницею

- Пані Ірен, які найяскравіші враження у вас з дитинства?

- Я народилася у Донецьку. Мої батьки три роки жили в Німеччині, а виховувала мене бабуса. Можливо, хтось, як і

я, мав мотузку із ключем на шиї. Її мені одягала бабуса щоранку та просила, щоб я через дві години після уроків була вдома. Пригадую, що у дворі за домом була бібліотека, яка мене постійно манила до себе. Коли я забігала туди, то шаленіла від вигляду полиць із книгами. У моїй сім'ї не примушували читати. Але я ходила туди і брала книги...

- *Ви зростали в російськомовному середовищі, але пишете книги українською...*

- Родина у мене українська, але середовище навколо нас було дійсно російськомовне. Потім я поступила до Києва на факультет журналістики, хоча мріяла про акторство. У Києві вивчила українську мову.

- *У вас за плечима дуже багато професій...*

- Коли перераховувати їх – треба чимало часу. Були серед них навіть дуже специфічні професії. Так, зокрема, я працювала шпрыхсталмейстером у цирку – оголошувала вихід акторів на арену, офіціанткою, кухарем, відеоінженером у кіносалоні. У той час мене постійно звільняли. Але тепер той досвід став моїми «фішками», якими я пишаюсь. Адже випробувала на собі різні спеціальності, знаю їхні тонкощі та секрети.

- Ви неодноразово брали участь у літературному конкурсі «Коронація слова», отримали визнання саме завдяки йому...

- Мені дуже допоміг цей конкурс. Я просто запаковувати свою роботу в конверт, написати псевдонім – і на цьому все. Мене це влаштовувало. Я не можу і не люблю пропонувати себе.

- Про кіно ви мріяли з дитинства?

- Коли мені було сім років, я мріяла про те, що до мене підійде режисер і скаже: дівчинко, а ти хочеш зніматися у кіно? Тоді я це бачила так реально, що твердо могла сказати: я буду зніматися у кіно. Після цього пройшло 35 років. Я знялася у кіно... Всім кажу, коли ви чогось шалено бажаєте, то це обов'язково станеться.

- Як, на Вашу думку, можна досягти успіху?

- Серед молоді слово «успіх» є модне. Я цей термін не дуже люблю. Але скажу наступне: щоб досягти успіху в житті, мушиш дуже багато знати, а читання не дає мозку спати – це страшне поглинання думки.

2. Слово вчителя

Геніями народжуються чи стають? Діти бавляться, навчаються, досліджують навколишній світ крізь призму наївного сприйняття. Батьки щасливо посміхаються,

дивлячись на ваші перші кроки, намагаючись допомогти вибрати правильний шлях

Кажуть, що перед кожним з нас завжди лежать декілька шляхів, і нам потрібно обрати єдиний шлях з багатьох. Але хіба це так?

Подивіться уважно – перед вами нема ні шляхів, ні доріг – дорогу ви робите самі.

Усе в Ваших руках. Насамперед – Ваше життя.

Сьогодні на уроці ми матимемо змогу познайомитися із цікавими ситуаціями із життя відомого режисера Чарлі Чапліна, а також прослідкувати, яким шляхом він простував до своєї мрії.

3. Учнівська повідомлення-презентація про Чарлі Чапліна

4. З'ясування емоційних вражень від прочитаної історії про Чарлі Чапліна

✓ Яке враження справила на вас історія?

Сподобалась? Чим? Чому?

5. Робота над змістом твору.

1. Бесіда

- ✓ Назвіть головних героїв розповіді. (*Маленький Чарлі Чаплін, його брат Сід*)
- ✓ Де відбуваються події? (*У Лондоні минулого століття*)
- ✓ Через що всі на вулиці дражнили хлопчика? (*Через яскраво-червоні вовняні панчохи матері*)
- ✓ Про що мріяв маленький Чарлі? (*Про те, що як виросте, то в нього буде все – і великий дім, і двійко коней, і лаковані черевики, і... багато смачних тістечок. Тістечок, які він так любить розглядати крізь скло вітрин кондитерських магазинів. А головне – він завжди буде в центрі уваги. І всі любитимуть його. І казатимуть йому вслід: "О! Подивіться, це йде сам містер Чарльз Чаплін!"*)
- ✓ Що подобалося Сідові й Чарлі (*Спостерігати за перехожими*)
- ✓ Що говорили перехожі до хлопчиків? (*Вряди-годи хтось із них обертався до хлопців і співчутливо промовляв: "Це ж сини акторів із мюзик-холу – Анни та Чарльза. Бідні діти! Яке на них чекає майбутнє?"*)
- ✓ Ким були батьки Чарлі? (*Тато й мама – актори. Мама Анна виступала з танцями та піснями в різних*

театрах. А тато Чарльз сам вигадував пісеньки і гарно співав їх своїм приємним баритоном у лондонських мюзик-холах. А ще тато проводив удома на кухні чудернацькі репетиції. Він взував черевики із дзвінкою підошвою і так вправно підстрибував на підлозі, що вони самі вистукували різні мелодії! Це називалося "бити чечітку")

✓ Чи знаєте ви, що таке мюзик-хол? (Мюзик-хол – це «вид естрадного театру» - music-hall - англ. music-hall «концертний зал». Перші мюзик-холи виникли в Великобританії в середині XIX століття М.-х. складається з невеликих номерів різних жанрів, що об'єднуються в музично-естрадний концерт чи тематично і сюжетно цілі музично-естрадні вистави.)

✓ Хто така пані Чечітка, й за що її треба бити? (Це різновид дуже популярного танцю, і танцювати його можуть не всі. А тільки – великі актори. Бо треба відчувати музику і... мати добру фізичну підготовку.)

✓ Скільки років було Чарлі, коли він за спиною тата потайки намагався повторити рухи цього танцю? (Всього два роки)

✓ Чи бачили ви виконання цього танцю? (*перегляд відео*)

✓ Певно, малий Чарлі навчився б вибивати чечітку, але...Що ж трапилося? (Якось тато не повернувся додому. Не було його й наступного вечора. І решту вечорів поспіль. Чарлі чув, як сусіди говорили, що старший Чаплін втратив голос, його звільнили з мюзик-холу, і він потрапив до шпиталю. Більше Чарлі й Сід не бачили свого батька. А за кілька місяців тяжко захворіла й мама. До їхнього будинку під'їхала машина швидкої допомоги і повезла маму до лікарні. Чарлі й Сід лишилися зовсім самі)

✓ Що тепер доводилося щоранку робити Чарлі? (Вдягатися самому)

✓ Що було найстрашнішим для хлопчиків? (Те, що в хаті закінчилися харчі)

✓ Як виходили із такого страшного становища хлопчики? (Розмочували сухарі, що лишилися в кухонній шафі, а потім бігли надвір)

✓ Аби хоч трохи розважити старшого брата, Чарлі вигадав забавку...Яку? (Повторював руху перехожих, тих, хто здатен посміятися з себе і розігрував цілі сценки. Чарлі так зугарно (вправно, уміло) й дотепно відтворює рухи, що вся вулиця заливається сміхом.)

3. Інсценівка епізоду

Ось іде вулицею перехожий – старенький дідусь із палицею. Чарлі прилаштовується позаду і повторює всі його рухи.

Ось дідусь зупинився біля вітрини, протер окуляри.

Чарлі робить те саме!

Ось старий нахиляється, аби поправити шнурівку черевиків – Чарлі копіює і це!

Сід сміється. Та й перехожі починають звертати увагу на хлопця, котрий так вправно й кумедно перекривляє літнього поважного пана.

Ось дідуган насуває на лоба свого капелюха, дістає з кишені носовичка... Чарлі досконало повторює рухи!

Ось дід... обертається, свариться ціпком і кричить на хлопчика:

Начувайся, бешкетнику! Це хто тебе навчив кривдити старших?!

4. Бесіда над змістом розповіді

✓ А якось трапилося справжнє диво. Яке? (Один пристойний пан поліз до кишені й дістав із неї купу мідяків.

- У мене був такий поганий настрій, – сказав він, простягаючи Чарлі гроші, – а ти так добре мене розважив! Ось, візьми. Ти, либонь, хочеш їсти?)

✓ А як ви піднімаєте настрій?

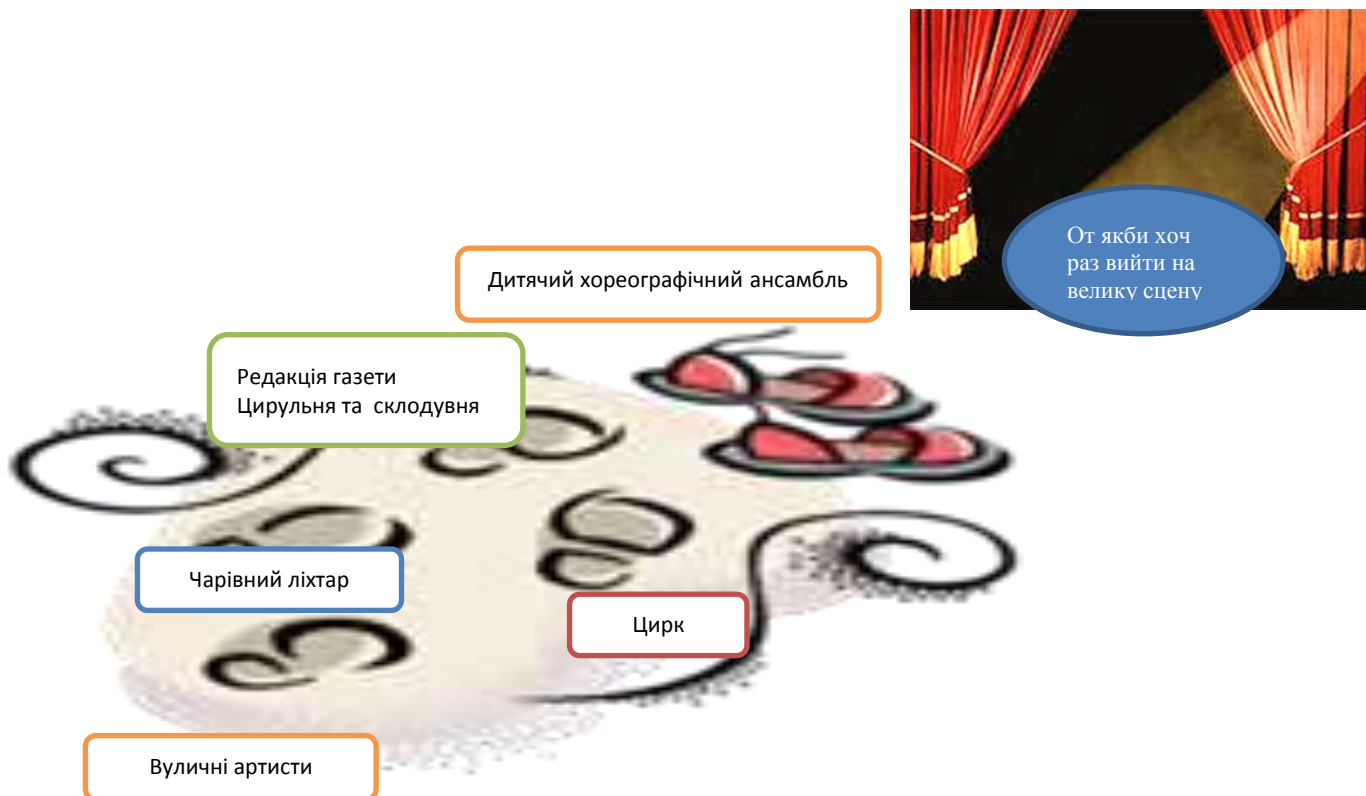
✓ Який висновок зробив Чарлі після події із пристойним паном? *(Що на вулиці можна непогано заробляти ось такими виступами. І тепер вони з братом не помруть від голоду. Вони стануть вуличними артистами)*

✓ Яка ваша мрія? Що ви робите для того, щоб вона здійснилася?

5. Слово вчителя.

Сьогодні ми спробуємо пройти «Шлях до мрії» Чарлі Чапліна, познайомимося із якими перешкодами він зустрічався на цьому шляху, як шукав вихід із найскрутніших ситуацій.

В ході подорожі ми будемо заповнювати схему.

1. Крок 1 «Вуличні артисти»

✓ Перекажіть розділ «Вуличні артисти»

(Уранці хлопці вирішили одягнутися справжніми артистами.

От коли стали в пригоді материні червоні панчохи, яких так не любив Чарлі. Брати полізли до скрині і ще знайшли яскраві шати.

Сід убрався в строкату куртку, яку справила йому колись мама Анна. Вона пошила її зі свого вовняного жакета й обрізків оксамитової блузки. Чарлі надів панчохи й пов'язав на шию материну синю хустку

Коли вийшли на вулицю, сусідські хлопці почали їх дразнити:

- *Ха-ха-ха! Артисти – носи у тісті! – кричали вони.*
- *Ха-ха-ха! Циркачі – одяглись, як паничі!*

Чарлі дуже образився, але вигляду не подав.

Він вийшов на середину вулиці і раптом завмер.

Довкола почали збиратися люди. Глядачі! Що ж то він робитиме?

Сід геть розгубився і заховався за ріг.

Чарлі помітив у натовпі дівчинку свого віку. Дівчинка була з мамою та й одягнута зовсім не так, як Чарлі.

На ній було тепле пальто, хутряні рукавички й високі чобітки. У руці вона тримала гарну ляльку.

Чарлі подумав-подумав і...

Ось він уявив, ніби стоїть на квітучій галявині. Кумедно рухаючись, Чарлі заходився вдавати, ніби збирає ці квіти і складає в букет – одну квітку до одної.

Вони випадають йому з рук, а він смішно нахиляється, збирає їх. Ті знову випадають.

Надворі стояла зима, та люди захоплено спостерігали за його рухами. І справді, разом із ним вони уявляли, що опинилися на квітучій галявині.

Ось Чарлі вдав, що букет нарешті готовий, зробив кілька кроків і простягнув його дівчинці в хутряних рукавичках. Вона віддала свою ляльку мамі і... вдала, ніби бере з рук маленького вуличного артиста справжній букет!

Публіка шалено заплескала в долоні!

До ніг Чарлі посипалися гроші – заробіток за виступ.)

✓ Які риси характеру Чарлі проявилися в цій історії?
(Вміння орієнтуватися в складній ситуації, володіти своїми емоціями: підкорити страх, образу)

2. Крок 2 «Чарівний ліхтар»

✓ Читання в особах розділу «Чарівний ліхтар»

ЧАРІВНИЙ ЛІХТАР

Під вікнами будинку, де мешкали брати Чапліни, пролунав суворий голос:

-Де тут живуть малі хлопці, які втратили батьків?

Чарлі заховався під ковдру. Хто їх шукає? Що він хоче?

-Брати самі дають собі раду, – відказала їхня сусідка, місіс Голл. – Та й ми, сусіди, трохи доглядаємо за ними. А ви, пане, хто такий?

-Я генерал Вільям Бутс, – почувся той же суворий голос. – Я – засновник нової армії, вона зветься Армією Порятунку. Ми рятуємо сиріт і безпритульних дітей від голоду та холоду! Тут, у Лондоні, я зі своїм військом будую безкоштовні їдальні для дітей і влаштовую їх до притулків.

Чарлі не на жарт злякався. Він не хотів до притулку!

- Це хороші, виховані й талановиті діти! – почала захищати хлопчиків місіс Голл. – Чого ви навчите їх у притулку? Ідіть, пане генерале, ловіть інших!

Та все ж таки ввечері вона завітала до оселі Чаплінів.

-Чарлі, мабуть, вам таки доведеться відвідати цю організацію, що називається Армією Порятунку, – сказала вона. – Я чула, що там вас можуть нагодувати гарячими обідами і навчити якогось добра. Адже в ній працюють і хороші люди. От, наприклад, у нашій церкві пан священник

улаштовує покази "чарівного ліхтаря" і годує дітей тістечками.

Чарлі нашорошив вуха: що це за диво таке – "чарівний ліхтар"? Що він показує?

Наступного дня він пішов до священика.

-Який малюк! - зрадів панотець. – Ти прийшов попоїсти?

-Ні, – чемно відповів Чарлі, – я волів би дізнатися, чи маєте ви "чарівний ліхтар"?

Пастир усміхнувся і повів Чарлі до темної кімнати. Там уже сиділо багато дітей різного віку. Вони галасували, жували пластівці "повітряної" кукурудзи й тупотіли ногами. А перед ними на стіні висіло біле простираadlo.

І от панотець вимкнув світло. Підійшов до якогось дивного пристрою, що стояв позаду стільців, і почав крутити ручку.

Чарлі зацікавився. Адже простираadlo несподівано засвітилося, і на ньому замитушилися якісь люди. Вони були маленькі й рухливі, мов комахи! Аж ось прямо по білій матерії проїхав... автомобіль. Чарлі аж підскочив.

А раптом він заїде в залу й розчавить його?

Але авто проїхало по світлому квадраті на стіні і сховалося десь у темряві.

Натомість виникло справжнє море. І Чарлі закрився руками, аби бризки не замочили його єдиного костюма. Та ба - скрізь було сухо.

А потім священик увімкнув світло.

Зачарований і приголомшений Чарлі підійшов до нього.

-Скажіть, будь ласка, – звернувся він, – що це таке було?

-Це – кіно, – посміхнувся панотець. – Новий вид мистецтва – рухомі картинки!

Чарлі повернувся додому в нестямі від "чарівного ліхтаря".

Він увесь час думав: як потрапити на те біле простирадло, щоб поглянути на себе збоку? Адже він так гарно копіює перехожих, уміє вибивати чечітку, як батько, і співати, як мама. Хіба він не гідний того, щоб і його закарбували "чарівним ліхтарем" на тій білій тканині?

Але що для того потрібно?

Чарлі довго ламав голову над цим запитанням і вирішив – треба вміти ще щось. Скажімо – жонглювати чи робити сальто через голову.

Проте навчитися цього можна лише в цирку...

✓ Слово вчителя.

Отже, Чарлі вирішив, що він гідний того, щоб його закарбували "чарівним ліхтарем" на тій білій тканині. Більше того, він знав, яких вміння йому потрібно здобути і де. Він пішов до цирку.

3. Крок 3 «Цирк» (робота над розділами «Клоун на ім'я Лапен», «Зламаний палець»)

✓ Коли Чарлі вперше потрапив до цирку (*У вісім років*)

✓ Що його вразило у цирку? (*Там гриміла музика, били барабани, стрибали на арені акробати, бігали по колу муштровані цуцики, а над головою ходили канатохідці*)

✓ Хто був найкращим у цирку? Як його звали? (Найкращим був клоун! Чарлі не міг відвести від нього очей. Клоуна звали Лапеном. Він виходив на арену зі щіткою та каструлею в руках і починав зчищати з себе пил.)

✓ Що вразило Чарлі? (*А ще вразило Чарлі, що цей один клоун заміняв собою всю циркову трупку. Адже він так само жонглював, як жонглери, ходив по канату, як канатохідці, скакав на коні, як вершники, крутив сальто, як акробати. А до того ж робив це так смішно, що Чарлі просто падав зі свого стільця*)

✓ Знайти місце в тексті, де розповідається як колун Лапен за кілька хвилин зображував ціле життя (*Клоун*

Лапен за кілька хвилин зображав ціле людське життя ! Як це відбувається?

Ось клоун показує жестами, що закохався в прекрасну принцесу. А ось – сідає на коня і вирушає визволяти м з полону потворного чудовиська. От він бореться з чудовиськом, убиває його, рятує принцесу. І повертається додому з перемогою!

І все це – за якусь мить, самими рухами!)

✓ Чи знає хтось із вас, як називається такий вид мистецтва? (*Пантоніма – це безсловесне зображення якої-небудь думки, відчуття, стану.*)

✓ А чи вміє хтось із вас показувати пантоніму?

✓ Знайти місце в тексті, в якому розповідається про те, як Чарлі страшенно зрадив, що здійснилася його мрія і зовсім скоро він зможе виступати на арені, але що то був за труд (*Щодня з ранку до вечора Чарлі робив неймовірні вправи: стрибав, робив сальто, вчився жонглювати, стояти на руках вниз головою. Учень акробата з розпачем збагнув: аби досягти успіху, треба надзвичайно багато працювати*)

✓ Чому Чарлі вирішив, що більше не хоче бути циркачем? (*Бо один цирковий номер йому не вдався, в результаті якого він зламав пальця на нозі. Коли зняли гіпс з*

пальця, хлопець не повернувся до цирку, бо не хотів, щоб ним хтось жонглював, як м'ячиком)

4. Крок 4 «Редакція газети, цирульня, складувня» (робота над розділом «Танці й містер Джексон»)

✓ Заповнити таблиці «Знання, які отримав Чарлі на шляху до мрії»

Місце роботи	Знання
Редакція газети	Голосно вигукувати текст; Швидко бігати.
Цирульня	Допомагати іншим: гріти воду, подавати чисті рушники, мити і підмітати підлогу, гріти щипці, міняти воду в мисці для гоління.
Складувня	Прибирати за кимось

✓ Як ви вважаєте, ці навички знадобилися Чарлі в майбутньому?

✓ Які риси характеру виховував у собі хлопчик?

✓ Яка пригода трапилася з хлопчиком, коли, можливо, він уже не сподівався досягти своєї мрії? *(Якось, прямуючи до осоружної гуди, він почув музику на майдані. Люди слухали, як вуличний музикант грає на скрипочку. Ноги самі понесли хлопчика на майдан! Чарлі вийшов на середину і почав танцювати. Його відразу оточило ще більше роззяв.*

Усі аплодували хлопцеві. Він радів, його ноги ніби окремо від нього виробляли неймовірні піруети, а підбори черевиків вистукували веселі ритми! Коли Чарлі закінчив виступ, до нього підійшов пан у широкому плащі з високим капелюхом на голові. - Я – містер Джексон, – сказав він. – Працюю шкільним учителем у Ланкширі. Але в мене є давня мрія: організувати дитячий танцювальний ансамбль! А ти, парубче, так гарно витинаєш, що я хочу тебе запросити. Будеш у нас солістом! Ми їздитимемо всією Англією, досягнемо таких успіхів, що про нас дізнається весь світ! Ти згоден?)

✓ Чи погодився Чарлі? Чому? (Так, бо дуже хотів завоювати весь світ)

✓ Що хотів навчитися Чарлі? А які вміння він уже мав? (Професійно танцювати; співати, вибивати чечітку, жонглювати, робити сальто, стояти на руках)

5. Крок 5 «Дитячий танцювальний ансамбль» (робота з розділами «Ваш вихід, Містере Чарльзе», «Таємниця чорного капелюха»)

*Дива відбуваються лише з тими,
хто наполегливо прокладає
до них свій шлях.*

✓ Чи погоджуєтеся ви з цим висловом.

✓ Яке диво трапилося з Чарлі? (*Запропонували невеличку роль у театрі «Інодром»*)

✓ Які відчуття охопили хлопчика на сцені, хоча він отримав зовсім крихітну роль у виставі? (*Відчув себе справжнім актором*)

✓ Доведіть або спростуйте тезу «З Чарлі трапилося диво, бо він наполегливо прокладав до нього свій шлях.»

✓ Скажіть, що було модним в Лондоні минулого століття? (*смішні капелюхи з круглим верхом і маленькими крисами, які були схожі на перекинуту посудину, тому їх називали – «котелками»*)

✓ Яка подія змусила хлопчика задуматися про те, якою людиною він хоче бути в майбутньому? (*Зустрів незграбного чоловіка в чорному пошарпаному і старому капелюсі, почав за звичкою копіювати його рухи, і зробив висновок, що чоловік не наважується познайомитися з дівчиною через те, що на ньому вичовганий капелюх і куций сурдут*)

✓ Який сон приснився хлопчикові? (*Що той чоловічок у капелюсі – це він сам, хлопець із бідного лондонського кварталу...*)

✓ Під впливом сну, які марення бачив хлопчик? (*Він уявляв себе дорослим і поважним паном: ось у нього є*

великий дім, двійко коней, автомобіль, лаковані черевики і... ціла купа смачних тістечок! А потім у місячному сяйві перед ним виник образ того кумедного закоханого чоловічка в зім'ятому капелюсі...)

✓ «Лист із чорного капелюха» («Як стану Великим Актором – обов'язково запам'ятаю цей образ. І назавжди прославлю його! Адже бути багатим і поштивим паном – це ще не все, до чого треба прагнути в житті! Деколи маленька людина в пошарпаному капелюсі має таке велике добре серце і стільки фантазій, що перед нею може схилитися весь світ!»)

✓ **Творче завдання на вибір**

Напишіть лист Чарлі Чапліну.

Продовжити речення: «Чарлі Чаплін допоміг мені зрозуміти...», «Що для мене є найбільшою цінністю...»

Порада, котру я дам майбутньому поколінню

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап

«Незакінчене речення»

Сьогодні я навчився...

Сьогодні я зумів...

V. Домашнє завдання

Загальне Прочитати історію Сашка Дерманського
«Життя видатних дітей. Про Пеле. Неабияке казна-що»

Індивідуальне Підготувати повідомлення про автора книги, футболіста Пеле.

Урок 6

Тема. Сашко Дерманський «Життя видатних дітей. Про Пеле. Неабияке казна-що»

Мета: ознайомити учнів з творами сучасних дитячих письменників; вчити аналізувати прочитаний твір; розвивати вміння виразно читати художні твори, переказувати епізоди, висловлювати думки з приводу прочитаного; за допомогою дидактичного мовленнєво-комунікативного матеріалу виховувати інтерес до життя та творчості видатних людей.

Обладнання: презентація, портрети письменника Сашка Дерманського, Пеле, виставка книжок, відео-сюжет із грою футболіста.

Тип уроку: урок позакласного читання

Хід уроку

I. Мотиваційний момент

1. З'ясування емоційної готовності до уроку (обмін побажаннями з сусідом по парті)

II. Ціле визначення і планування.

1. Оголошення теми уроку, самостійне визначення його цілей.

III. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Лист від письменника Сашка Дерманського

НЕВИДАТНИХ ДІТЕЙ НЕ БУВАЄ

Якби ти знав, мій друже, як мені часом хочеться знову, хоч на трохи, стати хлопчаком! Таке бажання може видатися тобі дивним, адже ти, напевно, навпаки мрієш бути дорослим, аби зробитися дужим, розумним, незалежним...

Повір, усі дорослі, навіть страшенно розумні чи дуже знамениті, ба навіть твої батьки, колись були маленькими. І теж мріяли швидше вирости. А коли подорослішали, то, як і я, згадують своє дитинство, наче неймовірну казку.

Не віриш? От сам у них спитайся. Переконалий, батьки розкажуть тобі цілу купу цікавого про свої дитячі роки.

А я розповім кілька історій про п'ятьох хлопчаків, які, коли вирости, стали видатними людьми. І хто знає, може, в котромусь із них ти впізнаєш і себе. Бо, знаєш, бувають невидатні дорослі, але невидатних дітей не буває.

 Опишіть яким ви уявляєте письменника, що написав такий лист-звернення до вас.

2. Слово вчителя

Сьогодні на уроці ми матимемо змогу познайомитися з історією неперевершеного футболіста, трикратного чемпіона світу, Короля футболу, який у дитинстві понад усе мріяв грати у футбол.

3. Учнівська повідомлення-презентація про Пеле

4. З'ясування емоційних вражень від прочитаної історії «Неабияке казна-що»

✓ Яке враження справила на вас історія? Сподобалась? Чим? Чому?

5. Робота над змістом твору.

5. 1. Робота над за розділом «Діко»

✓ Чому татко не хотів аби Діко сам вештався по дворі? (*Бо малому ще немає трьох років*)

✓ Де у цей час перебував хлопчик? (*У батьковій сумці, з якою він ходив на тренування*)

✓ Чи зручно було трирічному Діко сидіти у батьковій сумці? (*У ребра щось муляло, мабуть, батькове взуття. А ще було тісно й темно, тому трохи страшно*)

✓ Як вів себе хлопчик? (*Проте Діко тихесенько скрутився калачиком і намагався не вовтузитися, щоб ніхто не викрив, де він.*)

✓ Що хотілося зробити малому, коли батьки не могли його знайти? (*Діко ледь стримався, щоб не*

засміятися й не викрикнути: "А я тут! А я тут! У буді мене немає!")

✓ Чому ж хлопчик не викрикнув? *(Вчасно спохватився: не можна йому кричати, бо витягнуть зі схованки й нізащо не дозволять здійснити задумане)*

✓ Знайдіть у тексті слова, в яких говориться про те, на що був готовий Діко заради поставленої мети. *(Хлопчик заляк. Йому було страшенно мультко, але заради поставленої мети він був готовий витерпіти все.)*

✓ Прокоментуйте таке ставлення хлопчика до здійснення мети.

✓ Перекажіть від імені Діко епізод , у якому розповідається про те, як він сидів у сумці ? *(- Діко! - мамин голос прозвучав зовсім поруч.*

Вона підійшла до ліжка. Коло нього стояла велика сумка, з якою її чоловік, батько Діко - професійний футболіст місцевої команди, завжди ходив на тренування. Сумка заважала зазирну під ліжко, тому жінка вирішила відставити її набік.

- Ого! Що це він сюди наклав? - здивовано спитала сама в себе мама, ледве відірвавши її від підлоги.

Потім вона стала навколішки й заглянула під ліжко. Сина там не було.

- Повно пилюги, треба витерти... Але де ж Діко?

А Діко тим часом навіть дихнути боявся. Мама була так близько, що ось-ось могла його знайти. На біду, йому ще й у носі засвербіло. У батькової спортивної форми, надто ж у взуття, був якийсь кусючий запах. І він дедалі дужче крутив малому в носі. Діко вже тричі намірявся чхнути, та вчасно затискав носа пальцями й дихав ротом. Тим часом мама подалася на кухню й чимось там забряжчала. Малий полегшено зітхнув. Тут укотре подали голос незмащені двері.

- У буді немає! - повідомив батько. - Не знаю, що робити далі, але я не можу спізнюватися.

- Якщо тобі тренування дорожче за власного сина, - озвалася з кухні мама, - то можеш вишиватися. Тільки я не знаю, навіщо ти взагалі туди ходиш? Все одно в твоїй провінційній команді платять, наче кіт наплакав.

- Щоб перейти в кращий клуб, мені треба тренуватися! - скипів батько. - А я замість того в собачі буди заглядаю!

- Мені все зрозуміло! - тут Діко визначив по маминому голосу, що і їй урвався терпець. - Все ясно: тобі футбол затьмарив увесь світ - сім'ю, жінку, дитину...

- Це неправда! - заперечив батько. - Ви для мене важите значно більше.

- Ні, чоловіче, - огризалася мама, - якби поставити на ваги сім'ю і твою спортивну торбу, то вона б таки переважила. Що ти, до речі, туди напхав?

- Нічого я не пхав туди, там, як завжди, форма.

- Мені вже однаково, - спересердя відрубала мама. - Йди на своє кляте тренування, а я сходжу до сусідів - може, Діко до них забрів і бавиться з їхнім котом.

"От і не вгадала, - думав собі малий, - я тутечки, в кімнаті. А з котом я посварився вчора, бо він видер у мене прямо з рота млинця".

- Точно, він у сусідів, - погодився з мамою тато, - треба було одразу до них іти, а то тільки сварку на рівному місці затіяли. Не сердься.

- Я й не серджуся, - подобрішала мама, - просто дуже переживаю за малого, раптом з ним щось трапилось.

- Усе буде в порядку, - вже лагідно промовив тато, - він напевне грається в сусідів. Он і вчора ходив до них.

- Якби ж так, - зітхнула мама. - Ти знову до вечора?

- Як вийде. Скоро важлива гра, ти ж знаєш. Якщо гарно себе покажу, може, запросять грати до "Сантоса". Переїдемо в Сан-Паулу, я зароблятиму пристойні гроші...

- Ну, гаразд. Йди, бо спізнишся.

- Та йду вже.

Батько взяв свою велику сумку й закинув на плече.

-Ого-го! Ти щось сюди поклала мені?

-Я? Чого б це? - здивувалася мама. - Я гадала, це ти напхав повну сумку якогось каміння.

-Нічого не розумію, - збентежено пробурчав батько й поставив сумку на підлогу.

І тут Діко вже так заципало в носі, що навіть не допомогло затискання. У той момент, коли батькова сумка опинилася долі, в ній стався вибух.

-Матір Божя! - підскочила на місці мама. – Хтось підклав тобі бомбу!

-Що за маячня?! - насупився батько й одним рухом розкрив сумку.

"Бомба", скрутившись калачиком, лежала на його тренувальній формі й затискала пальцями свого маленького носика.

-Діко?! - в один голос вихопилося в батьків. – Що ти тут робиш?

-Чхаю, - спокійнісінько відповів малий, а потім додав: - Мамо, треба випрати таткову форму, бо вона смердить і крутить у носі.

Батько засміявся, витяг малого з сумки, поцілував його і, віддавши мамі, помчав на тренування.

-Навіщо ж ти заліз до сумки? - спитала мама, гладячи сина по голові.

- Та, - махнув рукою малий Діко. - На тренування хотів.

-І що б ти там робив? - усміхнулася мама.

- Як що? Я б себе гарно показав, і мене б узяли грати до "Сантоса".

Іншим разом, синку, - розцвіла посмішкою мама, - в тебе ще все попереду.)

✓ Як характеризує такий вчинок Діко?

5. 2. Робота над змістом розділу «Милиці»

Виразне читання розділу в особах

МИЛИЦІ

Батька так і не взяли до кращої команди. Не тому, що він погано грав, ні, грав він гарно, проте сталося ось що.

Якось, йдучи на чергову гру, батько сказав матері Діко:

-Мені здається, що сьогодні має статися халепа.

-Можє, тебе нареши́ть запросять до пристойної команди, й ми виплутаємося зі злиднів, - з надією сказала мама.

-Не знаю, але в мене передчуття: в цьому матчі мусить вирішитися моя футбольна доля, - сказав батько й пішов собі.

-Якби ж то, - зітхнула мама й, наказавши Діко нікуди не йти з двору, подалася готувати обід.

Діко з двору не йшов. Він знайшов якусь іржаву бляшанку, встановив з двох камінців ворота і півдня гулив у них свого залізного "м'яча".

Потім мама забрала його на обід. Діко нагасався добряче, тож мав гарний апетит.

-Ого, розійшовся! - навіть здивувалася мама. - Гляди, батькові залиш попоїсти, бо він повернеться теж голодний, як вовк. Ох, і пощастило мені — двоє футболістів у хаті!

*-Пощастило, - погодився Діко, втираючи губи долонею.
- Ходімо, постойи на воротах, я тобі гол заб'ю.*

-Вибач, не можу, синку, - відмахнулася мама. - У мене робота є. Он скоро батько прийде, з ним пограєшся. Гра вже закінчилася, ось-ось татко буде. Йди-но виглядай його.

Діко побіг виглядати татка. Але того все не було й не було. Скоро й мама вийшла з дому.

-Немає? - стурбовано спитала вона.-Дуже дивно. Гра вже мала б давно скінчитися.

-Бачиш, немає, - журливо мовив Діко. - Ставай на ворота.

Доки мама думала, що на те відповісти, біля двору зупинилася машина.

-Мабуть, татка хтось підвіз! - здогадалася мама. - Нарешті.

Діко зрадів: вже хтось таки стане на ворота, і він вклепає комусь гола. Але коли тато увійшов, Діко не просто зрадів, його охопив справжній захват від того, що він побачив. Тато зайшов не просто так: в руках він тримав якісь чудернацькі дерев'яні штуковини, на які щоразу спирався, хитро примостивши їх попід руки. Одну ногу він переставляв, як і годиться, а другу, Діко такого зроду не бачив, - весь час тримав у повітрі, трохи підігнувши.

"Ну, все! - подумки зрадів малий. - Певно, татка нарешті взяли до багатого клубу і там видали такі спеціальні хитромудрі палиці. Мабуть, в пристойних командах усім такі видають, щоб футболісти швидше бігали".

Хлопчик вже хотів підскочити до батька й помацати небачені штуки, як мама по хвилі заціпеніння вигукнула:

-Жоао! Що з тобою, Жоао?! Та не мовчи ж ти, кажи, що сталося!

-Ось, - батько ніби виправдовуючись, винувато кивнув чи то на зігнуту ногу, чи то на дивні дерев'яні предмети. - Не пощастило.

Тепер Діко збагнув, що ті штуки - не дуже добрі, й не став їх чіпати, а мовчки пішов за батьками в дім.

Виявилося, що батько пошкодив коліно під час гри. Його оглянули лікарі на полі, а потім відправили до лікарні. Там сказали, що травма серйозна, і видали ті палиці (вони, з'ясувалося, зветься милицями).

Тато щодня натирав чимось і перемотував своє коліно, інколи ходив до лікарні на своїх милицях і повертався звідти понурий. Він дуже переживав. Згодом батько вже пересувався без милиць, але одного дня прийшов від лікаря зажурений.

-Сказали, я не зможу більше грати, - кинув він матері, й кожне його слово було, наче важкий камінь.

-Зовсім? - обережно спитала мама.

Батько не зміг відповісти, а просто кивнув, ковтаючи щось невидиме.

-Давайте обідати, - тихо відповіла мама й пішла на кухню.

Тато нічого не їв. Він сидів над тарілкою і дивився в неї, наче нічого в ній не помічав. Його очі блищали, а жовна здригалися раз по раз під темною шкірою на вилицях.

Поміркуйте чому татко нічого не їв.

Знайдіть у тексті і зачитайте, як заспокоїв батька син. (Діко здалося, що його мужній татко ось-ось заплаче.

Малий зіскочив із свого стільця й підійшов до батька.

-Не журися, тату, - сказав малий. - Хочеш, я гратиму за "Сантос" і стану найкращим? Хочеш?

-Хочу, - батько підхопив сина на дужі руки й притис малу кучеряву голівку до своєї щоки.

Діко відчув, що батькова щока чомусь мокра.

-Я гарно зароблятиму, - вів своєї малий футболіст.

-Тобі доведеться багато тренуватися, синку, - сказав батько витираючи щоки рушником. - Дуже багато, чуєш? За себе... й за мене.

-Дорле, тату, - сказав Діко. - Буду тренуватися за себе й за тебе...)

Що потрібно було зробити хлопцеві, щоб дотримати обіцянку?

Які риси характеру виявляв Діко?

5.3. Інсценівка розділу «Чистильник взуття»

ЧИСТИЛЬНИК ВЗУТТЯ

-Краще мати брудну пику, ніж нечисті черевики!.. Підходьте, не минайте, взуття підставляйте!.. За одну хвилину зроблю з вас людину!.. - без угаву вигукував дзвінким голосом малий темношкірий хлопчик, сидячи на дерев'яному ящику край перону залізничного вокзалу бразильського містечка Бауру. Перед крикуном стояла невеличка дерев'яна підставка, на яку клієнти мали ставити свої черевики, а хлопчик мав їх начищати до блиску.

- Той не буде на коні, в кого чоботи брудні!.. - дзвенів невгавуший хлопчиків голос, а сам чистильник взуття вимахував над головою чорними від вакси щітками.

- Ловкі в тебе кричалочки, - до малого підійшов високий, ще доволі молодий пан у костюмі й нових, але трохи запилюжених черевиках.

- - Сам придумав?

- Сам, - відповів чистильник взуття. – Будемо чистити?

- Давай, - погодився поважний пан, ставлячи ногу на підставку.

- Гарні черевики, дорогі, - зауважив хлопчик і вмочив щітку в бляшанку з ваксою.

- А ти фахівець, - похвалив його незнайомиць, - знаєшся на взутті, хоч іще й малий.

- Я не малий, мені вже аж сім! - від обурення хлопчик аж перестав човгати по взутті щіткою.

- А, якщо так, то воно звісно, - дуже серйозно сказав пан, але якби хтось придивився уважно, то побачив би що його лукаві очі посміхаються. - Але ж навіть у сім років не всі хлопчики працюють.

- А що робити, - зовсім по-дорослому сказав Діко, бо це був він, - батько після травми пішов працювати санітаром до лікарні, а там платять ще менше, ніж він заробляв у команді. Треба ж допомагати батькам.

-Он воно що, - сказав дядечко, - молодець, правильно, допомагати треба. А вчитися ти не збираєшся?

-Чому ж, цього року вже піду до школи... давайте другу ногу.

-А хто ж тебе навчив із щіткою вправлятися?

-Дядько, мамин брат, показав. Він мені й ваксу купив. І щітку. А підставку й оцей ось ящикок старший товариш допоміг змайструвати. А далі я вже сам наловчився. Щоправда, спочатку забагато вакси йшло, але тепер я вже справжній майстер.

-То твій батько - футболіст? Ти казав, що він грав?

-Так, а ви любите футбол?

-Я відвідую всі матчі "Сантоса", - кивнув незнайомець.

-Як?! - Діко заляк від несподіванки. – Ви з Сан-Паулу?

-Еге ж, приїхав ранковим потягом.

-Невже ви на власні очі спостерігали гру "Сантоса"? – не міг повірити хлопчик.

- Саме так, малий. Бачу, ти теж не байдужий до футболу.

- Та ви що! Я просто обожнюю грати. Ось тільки-но відбуде останній ранковий поїзд до Сан-Паулу, я вже за півгодини буду на пустирі. Там ми ганяємо з хлопцями аж до вечора.

- І що, навіть справжнього м'яча маєте? - поцікавився клієнт.

- Ні, - Діко похнюпився, - на справжнього я ще не заробив. Міг би купити, але перші чотириста рейсів мамі віддавав, на харчі. І потім теж віддавав. Їй потрібніше. А ми поки що граємо саморобним м'ячем.

- Невже зі шкарпетки?! - очі незнайомця ніби аж засяяли.

- А ви звідки знаєте? - отетерів хлопчик.

- Ви берете стару чоловічу шкарпетку, - з виглядом переможця став виголошувати пан у дорогих черевиках, - набиваєте її старими газетами й усяким дрантям, потім перев'язуєте мотузком - і м'яч готовий! Ну як, я вгадав?

- Звідки ви все це знаєте? Ви за нами шпигували? - не міг опанувати свого подиву Діко.

- Ні за ким я не шпигував, - посміхнувся дядечко з Сан-Паулу, - просто ми робили все так само, хлопче. Коли я сам був хлопчаком.

- Як? Діко не міг повірити, як це такий поважний пан із самого Сан-Паулу, що ходить в таких дорогущих черевиках, міг колись, так само, як він, грати в футбол саморобним м'ячем зі старої батькової шкарпетки?

- Не дивуйся, хлопче, - продовжував розповідь чоловік, - мої батьки були з бідноти, і батьки моїх друзяк були небагаті, то ми й робили м'ячі собі самі. Ото було мороки з таким м'ячем, коли миші прогризали в шкарпетці діри й комусь із нас доводилося канючити в батька ще одну нову, тобто стару.

- Ха, - тріумфально вигукнув Діко, - бо ви не знали секрету!

- Це ж якого?

- А такого, дуже хитрого. Щоб миші не гризли м'яча.

- Невже ви придумали як давати тим клятим гризунам раду? - цього разу вже пан з Сан-Паулу не приховував свого здивування. Він навіть забув про недочищеного черевика й умоستився коло Діко - новісінькими штанами простісінько на перон! - Ти собі уявити не можеш, скільки мишва нам перевела м'ячів. Що треба робити?

- Дуже простий спосіб, - Діко насолоджувався, просто впивався незнайомцевою нетерплячкою. – Це робиться - раз плюнути, головне - мати голову.

- Голову? Ясно, що без голови на плечах ні до чого не докумекаєшся, - аж підскакував від цікавості клієнт. - Але ж ми...

- Та ні, я не про ту голову, - махнув щіткою хлопчик. - Я кажу про голову від солоного оселедця. Дуже важливо її мати.

- Від оселедця?

- Авжеж. Трохи протухлу.

- Нічого не второпаю, - здався старший співрозмовник. - Поясни, будь ласка, бо я не зійду з цього місця, не дізнавшись вашого секрету.

- Ну добре, вмовили, - промовив Діко. - Значить так. Оту голову, трохи протухлу, як я вже сказав, щоб негарно пахла, замотуєте в газету і запихаєте в саму середину м'яча. Тоді миші й носа не потикають до нього.

- Отакої! Оце мастаки! - захоплено випалив незнайомець. - Але ж не може бути, щоб сам м'яч не смердів від таких фокусів.

- Ну, а що ж ви хотіли? Є трохи. Ми якраз через це по черзі беремо м'яча додому після гри.

- Ну, хлопче, сам стільки ганяв у футбол, а такого не знав.

- Скажіть, а ви стали футболістом? Ви тепер граєте? - запитав Діко.

- Ні. Не став. Якось життя по-іншому пішло.

- А я стану, от побачите, - вперто сказав малий. - І гратиму за ваш "Сантос".

- Давай-давай, - пан без натяку на іронію поплескав Діко по плечу. - Ну, мені вже час, - він підвівся, дістав з гаманця гроші й віддав малому за роботу. - Бувай.

Пан із Сан-Паулу поволі віддалявся.

- Чищу черевики - і малі, й великі!.. - знову завів своєї Діко, приваблюючи наступних клієнтів.

- Агов, малий, - раптом загукав, спинившись, пан, що так і не став футболістом. - Як тебе звати?!

- А навіщо вам?!

- Прийду повболівати за тебе, коли ти гратимеш за "Сантос". Ти ж виростеш, і я можу тебе не впізнати. Скажи своє ім'я.

- Едсон Арантіс ду Насіменту, - відповів хлопчик. - Батьки називають мене Діко.

- Я запам'ятаю, хлопче! До зустрічі! Рости швидше! - вигукнув на прощання незнайомець і пішов геть.

Отже, яким перед нами постає семилітній Діко?

5.4. *Робота над змістом розділу «Пеле»*

 Знайдіть у тексті і зачитайте епізод про те, як тренувався десятилітній Діко. (*Діко було вже десять років, і батьки часом навіть називали його по-дорослому - Едсоном. Цілими днями він або ганяв м'яча з хлопцями на пустищі, або тренувався вдома. Хлопчик використовував для футбольних вправ звичайний апельсин. Діко жонглював ним за допомогою ніг, ловив його на голову, плечі, на груди або на спину. Він міг товкти нещасний фрукт цілісінький день, поки помаранча не перетворювалася на потріскану й пом'яту кулю, яка, зрештою, чвиркала соком, і це означало, що треба брати нову.*)

 Порівняйте погляди Діко та сусіда турка на майбутнє.

 Розкажіть чому Діко став називатися Пеле (*А згодом Діко незчувся, як сам узяв на озброєння це коротке і звучне слово й, коли в нього щось не виходило під час гри, він сердито вигукував: "Пе-ле!"*

Якось він грав у чемпіонаті дворових команд міста. Був важливий матч із сильними суперниками. На перших же хвилинах Діко ледь не забив гол. Він підхопив м'яч в центрі поля, обіграв увесь захист супротивника й сильно вдарив по

воротах. М'яч просвистів за якихось кілька сантиметрів від штанги.

- Пе-ле! - випалив Діко й ударив кулаком себе в груди.

Уже з наступного матчу товариші по команді стали називати його не інакше, як Пеле.)

 Розкажіть який результат принесли тренування Діко? (Вони виграли гру. Діко забив два переможні голи. Його команда стала переможцем чемпіонату міста серед дворових команд. Коли їх нагороджували, якийсь поважний дядько взяв блискучий кубок і вручив його не кому-небудь, а саме Діко та запропонував грати за дитячу команду "Бауру")

 Яку обіцянку дав Діко? (Мене звати Пеле, і я доведу всім, що Пеле - це вам не казна-що!)

 Як ви вважаєте дотримав слова хлопчик?

 Перегляд уривків матчів гри з участю Пеле

6. Творча робота

► Написати лист до Пеле.

► Продовжити речення: «Діко допоміг мені зрозуміти.....»

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап

➤ «Незакінчене речення»

Сьогодні я навчився...

Сьогодні я зумів...

V. Домашнє завдання

Загальне Прочитати історію Сашка Дерманського про Уолта Диснея.

Індивідуальне. Підготувати повідомлення про Уолта Диснея

Урок 7

Тема. Сашко Дерманський «Життя видатних дітей. Про Уолта Диснея. Дитинство без олівців»

Мета: ознайомити учнів з творами сучасних дитячих письменників; вчити аналізувати прочитаний твір; розвивати вміння виразно читати художні твори, переказувати епізоди, висловлювати думки з приводу прочитаного; за допомогою дидактичного мовленнєво-комунікативного матеріалу виховувати інтерес до життя та творчості видатних людей.

Обладнання: презентація, портрети письменника Сашка Дерманського, Уолта Диснея, презентація-повідомлення про Диснея, виставка книжок.

Тип уроку: урок позакласного читання

Хід уроку

I. Мотиваційний момент

1. З'ясування емоційної готовності до уроку (обмін побажаннями з сусідом по парті)

2. Актуалізація суб'єктного досвіду й опорних знань

- ✓ Які види мистецтва ви знаєте?
- ✓ Чи любили ви малювати? Чи пробували малювати в стилі аніме?

✓ Чи улюбляєте ви дивитися мультики ? Чи дивилися ви мультфільми компанії Уолта Диснея? Які? Чого вони навчають?

II. Ціле визначення і планування.

➤ *Оголошення теми уроку, самостійне визначення його цілей.*

III. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Інтерв'ю з письменником Сашком Дерманським

2. Слово вчителя

Сьогодні на уроці ми матимемо змогу познайомитися з історією «великого чарівника» анімаційного мистецтва Уолта Диснея, який понад усе мріяв малювати, а коли виріс, то зумів стати більше, ніж художником, бо навчився оживляти свої малюнки. Людину, котра створила грандіозний парк розваг – Диснейленд.

3. Учнівська повідомлення-презентація про Уолта Диснея

4. З'ясування емоційних вражень від прочитаної історії «Дитинство без олівців»

✓ Яке враження справила на вас історія? Сподобалась? Чим? Чому?

5. Робота над змістом твору.

5. 1. Робота над за розділом «Бар'єр»

✓ Яким був Уолт і скільки виповнилося років?(
Жвавий хлопчик років п'яти)

✓ Яка кличка була у мустанга?(*Поркер*)

✓ Як звали братів Уолта? (*Рой та Рей*)

✓ Чому Уолт вирішив, що вони з нього насміхалися?
(*Бо вони говорили, що він ще замалий, щоб кататися верхи та відправляти «свиням хвости покрутити...»*)

✓ Що вирішив робити хлопчик? (*Трохи навчити Поркера, що й до чого*)

✓ Перекажіть від першої особи епізод , як Уолт встановив для Поркера правила? (*Отже, розпочинаймо. Правило перше, мусиш його затиати: я, Уолт Еліас Дисней - твій вершник. Ти, Поркере, - мій вірний баский мустанг. Ми разом - команда. Правило друге, Поркере. Ти повинен беззаперечно слухатися мене. Ми ж хочемо втерти носа моїм старшим братам? То ж бо й воно, Поркере. Тому слухай уважно третє правило. Я керуватиму тобою за допомогою трьох простих команд: "но", "соб" і "гаття". "Но", Поркере, означає - йди прямо, "соб" - завертай ліворуч, а "гаття" - праворуч. Усе дуже просто, ге?*

Поркер на мить підвів голову від землі й пильно подивився в хлопчикові очі, наче хотів сказати: "Жодних проблем, Уолте, я ж не вісюк якийсь, щоб не зрозуміти, я

ж вірний мустанг. Нічого простішого я зроду не чув. З цим усе ясно, давай швидше своє наступне правило, жодних проблем". Цей велемовний погляд тривав якусь мить, після чого Поркер заходився нетерпляче копирсати носом землю в себе під ногами.

-От і добре, мій вірний коню, - Уолт саяв від задоволення, бо ж урок, як йому здалося, проходив напрочуд вдало. - Бачу, ти просто рвешся в бій! Не думав, що ти такий гарячий, Поркере. Але запам'ятай ще одне правило: баскі коні риють землю копитом, а не носом. Просто б'ють у землю передньою ногою. Ось так, дивися.

Хлопчик став з силою бити в землю ногою.

Поркер і не збирався наслідувати свого вчителя й вершника, а, голосно і вдоволено пирхаючи, знай щось винюхував долі.

-Ну гаразд, всякі такі тонкощі ми з тобою вивчимо наступного разу, - поблажливо кинув Уолт, - а тепер слухай останнє, найважливіше правило. Якщо я тебе легенько пришпорю п'ятами, - малий підсунув під ніс Поркерові замурзану босу п'яту своєї правої ноги, - то ти, Поркере, мусиш мчати, як вітер, або навіть швидше. А коли я пришпорю тебе сильно, - на цей раз хлопчик тицьнув своєму учневі ліву, не менш замурзану п'яту, - то мусиш

брати бар'єр, котрий побачиш перед собою. Брати бар'єр, Поркере, означає перестрибувати через якусь перешкоду. Ну, наприклад... через відро або через загорожу, чи через квітничок. Ясно? Поркер нічого не відповів, і це могло означати лише одне: йому все ясно, як удень, і він готовий брати хоч які бар'єри. Уолт відчинив хвіртку загорожі й випустив свого мустанга. Той несміливо вийшов.

-Стій спокійно, не крутись, зараз я на тебе сяду, - вкрадливим тоном заговорив хлопчик, кладучи руку на Поркерову спину.

Перш ніж Поркер устиг що-небудь зрозуміти, Уолт вмоستився на ньому верхи.

-Шкода, Поркере, що в тебе немає розкішної гриви, - натхненний таким успіхом, радісно кинув малий вершник, - мені доведеться триматися за твої вуха. Хвала Господу, вуха в тебе підходящі! Но, мій вірний мустангу, вперед! Зараз ми покажемо всім, де раки зимують!

Уолт легенько пришпорив свого скакуна замурзаними п'ятами, і...о диво! - Поркер, весело хвицьнувши задніми ногами, слухняно чкурнув простісінько в бік Уолтових братів.)

✓ Перекажіть від імені Роя та Рея епізод, в якому Уолт навчав Поркера? (Рой і Рей побачили малого не

одразу. Спочатку вони почули брязкіт перекинутої виварки з водою, потім здійняла твалт протаранена на всьому скаку згряя курей і гусей, і тільки тоді старші брати помітили, що до них зі швидкістю вітру наближається їхній брат Уолт верхи на... Поркері! їх розділяв лише невеличкий квітничок з улюбленими материними ірисами фіолетового кольору. Поркер мчав просто на клумбу і, здавалося, не збирався звертати ні соб, ні гаття.

- Увага, Поркере! - перекрикуючи курей з гусьми, волав Уолт. - Зараз будемо брати бар'єр! Приготуйся!..

Хлопчик щосили пришпорив свого вірного мустанга і, щоб не впасти, ще дужче вчепився в його вуха.

Певно, Поркер не дуже гарно засвоїв ту частину уроку, де йшлося про сильне пришпорювання й перестрибування через квітники. Уолт тричі перекинувся через голову й заорав носом у пахучі іриси. Квіти стирчали над його головою, наче орлине пір'я в зачісці індіанця. Цікаво, що він примудрився не випустити з рук вуха свого скакуна. Поркер теж, на превелику свою радість, заорав носом у м'який вогкий ґрунт маминої клумби. Йї тут-таки заходився щось зосереджено в ньому шукати.

Рой і Рей якусь мить стояли ошелешені, а потім вибухнули реготом:

-Уолте, ти справжній вождь апачів! Га-га-га! - захилювався Рой.

-Твій мустанг дуже норовистий, його слід трохи приборкати! Ги-ги-ги! - ледь не падав з коня Рей.

-Тобі треба його підкувати й загнудати, Уолте! - не вгавав Рой.)

✓ Хто такі апачі?

✓ Який висновок зробив Уолт після такої пригоди?
(Нічого, Поркере, - мовив горе-вершник, - я на тебе не серджуся: ти ж не винен, що не запам'ятав усі правила. Ось ми проведемо ще кілька уроків – отоді покажемо всім, як з нас насміхатися!)

✓ Ким виявився «мустанг» Поркер? (Кумедним кабанчиком)

5. 2. Робота над змістом розділу «Їжаки»

 Якою вишуканою стравою пригощав батько своїх синів? (Березовою кашею)

 Виразне читання розділу в особах

ЇЖАКИ

Батько волав так, наче ті їжаки були справжні. Він вискочив з туалету червоний від люті.

- Де цей малий паскудник?! - верещав батько, на ходу застібаючи штани. - Уолте, щоб тебе, виходь сам, бо як

знайду, то буде гірше! Виходь, лобуряко, кажу, де ти там ховаєшся?!

Уолт забився під старий автомобіль і лежав, майже не дихаючи. Він знав, що означає оте батькове "буде гірше". Звісно, що нічого гарного воно не означало.

Чи не всі мешканці невеликого американського містечка Марселайн, принаймні найближчі сусіди фермера Еліаса Диснея, знали про його улюблений і єдиний метод виховання дітей. Березова каша. Еге ж, Уолтів батько вважав, що "коли дітям бракує олії в голові, то їм треба добряче всипати березової каші".

Тією вишуканою стравою фермер частував винуватців за допомогою страхітливого ремня з цупкої шкіри. Уолтові перепало чи не найчастіше. Троє старших братів уже не так часто робили шкоду, а до меншої сестрички в батька не доходили руки.

Тож Уолтові зовсім не хотілося вилазити з-під автомобіля. Він вирішив лежати до останнього й тихенько дослухався, що ж там робиться на подвір'ї. А батько просто лютував.

- Сімнадцять штук!. Це ж цілих три метри! Він просто знущається з мене!..

На батькові крики з будинку вибігла Уолтова мати.

- Що сталося, Еліасе? Чого ти розкричався?

-Що сталося?! Ти питаєш мене, що сталося, чорт забирай?! Сімнадцять їжаків, Флоро! Цілих сімнадцять штук - ось що сталося! І все це - витівки твого улюбленця! Де він, кажи негайно?!

-Господи, що ж ти так розкричався! - жінка намагалася заспокоїти чоловіка. - Які їжаки?

-Не прикидайся, ніби ти не знаєш, про що йдеться, Флоро, - Уолтів батько кричав так, що аж слина летіла з його рота, - не прикидайся, бо ти мене дратуєш!

-Та звідки мені знати? - зітнула плечима мати.

-Не знаєш, то знай: я щойно з туалету, Флоро! І я не збираюся більше терпіти!

-Та хто ж тебе примушує терпіти, Еліасе, - здивовано відповіла жінка, - йди собі та роби там свої справи. Навіщо ж терпіти? І до чого тут Уолт, не розумію...

-Він знову взявся за старе, ось до чого! – випалив чоловік.

Коли Уолтів батько лютував, здавалося, він ось-ось закипить. Він навіть починав свистіти носом, наче чайник.

-Він знову щось намалював? - звела брови жінка.

-Щось?! Цілих сімнадцять їжаків! З отакенними голками!

-От вигадник, - посміхнулася мати.

-Ні, Флоро, він ніякий не вигадник, - далі свистів носом Еліас Дисней, - він шкідник! Цілих три метри паперу зіпсував своїми дурними малюнками, і я йому цього не подарую, Флоро! Де він?!

-Я не знаю, Еліасе. І взагалі, з якого доброго дива ти так розсердився? Чому б тобі не скористатися розмальованим папером?

-Затям: я не буду цього робити їжаками! – шаленів батько. - А твій улюбленець просто хоче пустити мене з торбою по світу! Цілих три метри туалетного паперу пустив за вітром. А він же коштує грошей!

-Ну, не сердься. Просто Уолт дуже любить малювати, ти ж сам знаєш. Може, колись він стане художником і з нього будуть люди.

-Які люди?! Всі художники - ледарі й нероби! Я не дозволю, щоб хтось з роду Диснейів став ледарем! Цілих три метри паперу...

-А на чому ж йому ще малювати, Еліасе, в нашому ж домі немає більше ніякого паперу?

- І не буде! - відрубав батько. - Затям, не-бу-де! Так само, як і не буде ледарів! - він спересердя сплюнув і пішов у будинок.

Мати пішла за ним. А Уолт лежав, ледь не плачучи, під старим автомобілем і думав про те, як би було добре, аби батько все-таки погодився купити йому справжній папір і коробку кольорових олівців для малювання. А ще він думав, що обов'язково колись стане художником.

 Доведіть або спростуйте твердження батька: «Всі художники - ледарі й нероби!»

 Який висновок зробив Уолт?

5. 3. Робота над змістом розділу «Страшне слово»

✓ Пригадайте після якої події Уолт переконався, що сила мистецтва таки страшна? (Одного разу в сараї Уолт знайшов серед батькового господарського причандалля відро з рідкою смолою. Це була справжня удача! Хлопчик уже давно шукав собі, чим помалювати. Олівців і паперу батько йому так і не купив, тож знахідка прийшлася саме впору. На чому творити, Уолт придумав швидко. Він тільки раз ковзнув поглядом подерев'яній стіні їхнього будинку й тут-таки збагнув: кращого полотнища йому не знайти.

Уолт обмотав кінець палиці дрантиною й розпочав творчий процес. Він малював будинок. Той самий, у якому жила їхня родина. Вийшло дуже цікаво: рідне помешкання стало водночас і полотнищем, і натурою. Малюнок вийшов

чудовий, але йому чогось бракувало. Уолт, недовго думаючи, вдосконалив картину коровою, що пасеться в квітнику перед верандою.

Картина вдалася. Це стало зрозуміло з того, з яким натхненням, щойно ознайомившись із синовим шедевром, батько побіг у дім по паска. Було малому невизнаному художнику і за смолу, і за зіпсовану стіну, і навіть за квітник. Словом, Уолт вкотре переконався, що сила мистецтва таки страшна.)

 Доведіть або спростуйте твердження: «Сила мистецтва таки страшна»

 Інсценівка епізоду, в якому розповідається про, те як сусіда пан Шервуд дав Уолтові двадцять п'ять центів

На другий день він зустрів пана Шервуда.

- Чув, хлопче, що вчора ти постраждав за мистецтво? - з посмішкою кинув сусід.

- А ви звідки знаєте? - спитав Уолт.

- Голосно страждав. То ти, значить, малюєш?

- Малюю, - кивнув хлопчик.

- А міг би намалювати мене?

- Я більше тварин люблю, ніж людей.

- Ну, тоді мого коня - зміг би?

- А ви батькові не розповісте? - підозріливо примружився Уолт.

- Не бійся, я триматиму язик за зубами, - пообіцяв той.

- У мене краще кабанчики виходять, ви ж знаєте мого Поркера, але й коня можу запросто.

- Ходімо, дам тобі папір і олівець.

Вдома у пана Шервуда Уолт швидко зобразив сусідового жеребця. Замовник був у захваті.

- Як живий! Це ж треба - як живий! - примовляв старий ветеран, роздивляючись малюнок то зблизька, то відходячи від нього аж у кінець кімнати. - Ось тобі за роботу. Молодчина! Заслужив, - пан Шервуд тицьнув малому цілий скарб - двадцять п'ять центів. – Купиш собі олівця.

Отже, про що вперше дізнався Уолт?(Що малюванням можна заробляти)

 Яке страшне слово дізналися діти від свого сусіда? (Тиф)

 Словесне малювання: як діти уявляли Тиф. (Лікар пішов, а Уолт з Рут почали гадати, що воно за один - той Тиф і чого йому треба від їхнього батька.

- Це, мабуть, такий злий-презлий чоловік, - припустила мала.

- Ага, він ходить у чорному смокінгу, - додав Уолт.

- Він, мабуть, страшний, Уолте? - напівпошенки чи то спитала, чи, може, запевнила Рут. - І татко, мабуть, винен йому гроші, тому й захворів.

- Сто відсотків, - запевнив сестричку хлопець. – Зараз я його намалюю.

Він узяв суху паличку і став виводити нею портрет загадкового містера Тифа. Той справді вийшов страшенний - з великими балухатими очима, кощавий, згорблений, у смокінгу і циліндрі. В руках Тиф тримав торбу.

- А що в торбі? - спитала дівчинка.

- Гроші, - моторошним голосом відповів Уолт. - І викрадені в батьків маленькі дівчатка.

- Тю, думаєш злякалася? - з удаваною хоробрістю кинула Рут, поволі задкуючи від малюнка на землі.

- І молодець, що не боїшся, - похвалив малу Уолт. - Я ж тебе захищатиму, коли що.

- Добре. Тільки ти неправильно намалював. Про роги забувся.

- А чому ти вирішила, що в нього є роги? - здивувався брат.

- Якщо він викрадає дівчаток, у нього мусять бути роги, - сказала Рут тоном знавця, так, ніби вона досліджувала дівчачих викрадачів щонайменше кілька років.

Уолтові нічого не лишалось, як обабіч циліндра домалювати Тифові буйні оленячі роги.)

 Поміркуйте чому діти забажали захворіти на якусь тяжку хворобу, найкраще на невиліковну. *(Тому що тоді вони зможуть їсти недосяжну розкіш – апельсини)*

 За що діти отримали по скибці помаранчі?

 Який висновок робить Уолт під час хвороби батька? Яка риса характеру проявилася у нього?

 Що відчув Уолт, коли серед ночі пішов дивитися на намальованого містера Тифа?

 Чи доводилося вам відчувати такі почуття? Розкажіть.

5.4. Робота над змістом розділу «Чудесний особняк»

Бесіда:

✓ Чим займався хлопчик перед відвідуванням школи? *(Розносив газети та журнали)*

✓ Що так вразило хлопчика? *(Фантастичний будинок за високою кованою огорожею)*

✓ Після одужання батька куди переїхала сім'я Диснея? *(До Канзас-Сіті)*

✓ Чим вирішив займатися батько? *(Придбав невелику фірму з доставки газет)*

✓ Кого долучив до роботи? *(Долучив до роботи найменшого сина).*

✓ Скільки років виповнилося Хлопцеві? І як він ставився до такого рішення батька? *(Уолтові вже виповнилося вісім років, тож він вважав себе дорослим і не протестував. Щоправда, важко було вставати о пів на четверту ранку, але що вдієш, пін же тепер ходив до школи і скрізь мусив устигати.)*

✓ **Знайдіть у тексті і зачитайте** опис фантастичного будинку, що так вразив хлопчика *(Дім був старовинний, мав заокруглені вгорі вікна, фігурні балконий акуратну відкриту терасу з різьбленими колонами. До тераси від залізних воріт паркану вела доволі широка доріжка, пообіч якої були рівнесенько підстрижені кущі й подекуди стояли білосніжні статуї янголят. А довкола був небаченої краси сад — з дивовижними альтанками, обплетеними виноградом, хмелем і в'юнками; з таємничими стежинами, що ведуть бозна-куди, деську затінок розлогих кленів і височенних ялин; з сонячними галявинками; з яскравою травою...і все це потопало в хвилях квітів, бджіл і метеликів, і все це здавалося Уолтові фантастичною казкою, у яку будь-що треба потрапити.)*

✓ Про що міркував Уолт? Зачитайте. (*«Там, мабуть, так цікаво блукати й ховатися, - міркував хлопчик, - а в будинку напевно є потаємні кімнати з якимись чарівними речами, і на стінах там повнісінько старовинних портретів. Як же мені залізти й усе там дослідити?»*)

✓ Про яку рису характеру свідчить епізод: *«Щоб обійти довкола маєтку, хлопчику знадобилось аж півгодини, але ніяким лазом у паркані й не пахло. Уолт був не з тих, хто здається після першої ж невдачі, він зовсім не засмутився.»*

 Поміркуйте разом із Уолтом над словами: *«Навіщо одній людині стільки краси, якщо нею не користуватися? - здивувався хлопчик. - Тут же можна було б гуляти десяткам людей.»*

 Знайдіть у тексті і зачитайте, як Уолт вирішив потрапити до фантастичного будинку? Яка риса характеру проявилася у хлопця?

 Який висновок зробив Уолт? (*Коли він виросте, то побудує величезний гарний будинок і закладе прекрасний парк з усякими розвагами. І поклявся, що пускатиме погратися туди усіх охочих.*)

 Яку обіцянку дав Уолт своїй мамі увечері? (*Що у його парку не буде ніяких парканів*)

Як ви вважаєте дотримав слова хлопчик?

6. Виписати з тексту фразеологізми, пояснити їх значення

Орієнтовне виконання

Раки зимують

Всипати березової каші

Бракує олії в голові

Тримати язик за зубами

Перепадало на горіхи

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап

«Незакінчене речення»

Сьогодні я навчився...

Сьогодні я зумів...

V. Домашнє завдання

Індивідуальне. Написати фанфік продовження пригод
Уолта Диснея

Загальне. Прочитати історію Оксани Луцевської про
Христофора Колумба. «Сміливий мореплавець. Дитинство
Христофора Колумба»

Урок 8

**Тема. Оксана Луцшевська про Христофора Колумба.
«Сміливий мореплавець. Дитинство Христофора
Колумба»**

Мета: ознайомити учнів з творами сучасних дитячих письменників; вчити аналізувати прочитаний твір; розвивати вміння виразно читати художні твори, переказувати епізоди, висловлювати думки з приводу прочитаного; за допомогою дидактичного мовленнєво-комунікативного матеріалу виховувати інтерес до життя та творчості видатних людей.

Обладнання: презентація, портрети письменниці Оксани Луцшевської, мореплавця Христофора Колумбо, виставка книжок Оксани Луцшевської, презентація-повідомлення про Христофора Колумба.

Тип уроку: урок позакласного читання

Хід уроку

I. Мотиваційний момент

1. З'ясування емоційної готовності до уроку

Графічне зображення настрою

2. Актуалізація суб'єктного досвіду й опорних знань

Чим приваблюють тебе твори українських сучасних письменників?

II. Цілевизначення і планування.

1. Оголошення теми уроку

2. Закінчіть речення: «Від сьогоднішнього уроку я очікую....», «Я думаю, що урок буде, тому що....»

III. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Ознайомлення із листом від автора: «Шлях, обраний серцем»

Скільки разів у дитинстві кожному з нас, любий читачу, доводиться відповідати на запитання на кшталт: «Ким Ти будеш, коли виростеш?» Мабуть, безліч...

Кожен мріє про своє. І, безсумнівно, будь-яка відповідь є правильною. Ти впевнено стверджуєш, що станеш космонавтом чи лікарем, вихователем або екологом, письменником чи, може, винахідником... У кожнісінької людини є своє неповторне завдання в житті: цікаве та захоплююче, а водночас складне й непередбачуване.

Гортаючи цю книгу, Ти познайомишся з героями, котрі з дитинства мріяли бути саме тими людьми, якими вони стали в дорослому віці. Їхні дороги були нелегкими. Не раз доля випробовувала наших героїв на життєву мудрість і кмітливість. Утім вони зуміли зберегти вірність мріям дитинства і втілили їх якнайкраще. Так Перл Комфорт Сайденстрікер Бак пообіцяла собі написати книжку про

Китай, де вона мешкала тривалий час. І написала - щиро та правдиво, ставши згодом лауреатом Нобелівської премії з літератури. Чарльз Дарвін мріяв бути дуже відомим і, створивши сучасну теорію еволюції, став титаном наукової праці. Христофор Колумб хотів прокласти новий шлях до Індії, натомість відкрив невідомі тоді європейцям американські землі. Джон Ньюбері з дня у день плекав бачення дитячої книжечки, тож нині він відомий у світі як першовидавець літератури для дітей. Людмила Олексіївна Василевська-Березіна, літературний псевдонім Чайка Дніпрова, прагла дарувати людям радість казки. Вона втілила свою мрію в письменництві, створивши чимало цікавезних казок, віршів, оповідань та лібрето.

Як бачиш, любий читачу, недарма кажуть, що успіх приходить до тих, хто цілеспрямовано і відчайдушно йде до мети, долаючи всі перешкоди на своєму шляху.

Славетний український філософ Григорій Савович Сковорода писав: «Роби те, до чого народжений...». Саме так. Бо якщо дослухатися до свого серця і йти за його покликанням, то Твоя мрія безсумнівно здійсниться. Став перед собою мету і сміливо йди до неї. І якщо хтось казатиме, що Ти просто собі наївний відчайдух-мрійник, - не зважай! Бо завдяки нашим мріям народжуються

*бажання, а з бажанням у серці запалюється іскра, яка
яскраво освітлює непересічний шлях. Шлях, обраний Твоїм
серцем...*

 Поміркуйте над словами Г.Сковороди про те, що
кожен повинен робите те, до чого народжений.

2. Слово вчителя

Отже, сьогодні ми з вами познайомимося з історією
втілення своєї мрії Христофором Колумбом – відомим
іспанським мореплавцем, першовідкривачем Америки.

3. Учнівська презентація-повідомлення про Христофора Колумба.

4. Робота над змістом історії

 Ознайомлення з епіграфом історії.

Я вийшов у море, будучи юним...

Христофор Колумб. Листування

 Як ви вважаєте, про що свідчить такий запис у
листуванні Христофора Колумба?

 Випереджувальним завданням було виписати із
тексту фразеологізми та пояснити їх значення.

Орієнтовне виконання

*Мов риба у воді. Мов на долоні. Їм море по коліна. Хай
йому грець. Мов дзига. Хома невіруючий. Підкинув шпильку.
За тридев'ять земель. Не гріх пускати. Три шкури здеруть.*

*Ловити тав. Отримати на горіхи. Не бачити як свого носа.
Справа й мізинця не варта*

 Бесіда за запитаннями

✓ Куди на світанку відправився батько Христофора?
(До сусіднього порту по вовну)

✓ Чи вирушив би батько до сусіднього порту, якби не випогодилося після нічного шторму? (Певно, що ні)

✓ Що чекало б дітей, коли батько був удома? (А якби залишився вдома, то, безсумнівно, знайшов би Христофорові заняття в майстерні. Адже роботи багацько. Всім вистачить: і Христофору, і Джакомо, і Бартоломео, і Б'янкеллі. Там підлогу підмести, тут шибки вимити... Навіть коли все, здавалося б, зроблене, батько завжди щось іще знайде. Тільки й устигай усе виконувати!)

✓ Опишіть яким ви уявили батька та матір Христофора.

✓ Знайдіть у тексті опис зовнішності та рід заняття батьків. (Тато - суворий. Він увесь час тяжко працює. Мама теж. І не дивно, бо в Генуї - купець на купцеві! Звідусіль тільки й чути: «Купи - продай!». Не місто - ярмарок! Тож татко Доменіко і мама Сюзанна дотримуються місцевого торговельного звичаю: не продаси - не проживеш! Утім, як би тяжко родина Коломбо не

працювала, однак на ткацтві заробиш хіба копійчину. Лише на хліб і воду.)

✓ Чому Христофор рвався до порту, де відчайдушні й сміливі мореплавці вивантажували з кораблів усілякі екзотичні смакоти? *(Щоб заробити гроші)*

✓ Заповніть схему «Екзотичні смакоти, що вивантажували мореплавці»

(Екзотичні смакоти: сушені фініки, свіжий інжир, помаранчеві цукати, в'ялені банани, смажений фундук, солодкий і гіркий мигдаль, золотаві спатеті, спаржу й артишоки.)

✓ Як реагував Христофор та такі розкоші? *(Христофорові аж очі розбігалися. Та попросити не наслідювався ніколи! Цікавитися - то інша справа. Ну, а жебрати - оце вже ні!)*

✓ **Поміркуйте над словами хлопчика:** «Цікавитися - то інша справа. Ну, а жебрати - оце вже ні!». Яка риса характеру простежується у нього.

✓ Що вирішує робити хлопчик замість того, щоб жебракувати? *(Краще самому в море податися. Адже Христові зовсім не страшні водянні простори. Та й у портовій гавані хлопець мов риба у воді.)*

✓ Як до відвідування порту хлопчиком ставився батько? *(Нема чого дітям по гавані вештатися)*

✓ Хто за відсутності батька брав на себе всі обов'язки? *(Мама)*

✓ Чи дозволяла вона прогулюватися вузькими вулицями Генуї? *(Так)*

✓ Переказ опису вулиць Генуї за ілюстраціями *(Усі генуезькі шляхи вели до порту. Біжиш собі по бруківці межі сіруватих будинків, густо повитих плющем та хмелем, ляцши голими п'ятами, а попереду морська гладь. Якщо ж піднятися на костельну дзвіницю, то від краси можна й слова позабувати! З дзвіниці-бо видно все містечко: головаті вежі, візерунчасті бапти, площу Феррарі з помпезним фонтаном, що пульсує кришталевою водою, розцяцьковані балкони, широчезну міську браму... Вся Генуя – мов на долоні! Вся Генуя таємниче схована в міцних морських, чи то пак портових обіймах.*

Порт добре видно звідусіль: безліч великих і малих торговельних кораблів з розпростертими вітрилами;

десятки рибацьких суден, повнісіньких улову; без ліку місцевих човнів, завалених усіляким крамом. І юрби, юрби, юрби..)

 Знайдіть у тексті опис зовнішності хлопчика. (А хлопця годі було не помітити: волосся - морквяне. Ще й ластовиння по обличчю густе, наче хто навмисне розмалював!)

✓ Яка була мрія у Христофора? (Попливти у море разом із рибалкою)

✓ Знайдіть у тексті і виразно прочитайте в особах діалог між хлопчиком та рибалкою, який виявив бажання взяти Христофора у море.

(- Малий, хочеш у море? - раптом почулося з-за спини, і дужа засмагла рука лягла на хлопчинове гостреньке плече.

-А що, візьмете, пане? - просто, без подиву мовив Христофор, чекаючи, що сивобородий моряк тут же пожартує з нього, а потім довго буде тицяти пальцем, показуючи простодушного хлопця мореплавцям.

- Стрибай он у той човен! - показав старий. - Якщо води не боїшся... - моряк примружив очі, наче випробовуючи Христофора на кмітливість. Хлопчик не зрушив з місця. Йому все ж було боязко - ось-ось моряк вибухне голосним реготом.

- А хай йому грець, який несливий! То йдеш чи ні?

«Невже й справді рибалка не жартує?!» Христофор спрожого кинувся за ним.)

 Парний переказ епізоду про те, як Христофор вперше вийшов у море з рибалкою (- Тримай весло! - сказав моряк.

Хлопчик сів у мокрий від учорашньої зливи човен, і старий управно відштовхнувся від берега й вертко, мов дзига, вивів його із портової гавані Христофор не встиг і разу змахнути веслом, як ні ній вже помалу пливли собі, борознячи легенькі морські хвилі.

Раз-два! Раз-два! Морякові груди роздувалися, наче повітряна кулька, на вдих і здувалися на видих.

-Поміг би! - нарешті озвався він. - Отак, отак!

Христофор мерцій взявся повторювати за досвідченим рибалкою.

Випливши на глибінь, моряк закинув рибацьку сітку.

-Треба з десяток тлустих окунців упіймати на замовлення! - сказав старий і, заплющивши очі від сонячного проміння, затягнув тихеньку пісню.

Христофор не розумів, про що співав рибалка - той ледь розбірливо бурмотів слова.

Спочатку хлопець не відводив від сітки очей, але скоро йому обридло.

-Пане, - звернувся Христофор, - про що ця пісня? Второпати не можу...

-Не можеш, бо пісня іншомовна, - відповів старий. - Вивчив, коли потрапив до піратського судна в полон. У пісні йдеться про морське чудовисько, що мешкає в чорній безодні океану і безжально пожирає всіх мореплавців.

-Я в чудовиська не вірю! - випалив Христофор.

-Як це не віриш? Ет, який! - розсміявся рибалка. - То ж усі вірять, а ти ні. Хай тобі добре буде! Щоб ти, малий, і не стрічав стоногого спрута чи велетенську медузу, яка своїми щупальцями тягне простісінько в густу морську імлу...

-В імлу? Та де?! Може, пане, десь і є те страхіття, - перебив Христофор, - але не таке воно вже й хиже. Думаю, що якщо бути обережним і його не чіпати, то й воно чіпати не буде!

-Е-е-ет, поговори ще! - почухав кудлату сиву голову мореплавець. - Усе ти знаєш! Послухав би краще пірата Ромоло. Він морське чудовисько на власні очі бачив. Досі, як оповідає, - тремтить, мов засіць.

-Не вірю... - стояв на своєму Христофор.

- Направду, якийсь ти Хома невіруючий! Поспитайся сам. Ромоло тобі й перекаже, як за ними хвостата медуза пливла і біла хвостом по кораблю. Весь екіпаж на палубу вийшов, ставши в оборону. А медуза, побачивши, скільки їх було, ще дужче розійшлася. І щоб ти знав, малий, - вижив лише Ромоло. Поборов він її! Своїми ж руками...

-То, пане, ваш Ромоло таке розповідає, бо не хоче, щоб ви по крам заморський далеко плавали, - показав свою дотепність Христофор. - Це вже я точно кажу!

-Кажеш, кажеш - нема, щоб довести! – підкинув шпильку рибалка.

- А я доведу, пане! - Христофор аж підскочив у човні. - Ще й коштовностей привезу повнісінький човен, щоб усім генуезцям вистачило! І фініків та інжиру...

- А ось воно що, - старий поліз у кишеню, - ти голодний! Тож-бо я думаю, що це бурчить. А то, малий, в животі у тебе, - і рибалка дістав жменьку мигдалю й подав Христофорові. - На, їж! Бо на голодний шлунок ще не такого наверхеш!

Хлопець помалу жував і міряв водяні простори, гадаючи, які незвідані далі ховаються за горизонтом. Але йому зовсім не вірилося, що десь там далеко, за тридев'ять морів, у глибинах живуть чудовиська. Чутки то все - й годі!

*По полудню старий дістав сітку, повну дрібного улову.
Втім, знайшов і кілька пузатих окунів.*

*-Та згодиться... - закинув рибу в човен. - Повний назад! -
зукнув.*

Христофор узявся за весло. До берега дісталися швидко.

-Он де малий Коломбо!

*-Невже то малий Коломбо? - знову кричали моряки,
тицяючи пальцем на Христофора.*

*Раптом хлопець побачив батька, що пробирався крізь
юрбу заклопотаних мореплавців.*

*-Пане, - Христофор торкнувся м'язистої руки рибалки. -
Адже я впорався, хіба ні?*

-Годиться для першого разу! - кивнув старий.

*-Скажіть це моєму таткові, будь ласка, - хлопець
принишк, бо батько вже стояв поруч із рибалкою.*

*-Хоробрий син у вас росте, - моряк поплескав
Христофора по плечу. - Такого і в море не гріх пускати!*

*Батькове обличчя раптом осяяла усмішка. Від того
Христофорові полегшало на серці.)*

✓ Яка риса характеру проявилася у Христофора у
цьому епізоді.

✓ Щоб ви порадили батькові Христофора?

Виразне читання розділу 3

3.

Я к зненацька тато захворів!.. Увесь ранок матінка Сюзанна заклопотано бігала в кімнату, де лежав хворий батько. Він раз по раз кашляв так гучно, що малій Б'янкеллі аж у вухах дзвеніло.

Сьогодні ніхто їй не відмикав ткацької майстерні. Це означає, що пополудні роботи буде всім удвічі більше. Діти слухняно чекали батьківського слова. Хоча Б'янкеллі хотілося на вулицю побавитися з сусідською дітлашиною. Та їй хлопцям не сиділося на місці. Утім, будинку не полишали. Дивилися, як приходив лікар, оглядав батька і щось повільно пояснював матері. Вона слухала і сумно кивала. Потім довго розмовляла з татом.

Коли лікар вийшов з будинку, мама нарешті заговорила їй до малих.

-Треба купити ліки, - зітхнула вона. - У купців, - додала зажурено, - а там три шкури здеруть. Тож, діти мої, - мама сіла на лавку біля хлопців, а Б'янкелла швидко видерлася їй на коліна, - доведеться працювати нам самим.

Христофор знітився:

-А до порту?

-Немає часу, дитинко... - звела матуся сумні очі на Христофора.

Хлопцеві аж у животі тенькнуло. Його ж чекав старий рибалка! А коли він не прийде, то чи й візьме рибалка його на човен опісля? Зрозуміло, що ні. Знайде собі кращого помічника, ніж Христофор. І сміятимуться тоді моряки, мовляв, не дотримав свого слова малий Колombo! Він хотів було сказати мамі про це, але з кімнати долинув батьків кашель, і Христофор знітився. Вирішив мовчати. Головне, щоб татко одужав.

Із тяжкими думками Христофор узявся за роботу. Помалу мотав шерстяні нитки для майбутньої ковдри. Аж раптом батько гукнув з кімнати:

-Синку, а йди-но сюди!

Хлопець підійнявся і підбіг до батька.

-Доведеться тобі, дитино, тепер до сусідніх портів по шерсть плавати, поки я не одужаю. Впораєшся?

Христофор зрадів. Плавати на торгівельному човні до недалеких портів - це не шерстяні нитки намотувати на катушки.

-Впораюся, батьку!

Татко дістав з кишені кілька монет.

-Це на дорогу, синку. Якщо зможеш вирушити на світанку - буде дешевше. Тільки пильнуй, щоб на човен, бо

*на суднах останнє здеруть. І не лови гав, Христофоре!
Чуєш, синку?*

*-Добре, батьку! - тішився хлопець, що тато, який
раніше й слухати не бажав про Христофорові подорожі
морем, тепер довірив йому щонайвідповідальніше завдання.*

 Поставте один одному запитання до змісту
п'ятого розділу.

 Доведіть або спростуйте твердження капітана
Джако: «Досвід важливіший за вік.»

 Знайдіть і зачитайте уривок, в якому
розповідається про що мріяв Христофор, коли передував на
палубі судна (*«Прийде час, - мріяв він, - і я вирушу на
власному судні далеко-далеко. І привезу шовку й парчі,
прянощів і всіляких смакот так багато, що всі-всі генуезці
будуть мати того краму досхочу! Хай тільки прийде
час!...»*)

 Заповніть порівняльну таблицю «Капітан»

Капітан Джако в уяві Христофора	Капітан Джако	Капітан Христофор у вашій уяві
<i>Огрядний чоловік похилого віку. Бородатий чи</i>	<i>Молодий і статний чоловік, котрий спочатку допомагав на</i>	

<i>вусатий. З мапою в руках і з люлькою межи зубів</i>	<i>суднах юнгою, а у двадцять з гаком сміливо кермував кораблем</i>	
--	---	--

 Чи погоджуєтеся ви з думкою мореплавців про те, що «сміливішого від Колombo в Генуї не знайдеш!». Доведіть.

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап

 Чи справдилися ваші сподівання стосовно сьогоднішнього уроку?

 Продовжіть речення: «На уроці мені було цікаво (нецікаво), тому що.....», «Сьогодні мені вдалося (не вдалося)....»

V. Домашнє завдання.

Загальне. Прочитати розповідь Оксани Луцевської Чарльза Дарвіна «Таємниці натураліста».

Індивідуальне. Повідомлення про Чарльза Дарвіна.

Урок 9

**Тема. Оксана Луцевська про Чарльза Дарвіна.
«Таємниці натураліста. Дитинство Чарльза Дарвіна»**

Мета: ознайомити учнів з творами сучасних дитячих письменників; вчити аналізувати прочитаний твір; розвивати вміння виразно читати художні твори, переказувати епізоди, висловлювати думки з приводу прочитаного; за допомогою дидактичного мовленнєво-комунікативного матеріалу виховувати інтерес до життя та творчості видатних людей.

Обладнання: презентація, портрети письменниці Оксани Луцевської, натураліста Чарльза Дарвіна, виставка книжок Оксани Луцевської, презентація-повідомлення про Чарльза Дарвіна.

Тип уроку: урок позакласного читання

Хід уроку

I. Мотиваційний момент

1. З'ясування емоційної готовності до уроку

◆ *«Побажай мені удачі»*

2. Передбачення суб'єктного досвіду

◆ *Я думаю, що урок буде цікавим, тому що...*

3. Актуалізація суб'єктного досвіду

◆ *Що дає читання творів сучасних українських письменників особисто тобі?*

II. Оголошення теми уроку

III. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Характеристика письменниці за портретом

2. Слово вчителя

Отже, сьогодні ми з вами познайомимося з історією втілення своєї мрії Чарльзом Дарвіном – відомим англійським ученим, натуралістом і мандрівником, який створив сучасну теорію еволюції.

3. Учнівська презентація-повідомлення про Чарльза Дарвіна.

4. Робота над змістом історії

◆ Ознайомлення з епіграфом історії.

Я народився натуралістом...

Ч. Дарвін. Автобіографія

◆ Як ви вважаєте, про що свідчить такий запис у автобіографії?

4.1. Робота над змістом розділу 1.

✓ Чи були у дитинстві у вас скарби? Які?

✓ Які були скарби у Чарльза? (*Дорогоцінні, випадково знайдені: десятки слоївків, банок, склянок, флаконів, колбочок, ящиків, коробок, пакунків*)

✓ Де і як він їх зберігав? (*Стояли як на підлозі, так і на полицях. І всі ретельно та охайно підписані. Чарльз завжди знав, де і що зберігається.*)

✓ Про яку рису характеру свідчить така поведінка?

✓ Що приховували Чарльзові скарби? (*Скарби приховували в собі незабутні миті, якими часто сповнювалися Чарльзові ранки - яскраві та барвисті*)

✓ Перекажіть за самотійно створеними ілюстраціями епізод, в якому розповідається, чому цей ранок видався вдалим

Ох, і вдалим видався хлопчиків ранок!

Вийшовши з дому на світанку, відразу за татком Робертом, Чарльз попрямував до лісу, щоб хоч краєчком ока глянути на ту зухвалу птаху, яка вже кілька разів

заглядала у вікно Чарльзової кімнати. Саме через неї він ніяк не міг дочитати книжку, яку сестра Кароліна дала йому напередодні. Птаха, наче навмисне, відволікала його від читання, заходячись співом. Таких нахабних пташок Чарльз іще не зустрічав!

Занурившись у гущавину, він прислухався до співу, а невдовзі заперимітив і пташку на гнізді. Вона гордовито глянула на Чарльза - й відвернулася вмиль. Але ж красивою була! Рожево-червоне черевце, чорно-білі смугасті крила, яскраво-брунатне воло, рудувато-коричнева грудка, малесенька кругла голівка в сірувато-попелястій шапочці, а хвіст - немов строкате віяло.

✓ Продовжіть переказ від імені героя

«Що то за пташка? - міркував хлопчик. – От якби дістати хоч одне яйце для колекції...» Втім, птаха не рухалася. Сиділа нишком, наче вросла в гніздо.

«Скоро набридне», - вирішив Чарльз.

Відтак, запасшись терпінням, хлопчик узявся розглядати довколишні рослини. Уважно вивчав тонке пухирчасте листя папороті, шорсткі різнокольорові квіти медунки, жилисті покручені пагони плющів... Він обережно торкався їх, гадаючи, що коли б сам називав ці рослини, то папороть була б «оксамитовим-морським-гребенем»,

медунка - «різнобарв'ям-духмяних-філіжанок», ну, а плющ, ймовірно, звали б «відгадай-куди-шлях-веде».

- Ет, нісенітниці! - засміявся зі своєї вигадки й зірвав плющову стеблину для гербарію.

Далі увага хлопчика прикипіла до мурашок, що снували поміж сухого торішнього листя. Вони ледь помітно рухали вусиками, прокладаючи собі шлях. Дрібна комаха вилізла на Чарльзів черевик. Як тільки хлопчик звів руку, щоб торкнутися її блискучого тільця, вона вмить обернулася і швидко задріботіла ніжками геть. Ох, і дотепна!

Опустивши долоню, Чарльз підняв очі на птаху. Здалося, що й вона спостерігала за комашиним дійством.

«Можє, зараз злетить?» - майнула думка.

Але пташка вперто сиділа в гнізді. А от Чарльзу таки увірвався терпець.

-Начувайся, нахабо! - викрикнув хлопчик і налаштувався схопити грудку, щоб жбурнути її у птаху, та не встиг, бо зненацька в кущах зашурхотіло.

Чарльз насторожився, присів і заглянув крізь гілля.

«Вуж чи їжак?» - роздумував хлопчина. Раптом під його ногою ледь чутно хруснула гілка. Цього звуку було достатньо, щоб із-за порослого мохом пенька кулею

вилетіли дві буро-зелені ящірки й метнулися врізнобіч.
Чарльз підскочив:

-Ящірки! Ящірки! - та розгубився за якою з них йому бігти.

-Ке-ке-ке-ке, - долинуло з гнізда. - Ке-ке-ке!

-Ти ще мені посмійся! - Чарльз показав пташині кулак.

Птаха ж не втихала, навпаки, здавалося ще більше сміялася з Чарльзової незграбності. Ще й навмисне крилами лопотіла! Хлопчик геть знітився. Трішки потупцявши, нагнувся за пухкою пір'їнкою, що вилетіла з пташиного крила... й застиг. На нього дивилися дрібненькі, мов бісер, чорні оченята!

-Ось ти де-е-е-е... - прошепотів хлопчик, але ящірка прудко вигнула шершавим тільцем - і ковзнула в гущу, ваблячи Чарльза за собою.

Хлопчик метнувся за нею. Ящірка то ховалася, то знову з'являлася поміж тонких соковитих травинок. Утім, довго така гра тривати не могла. Як тільки ящірка призупинилася, Чарльз стрибнув так, що аж на коліна впав - і таки схопив плазунку за хвіст.

-Попалася!

Ящірка щосили крутнулася, наче збираючись злетіти... і неймовірно швидко зникла в траві. Від подиву Чарльз

випріщив очі: ящірки не стало, але... Що за чудасія?! Він міцно тримав сіруватий ящірчин хвостик!

-Ну й ну... - пробурмотів хлопчик і похапцем сховав хвіст до кишені, мовби хвилюючись, що ящірка по нього повернеться.

Зводячись на ноги, Чарльз відчув гострий біль у коліні. Він торкнувся вже порваних штанців. Так і є - з коліна йшла кров.

-Ет, отримаю на горіхи від Кароліни, - понурився та, згадавши про знахідку, відразу повеселішав і попрямував додому.

Йому кортіло ще раз завернути до пташки, але сонце вже давно викотилося на середину неба. Час було повертатися.

-Ке-ке-ке-ке! - чулося позаду. - Ке-ке-ке-ке!

-Зачекай, - бурмотів хлопчик, - ще й до тебе доберуся!

✓ Закінчіть переказ від імені Кароліни, сестри Чарльза

Відімкнувши двері ключем, що носив за пазухою, Чарльз увійшов до комірчини. Озирнувся довкола, роздумуючи, куди б поставити свою безцінну знахідку.

-Вище, аж до слоїка з вельською мушлею! - вирішив нарешті.

Із картонної коробки Чарльз дістав перо та чорнило й підписав: «Хвіст ящірки, знайдений у Шрусберському лісі Чарльзом Робертом Дарвіном 23 липня 1817 року». Потім поклав хвіст у невеличку склянку і, видершись по драбині, обережно поставив її на полицю.

-Чарльзе, ти де? - почувся голос Кароліни.

Хлопчик замкнув комірку й стрімголов побіг до сестри. Кароліні не подобалося довго чекати на брата: якщо він запізнювався на науку, сестра давала завдань удвічі більше. Інколи й таткові Роберту скаржилася. На що батько казав, що Чарльз скоро піде до школи, а там з ним не бавитимуться.

4.2. Робота над змістом розділу 2

✓ Чи збирали ви гербарій? Чи траплялися з вами пригоди, коли ви його збирали? Які? Розкажіть.

✓ Складіть план розділу 2

✓ Прокоментуйте гасло Чарльза: «Шукати й знаходити»

✓ Яким виховувала сина матір Чарльза? (Вона змалечку привчала сина бути пильним, турботливим і чуйним)

✓ Чого палко жадав хлопчик? (А ще він палко жадав неабиякої уваги до своєї персони - від усіх і кожного.)

- ✓ Висловіть своє ставлення до епізоду

Уваги, уваги, уваги!.. Як же йому хотілося уваги! Заради цього хлопчик колись навіть спланував цілу операцію - обірвав усі яблука в садку й заховав їх у заростях неподалік від будинку, мовляв, злодії пограбували сад. А він, Чарльз, ось, гляньте:наздогнав їх! Але цим він лише насмішив батька, бо той одразу ж розкусив синів замисел. Однак відтоді Чарльзу ще дужче хотілося бути у вирі подій! Тут і тепер! Не зволікати!

- ✓ Як ви проводить вільний час зі своїми батьками?

✓ Яким учнем був Чарльз? (У школі Чарльз постійно шукав нагоди показати себе найдотепнішим.)

✓ Чарльз був готовий на всі пригоди, крім чого? (Він був готовий на всі пригоди, крім навчання.)

✓ Чи сприяли гуртожиток та шкільні кімнати подвигам? (Ні)

✓ Яке було гасло Шрусберської школи? (Вчитись, вчитись, вчитись!» - гасло Шрусберської школи. З ранку до вечора гризти граніт науки!)

- ✓ Висловіть свою думку стосовно цього гасла.

4.3. Робота над змістом розділу 3

- ◆ Поставте запитання до змісту розділу 3

Якось на уроці, мріючи про незвідані далі, Чарльз задивився на огрядного буриштинового жука, що потрапив у шпарину між шибою і підвіконням. Жук рухав ніжками по склу, видаючи тихе шкряботіння, та зводив крила, намагаючись злетіти.

«Вибереться - не вибереться?» - роздумував Чарльз, геть забувши про урок.

Помітивши, що хлопець не слухає, вчитель попросив Чарльза підійнятися і стати в куток. Пан Батлер ще й пообіцяв провести виховну лекцію після уроку та написати чергову скаргу батькові. Мало б бути соромно!.. Однак Чарльз зовсім не засмутився. Навіть зрадів: адже з того кутка класу жука було видно якнайліпше.

Стоячи на вказаному місці, хлопець дочекався, коли жук усе ж вибрався зі шпарини, розкрив спинні надкрилля і вилетів у відчинену кватирку. Ова! Який красень! Чарльз аж рота розкрив.

«От би й собі махнути з тим жуком, - подумав. - Сісти йому на спину - і вперед у мандри!»

Чарльз геть забув, де він тепер. Йому марилося, що він став завбільшки з соняшникову насінину, заскочив на велетня-жука, вплив у його вуса золотаву стрічку-повід - і гайда пізнавати світ!

Ось летить Чарльз над улюбленим лісом і бачить нахабу-пташку. «Хе-хе!» - гукає він до неї, вимахуючи рукою. А пташка перелякано ховає голову, бо розуміє, що дарма сміялася. Адже він, Чарльз, он який безстрашний і кмітливий, і якщо вже забажася чогось, то обов'язково досягне. Чарльз заходиться сміхом від щастя, летячи все далі й далі. Ось перед ним відкриваються великі міста з гострими вежами та пишними дзвіницями; затишні та не дуже села з розлогими полями й гаями; глибокі та мілкі озера, що мов люстерка виблискують на сонці; швидкоплинні річки, що протікають межі гір, впадаючи в моря-океани.

Чарльз захоплено заглядає у величезні чорничні жукові очища:

-Що ти за жук такий дивовижний?

-Колись дізнаєшся, - пророчить жук, - а зараз я тобі дещо покажу!

-Що?!

Чарльз розуміє, що жук несе його прямісінько до Валлійських берегів, де він минулоріч разом із двоюрідною сестрою спостерігав за барвистими метеликами. Тоді він хотів піймати бодай одного на пам'ять про Валлію. Але

дівчинка не дозволила, мовляв, природою краще милуватися на відстані.

А Чарльзові хотілося якомога ближче розгледіти чарівних комах. Нині ж безліч отих строкатих красенів летіли назустріч!

-Валлійські метелики!.. - викрикнув Чарльз, - і завмер.

Невже йому примарилося?.. Насправді ж не було ані польоту на жукові, ані ширококрилих метеликів...

Хлопець стояв у тому ж кутку, куди його поставив пан Батлер. Однокласники здивовано витріщилися на Чарльза. А вчитель аж забагрянів від такої поведінки, бо хлопець вереснув саме тоді, коли пан Батлер читав студентський гімн «Гаудеамус».

Після уроків Чарльз присоромлено йшов до шкільного гуртожитку, де на нього чекав старший брат Еразм (названий так на честь діда), котрий, за вчительською вказівкою, мав підтягувати Чарльза в науці.

Того ж вечора Роберт Дарвін укотре отримав офіційну скаргу зі школи.

◆ Чи погоджуєтеся ви з думкою двоюрідної сестри Чарльза, що природою краще милуватися на відстані.

4.4. Робота над змістом розділу 4

✓ Хто мав допомагати Чарльзові у навчання? (*Брат Еразм*)

✓ Чи допомагав? Чому? Знайдіть у тексті і зачитайте (*Якби Еразмові самому подобалися уроки, то він, може, й допоміг би Чарльзові, але брат з головою поринув у хімію. Замість навчання він проводив усілякі хімічні експерименти у своїй міні-лабораторії. Про дивовижну лабораторію ніхто не знав до цього часу. Родина й не здогадувалася, що Еразм безліч разів потайки «чаклував» над хімічними сполуками у хліві, де зберігалось садове причандалля.*)

✓ Про що мріяв Еразм? (*Про створення таємного товариства*)

✓ Продовжіть речення: «У спільноті мали б перебувати.....» (*найповажніші, найосвіченіші та наймудріші люди, які займалися б великими відкриттями*)

✓ Для чого, на думку Еразма, мала слугувати його лабораторія? (*Еразмова лабораторія слугувала б найкращим початком для великого і таємничого*)

◆ Інсценізація епізоду, в якому Еразм ділиться зі своєю таємницею з Чарльзом.

-Послухай, - зашепотів Еразм, коли Чарльз дістав підручник і подав йому виконану домашню роботу на

перевірку, - облиш. Тут є одна справа... Потрібна буде твоя допомога. Багато не треба, лише подавати те чи інше...

-Навіщо? - здивувався Чарльз.

-Ну, сам знаєш, як я люблю хімію. От якби в майбутньому винайти щось таке... ну розумієш?! Щось велике! Таке, що ніхто й ніколи не винаходив...

-А-а-а, - протягнув Чарльз і теж зізнався. - І я маю таку ж мрію.

-Я тобі децю покажу. Батькові не розкажеш?

-Даю слово!

Еразм переповідав свої задуми, а в Чарльза аж у скронях бухкало від почутого. «Що моя комірчина, - думав він, - порівняно з братовою лабораторією?!»

-Увечері ми втечемо і зробимо рідину, схожу на молоко, - сказав Еразм.

-На молоко?

-На молоко! - Еразм показав малюнок у підручнику

◆ Виразне читання в особах епізоду, в якому розповідається про те, як брати проводили експеримент.

Коли учні помалу розбрелися по своїх кімнатах, щоб зайнятися домашніми завданнями, Еразм і Чарльз просочилися на вулицю й непомітно висковзнули за браму.

На щастя, їхня домівка була за кілометр від школи, тож хлопці швидко дісталися саду і чкурнули до лабораторії.

У хліві було темно як у вусі. Але Еразм швидко запалив свічку. Розгледівшись, Чарльз уп'явся поглядом у дивний апарат, що складався з кількох круглих циліндрів і трубок, до яких кріпилися дві банки. Біля апарату стояло цеберко з водою.

-Ну ти даєш! - захоплено розвів руками Чарльз.

-Тс-с-с... Мовчи! - Еразм притиснув пальця до рота.

Брат мерцій узявся за чари. Чарльз допомагав.

Еразм лив воду, додавав якісь рідини, змішував, колотив, нагрівав, аж доки все не зашипіло.

Годі Чарльз побачив білий осад на дні банки, що й справді здавався схожим на молоко.

-Твоя черга! - кивнув Еразм. - Я підказуватиму, а ти пильнуй!

Чого-чого, а уважності Чарльзу не бракувало, тож він швидко впорався з дослідом.

Відтоді Чарльз часто навідувався до Еразмової лабораторії вчитися пізнавати процеси хімічного перетворення речовин. Йому це так сподобалося, що він навіть детально описував ті «чари».

4.5. Робота над змістом розділу 5

◆ Гра «Вірю – не вірю»

Ⓢ Школою ширилися історії про те, як брати готуються до іспитів.

Ⓢ Хлопці читали підручник з зоології.

Ⓢ Чарльз поділився таємницею з кількома друзями.

Ⓢ На це хлопці зреагували проханням поглянути хоч на один експеримент.

Ⓢ - Я проти... - почав Чарльз.

Ⓢ Хлопчаки хлопчаками - жага до подвигів вирувала у їхніх серцях!

Ⓢ Домовилися, що Чарльз спершу хлопців запросить до лабораторії.

Ⓢ Ох, він і захопився тією вигадкою!

Ⓢ Чарльз вирішив, що зможе постати перед друзями справжнім винахідником!

Ⓢ «Що б зробити?» - роздумував він. Та ідеї приходили одна за одною

Ⓢ . А відтак вирішив просто експериментувати.

Ⓢ «Адже якщо змішувати се і те, - міркував хлопець, - точно щось вийде!»

Ⓢ Чарльз ледь дочекався, щоб урок закінчилися

Ⓢ «Скільки тої мороки, - сказав собі він, - доганою більше, доганою менше...»

Ⓢ Чарльз нишком пробрався в лабораторію.

Ⓢ Він не дочекався Еразма, тому вирішив перенести хімічний апарат до своєї комірки.

Ⓢ А вже там почав зливати до одного слоїка все, що потрапляло під руку. За кілька хвилин суміш була готова.

Ⓢ Чарльз підігрів експериментальний слоїк за допомогою каганця так, як учив його Еразм. І «чарівна» рідина почала помалу закипати...

Ⓢ Зненацька до кімнати зайшли батько.

Ⓢ Вчитель теж прийшов до них додому.

Ⓢ Чарльз метнувся до апарату, щоб призупинити експеримент...

Ⓢ Суміш повільно зашипіла....

Ⓢ - Лихо! - скрикнув Чарльз і вискочив у двері.

Ⓢ Чарльз стояв біля дверей, прикриваючи вуха.

Ⓢ Тато Роберт і пан Батлер добряче йому вчитали.

Ⓢ Слава про Чарльзів «експеримент» передавалася з уст в уста.

Ⓢ Друзі нарекли його «Газом».

Ⓢ Не усі хотіли товаришувати з ним!

Ⓢ Нарешті Чарльз відчув себе зіркою!

Ⓢ На нього звернули увагу!

Ⓢ Час у школі проминув повільно

☺ Пан Батлер таки зумів прищепити відчайдухові любов до латини.

☺ Випускаючись, Чарльз не бажав полишати золоті лаври слави.

☺ Усім серцем він прагнув зберегти та примножити здобуту увагу! Тож хлопець пообіцяв, ще не відаючи свого майбутнього, що рано чи пізно він усе ж стане відомим. Відомим на весь світ!..

◆ Як ви вважаєте Чарльз Роберт Дарвін дотримав своєї обіцянки? Які риси характеру йому допомогли досягти своєї мети?

◆ **Словесне малювання.** Яким я уявляю героїв історії.

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап

✚ Чи справдилися ваші сподівання стосовно сьогоднішнього уроку?

✚ Продовжіть речення: «На уроці мені було цікаво (нецікаво), тому що.....», «Сьогодні мені вдалося (не вдалося).....»

V. Домашнє завдання

Загальне. Прочитати розповідь Олександра та Наталі Шевченків «Життя видатних дітей. Про Фредді Мерк'юрі. Король Фредді»

Індивідуальне. Повідомлення Фредді Мерк'юрі

Урок 10

Тема. Олександр та Наталя Шевченки «Життя видатних дітей. Про Фредді Мерк'юрі. Король Фредді»

Мета: ознайомити учнів з творами сучасних дитячих письменників; вчити аналізувати прочитаний твір; розвивати вміння виразно читати художні твори, переказувати епізоди, висловлювати думки з приводу прочитаного; за допомогою дидактичного мовленнєво-комунікативного матеріалу виховувати інтерес до життя та творчості видатних людей.

Обладнання: презентація, портрети письменників Олександра та Наталії Шевченків, співака, музиканта, художника Фредді Мерк'юрі, звукозапис пісень співака, картки із фактами із життя подружжя Шевченків.

Тип уроку: урок позакласного читання

Хід уроку

I. Мотиваційний момент

1. З'ясування емоційної готовності до уроку

■ Визначити настрій за допомогою 2-3 прикметників

2. Передбачення суб'єктивного

■ Від сьогоднішнього уроку я очікую...

3. Актуалізація суб'єктивного досвіду

■ Я думаю, що твори українських сучасних письменників ми вивчаємо, тому що...

II. Оголошення теми уроку

III. Опрацювання навчального матеріалу

1. Знайомство із письменниками

«Навчаючи - учуся» (на картках записані факти із життя письменників, короткі відомості про літературну діяльність, висловлювання; учні опрацьовують матеріал і переповідають сусіду по парті)

Орієнтовний матеріал для карток

Шевченко Наталія Миколаївна та Шевченко Олександр Юрійович.

Наталка Шевченко народилася 18 вересня 1973 року в Києві. Писати почала з 14 років, і, звісно, вірші. 1993 року закінчила Київський технікум готельного господарства. Має диплом з відзнакою за спеціальністю «книгознавство». Книги Наталка обоожнює, і справді знає про них дуже багато.

У 2003 року, завдяки конкурсу «Коронація Слова», в Наталчиному житті сталися відразу дві знакові події. Надруковано її перший роман – «Містичний вальс», і вона познайомилася з дуже обдарованим письменником і художником Олександром Шевченком, за якого вийшла

заміж у 2006 році. На той час, окрім романтичного фентезі «Містичний вальс», завдяки тій-таки «Коронації Слова», побачили світ ще два Наталчиних романи – іронічний жіночий детектив «Учора і завжди» та психологічна драма з елементами містики «Янголи, що підкрадаються».

Олександр Шевченко народився 28 грудня 1978 року в місті Києві. Після отримання середньої освіти навчався у Каневі, в Канівському училищі культури, закінчив його з відзнакою та отримав спеціальність викладача декоративно-прикладного мистецтва та організатора культурно-дозвілевої діяльності. Неофіційно робив спроби писати художні твори ще в 6 років, офіційно ж початком письменницької кар'єри можна вважати початок 2000 року, коли була завершена дебютна книжка «Глибинка», що згодом здобула відзнаку на Всеукраїнському конкурсі романів, кіносценаріїв та п'єс «Коронація слова». Наступний його «сольний» роман «Аутсайтери» посів на тому ж конкурсі лауреатську позицію.

Після одруження вони вирішили об'єднати також і творчі зусилля, і першим плодом цього експерименту виявився вдалий роман жахів «Бранці мороку», котрий сягнув одразу третього місця на конкурсі. Другою книжкою

тандему стала «Кривава осінь у місті Лева» – роман-дзіалло, данина італійському кінематографу, і, зокрема, творчості Даріо Ардженто. Третій роман Шевченків уже готується до друку – це знову суміш жахів, містики і мелодрами під назвою «Оksamитовий перевертень».

Найпопулярніші твори:

Н. Шевченко – «Містичний вальс» (2003), «Учора і завжди» (2004), «Янголи, що підкрадаються» (2006);

О. Шевченко – «Глибинка» (2003), «Аутсайтери» (2004);

Спільні книжки – «Бранці мороку» (2007), «Кривава осінь у місті Лева» (2008).

Почуто від авторів:

Для нас обох література є паралельним виміром, можливістю відкрити новий світ для самих себе та провести туди наших читачів. Література – це магія, в якій фантазії автора за допомогою уяви читача стають реальністю. І володіти цією магією – справжнє задоволення.

Дитяча література дуже витончена і вибаглива до її створення. Історії для дітей – це не просто спрощені до максимуму історії для дорослих. Для того щоби писати для дітей, важливо самому залишатися дитиною – тільки тоді можна знайти підхід до сердець маленьких читачів.

*Дитяча література втримує нас самих від засмоктування
виром серйозного, суворого й цинічного дорослого світу...*

Книжки видавництва «Грані-Т»:

*Наталка та Олександр Шевченки «Команда Мрії: Все в
шоколаді»*

*Наталя та Олександр Шевченки «Як не скарб, то
пожежа»*

*Шевченки Наталка та Олександр «Привид у Домі
Гукала»*

*Олександр і Наталя Шевченки про Омара Хайяма,
Грицька Чубая, Фредді Мерк'юрі, Джеймса Пола
Маккартні, Стівена Спілберга*

2. Слово вчителя

Отже, сьогодні ми з вами познайомимось з історією
втілення своєї мрії Фредді Мерк'юрі – - відомим співаком,
музикантом, художником. Засновником рок-група «Queen»,
у якій Фредді виступав вокалістом. Його блискучий голос та
артистичність виступів полонила мільйони людей по всьому
світу, і група стала одним із кращих музичних колективів
двадцятого сторіччя. У 2000 році їхню пісню «Богемна
рапсодія» було визнано кращою піснею тисячоліття. Окрім
роботи з «Queen», Фредді випускав також сольні альбоми, а
у 1988 році заспівав дуетом з оперною співачкою

Монсеррат Кабальє. Навколо біографії Фредді Мерк'юрі точиться багато суперечок, його життя оповите таємницями, та безсумнівно одне - він був геніальним митцем.

3. Учнівська презентація-повідомлення про Фредді Мерк'юрі

4. Робота над змістом історії

4.1. Робота над змістом розділу «Народжений співати»

Бесіда:

✓ Коли і де народився майбутній «король»? *(Сонячного четверга, на початку вересня тисяча дев'ятсот сорок шостого року, на острові Занзібар, що біля берегів Африки, у містечку Стоунтауні)*

✓ Ким, на думку чорношкірою медсестри, мав стати новонароджений хлопчик? *(Співаком)*

✓ А на думку матері? *(Мій син буде видатним і дуже впливовим)*

✓ Хто із цих жінок мав рацію? *(Обидві)*

✓ Чому? *(Хлопчика назвали Фарух, що в перекладі означає «щасливий». І дитинство маленького Фаруха Булсари справді було щасливим)*

 Перекажіть від імені героя уривок про те, яке щасливе дитинство було у Фаруха.

Життя на острові Занзібар скидалося на казку: завжди літо, сонечко, гуляй собі, де хочеш, розважайся, як хочеш... Хлопчик так і робив - то досхочу засмагав на пляжах, то блукав з батьками у вічнозелених садах національного музею, то проводив цілісінькі дні, граючись із друзями-однолітками... А коли втомлений повертався увечері додому, батьки читали йому книжки про зухвалих піратів та багатих султанів, сміливих принців та зачарованих красунь. Особливо любляв малий Фарух книжку про пригоди персів - народу, до якого сам належав. Він неначе бачив себе всередині цих казок, адже описані в них місця були дуже схожі на рідний Занзібар. Згодом, коли він вже знав усі книжкові історії напам'ять, хлопчина часто проводив вечори в місцевому порту: сидів на пристані й дивився, як зникає за обрієм велике червоне сонце, прокладаючи у воді прощальну вогняну доріжку. Він супроводжував замріяним поглядом кораблі - пароплави та вітрильники, що курсували перед ним, і уявляв, як сам пливе кудись далеко, у незвідані країни, описані у книжках. Колись він неодмінно вирушить морем назустріч пригодам, адже так цікаво дізнатися, що там, за океаном...

Фарух зростав дуже талановитим. У нього виявився чудовий голос: він міг прослухати пісню по радіо, а потім

відразу ж переспівати її на свій лад, і звучало це не гірше за оригінал! Він дуже часто розважав своїм співом гостей на святах, і батьки мусили визнати, що з хлопчика справді може вийти хороший співак.

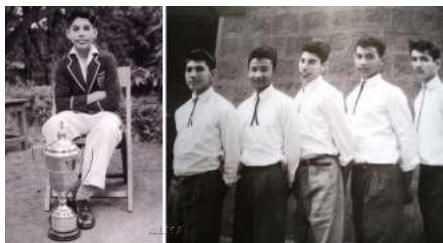
А ще Фарух захопився музикою, і міг слухати її годинами - з програвача, із радіоприймача, а інколи навіть ходив на ринок до стареньких музик, що виграють на чудернацьких інструментах народні мелодії. Окрім цього, він почав малювати, і виходило це так само добре, як і все інше. А ще Фарух практично завжди перемагав однолітків у спортивних іграх - чим не майбутній спортсмен?

Одне слово, не хлопчик, а справжній скарб! Та батьки вирішили, що передусім їхньому сину необхідна хороша освіта, - а далі вже буде видно, який із талантів стане йому в нагоді. І Фаруха відправили до католицької школи-інтернату в далекій Індії, де він мав провести найближчі вісім років.

Ось і прийшов час збуватися мріям...

Слово вчителя

Ми разом з вами також пройдемо шлях втілення мрії разом із Фредді

Англія, Лондон

Індія, Панчгані,
школа святого Петра

Індія, Бомбей

Зінзібар

4.2. Робота над змістом розділу «Перша подорож»

Бесіда:

✓ Як зреагував хлопчик на звістку, що він їде на навчання? *(Звістка, що він їде на навчання, одночасно потішила та засмутила хлопчика)*

✓ Чому тішила? *(Тішила - бо його так вабили пригоди, і ось нарешті він мав нагоду побачити інші країни, інші народи з їх культурою)*

✓ А журила? *(Журився він тому, що мусив на довгий час покинути сім'ю, друзів і рідні місця)*

✓ У що вмістилися речі Фаруха? *(Всі речі хлопця помістилися у стару валізку)*

✓ З ким він відплив до Індії? *(Батьком)*

✓ Яким виявився океан? *(Океан виявився саме таким безмежним, яким Фарух собі уявляв)*

✓ Скільки часу Фарух із батьком перебували у плаванні? *(Декілька тижнів)*

✓ Як тато розважав хлопчика? *(Тато розважав його, як міг, розповідав цікаві історії зі своїх власних подорожей)*

✓ Що могло зробити подорож не такою довгою? *(Музика)*

 Інсценізація уривка, в якому розповідається про подорож на кораблі до Індії

Одного разу, поки тато відпочивав у каюті, Фарух стояв на кормі і тужливо вдивлявся удалеч, туди, де лишився рідний дім, його кімната і програвач із платівками... І старий матрос, котрий проходив мимо, зупинився, побачивши сльозинку в очах хлопчика.

-Чого засмутився, юнго? - здивувався він, присівши поруч. - Хіба тобі не подобається океан?

-Подобається, - похнюплено відповів Фарух. – Він такий... такий великий! Але тут немає нічого, окрім води...

-Так, великий, - погодився чоловік. - Але повір мені, це не просто вода. Насправді океан - живий.

-Живий? - недовіжливо перепитав Фарух.

-Авжеж! Океан дуже древній, він усе знає і все пам'ятає. Наприклад, він знає, що ми веземо тебе до школи, і тому, щоби плавання було вдалим, надав нам охоронців. Бачиш?

Фарух перехилився за борт, аби подивитись, на що вказує співрозмовник, і побачив кількох дельфінів. Їх спини виблискували на сонці, коли вони то занурювались углиб, то знову виринали на поверхню. Жоден не відставав від судна. Красиві й граційні тіла океанських «вартових» справді нагадували кортеж якоїсь поважної особи.

-Вони пливуть з нами аж від порту, - сказав матрос.

- Я ніколи не бачив, щоб дельфіни запливали так далеко. Мабуть, їх послали супроводжувати тебе аж до Бомбею. А ти кажеш - «лише вода»...

-Ой, я зовсім не хотів нікого образити! – поспішно вигукнув Фарух. - Я просто згадав свій дім, і музику, яку я слухав...

-То ти любиш музику? - поцікавився чоловік.

-Так! Дуже люблю!

-А ти знаєш, що в океані теж є музика?

-Ні, - зізнався хлопчик. - Ніколи не чув.

-Просто ти не звертав на неї уваги. Варто лише заплющити очі й прислухатись, - порадив матрос. - І тоді ти неодмінно її почувеш. Це музика самої природи, найкраща у світі. Спробуй!

 Давайте і ми разом з Фарухом послухаємо музику океану. Заплющіть очі і прислухайтесь, яку музику чуєте ви?

(Грає музика із звуками шуму хвиль, крику чайок, свисту дельфінів, плескоту води за бортом)

✓ Який висновок зробив Фарух? *(Раптом шум хвиль, крик чайок у блакитному небі, веселий свист дельфінів та плюскіт води за бортом сплелися в подобу мелодії і з шуму перетворилися на прекрасну музику. Фарух був вражений. Оце так дивина! Виявляється, вона скрізь - не тільки у приймачах і на старих платівках, а в усьому, що його оточує!)*

✓ Як зреагував на таке відкриття хлопчик? *(Зрадів і заспівав)*

✓ Що ви думаєте стосовно такого відкриття хлопчика?

✓ Якою стала подорож після такого відкриття? *(Значно веселішою)*

✓ Чи піднімає музика вам настрій? Яку музику ви любляете слухати?

4.3. Робота над розділом «Індія»

Відтворіть логічний ланцюжок подій

 Разом із батьком хлопчик прибув до Бомбею, великого індійського порту.

 Під вечір потяг привіз їх до станції, від якої відходив автобус до містечка Панчгані, де й була школа Святого Петра.

 Фарух з татом пройшли через ринок.

 Дісталися залізничного вокзалу і сіли в потяг, що прямував на південний схід країни

 Тато розповів йому, що цей порт допомагали будувати перси, і це підбадьорило Фаруха.

 А тут люди були скрізь: заклопотані, метушні й галасливі, вони снували, як мурахи в мурашнику

 А перше, що впало у вічі - велична кам'яна брама.

 Хлопчик щосекунди здивовано озирався.

 Ніколи в житті він не бачив так багато людей, навіть на великі свята.

 Затрималися ненадовго біля старого індійського музики, який грав на дивному інструменті, схожому на дудку.

■ Фарух жадібно роздивлявся зелені пейзажі, що інколи перетворювались на справжні джунглі.

■ Він помічав безліч людей у брудному лахмітті, які випрошували в перехожих копійки.

■ *Знайдіть у тексті слова, які виражають ставлення Фаруха до жебраків. (Хлопцеві стало шкода їх, це видовище назавжди закарбувалося в його пам'яті. Він подумав, що коли стане багатим, як тато, то обов'язково буде ділитися з нужденними.)*

■ *Прокоментуйте твердження Фаруха: «Який сенс від багатства, якщо витратити його тільки на себе?». А як вважаєте ви?*

■ *Слово вчителя.*

Отже, Фарух разом із батьком дістався школи святого Петра, що знаходиться в містечку Панчагіні. Саме у цій школі хлопчик мав здобувати освіту протягом кількох наступних років. І де незабаром він стане Фредді – майбутнім королем рок-музики. Мандрівка скінчилася, але великий шлях до «корони» тільки починався. Ми з вами також робимо крок уперед до мрії.

4.4. Робота над змістом розділу «Полонений музикою»

 Заповніть табличку «Чого навчила школа святого Петра»

Життя у школі	Результат
<i>Раніше хлопчик не уявляв свого життя окремо від батьків, то зараз міг розраховувати тільки на себе і досить швидко навчився миритися з цим.</i>	<i>Він став самостійним.</i>
<i>Обідав о певній порі, гуляв там, де скажуть і коли скажуть, а спати лягав відразу ж, як увечері гасять світло.</i>	<i>Став дисциплінованим</i>
<i>У школі він не міг піти з уроку мистецтва, доки не завершить роботу.</i>	<i>Так хлопчик навчився терпінню</i>

 Продовжіть речення: «Фарух досяг успіхів у»
(малюванні, грав у хокей, зайнявся боксом, став чемпіоном школи з настільного тенісу, почав грати у шкільних виставах, взяли до церковного хору)

 Бесіда:

✓ **Яке ж захоплення було для хлопчика найголовнішим? (Музика)**

✓ Що хотів навчитися Фарух? (*Грати самостійно – байдуже, на якому інструменті*)

✓ І згодом він уже знав на якому. Знайдіть у тексті і зачитайте про те, як це трапилося.

У тій же великій залі, де проводилися вистави, біля стіни стояло велике чорне піаніно. Під час концертів та вистав на ньому грала вчителька співу. Щоразу, виходячи на сцену, Фарух пильно приглявся до цього інструмента. Спостерігав, як грає викладачка, як майстерно перебирає чорно-білі клавіші, тисне на якісь педалі... І хлопчику до нестями закортіло й самому сісти на цей круглий стілець і зіграти не менш красиво, ніж грала старенька викладачка. Але як це зробити? Хто ж його пустить за піаніно? Це порушення, за таке можуть і покарати! Не хочеться, щоб на тебе гримали або й узагалі вигнали зі школи...

Та чи варто казати, що бажання навчитися грати виявилось дужчим за побоювання нашого героя? Фарух почав обережно навідуватися до зали під час прогулянок, якщо кімната була порожньою і в ній не планувалося ніяких заходів. Ключа він цупив із шафки старого підсліпуватого чергового, а потім, переконавшись, що ніхто не стежить, відчиняв залу і майже годину проводив наодинці з омріяним

піаніно. Ось так і почалися його таємні уроки без учителів...

Звісно, спочатку ніякої музики не виходило, саме лише смішне бренькотіння. Та згодом Фарух почав розуміти принцип гри на клавішах. Він підбирав найпростіші мелодії, які тільки пам'ятав – спочатку з трьох нот, а потім щоразу складніші. І йому вдавалося! Скоро він уже міг награвати якийсь популярний мотив. Хлопчик дуже цьому радів і потай пишався своїми досягненнями. Ще трохи - і він навчиться грати обома руками, а тоді спробує заграти щось справді серйозне. Та одного разу...

 Розіграйте діалог між Фарухом та директором ШКОЛИ

-Що це ти тут робиш, Фаруху? - пролунав голос у нього за спиною, коли він так само сидів за музичним інструментом, старанно підбираючи ноти почутої нещодавно пісеньки. Хлопчик так прудко озирнувся, що ледь зі стільця не звалився. Біля сцени стояв - о, ні! - сам директор школи!

-Я... я..., - тільки й зміг видушити з себе переляканий Фарух.

-Вкрав ключа і заліз до нашої зали, - грізно підказав директор.

-Ні, я не крав! Я... я просто хотів пограти на піаніно. Я дуже хочу навчитися грати! Вже навіть трішки вмію...

-Так, я чув, - відповів директор і раптом... усміхнувся. - У тебе, справді, дуже гарно виходило. Що ж...я спробую тобі допомогти. За умови, що ти більше не братимеш ключів без дозволу.

-Не буду! - урочисто присягнув хлопчик.

✓ Чи здержав слово директор? (Так).

✓ Як директор допоміг хлопчику реалізувати свою мрію? (Він написав листа батькам Фаруха і повідомив, що в їхньої дитини талант до музики, тож якщо вони дадуть згоду, то Фарух зможе додатково отримувати уроки. Батьки порадилися й вирішили: якщо синові ще потрібно, то нехай буде так, як бажає він. Після цього безмежно щасливий хлопчик почав відвідувати уроки фортепіано і дуже скоро навіть одержав відзнаку за майстерність)

Слово вчителя

Таким чином ще одна його мрія здійснилася. Ще одна сходи́нка до майбутньої величі була підкорена. У дванадцять років Фарух написав свою першу в житті пісню, яка називалася «Я йду до вершини». І це було пророче.

Давайте і ми прослухаємо цю пісню

Прослуховування пісні «Я йду до вершини»

4.5. Робота над змістом розділу «Фарух стає Фредді»

☀ Наш невгамовний герой вирішив, що не буде спинятися на половині шляху. Яким був його наступний крок? *(Фаруху хотілося більшого - вразити всіх навколо своїм умінням, щоб його музика знайшла своїх слухачів і дарувала їм радість. А згодом прославитися на увесь світ!)*

☀ Справедливе бажання для талановитої людини. А як вважаєте ви, чи був Фарух талановитою людиною?

☀ Як Фарух вирішив досягнути цього? Хто прийшов йому на допомогу? *(Четверо найкращих приятелів Фаруха, з якими він поділився своїми грандіозними планами - Деррік, Брюс, Фаранг і Вікторі - у свою чергу розповіли про те, що мріють створити власний музичний гурт, і запросили його приєднатися)*

☀ А ваші друзі допомагають вам реалізувати ваші мрії у життя?

☀ Висловіть свою думку стосовно твердження: «Підтримка справжніх друзів може творити дива...»

☀ Як назвали новостворену групу? Як вона перекладалася? *(«Гектікс», «Непосидьки»)*

☀ Чи така назва була правдивою? Чому? *(Ця назва була правдивою - таких крутьків, як ці п'ятеро, треба було ще пошукати!)*

 Яка перешкода до реалізації задуманого було у гурту? Хто вирішив цю проблему? (*Залишалося тільки знайти для кожного музичні інструменти і призначити дату першого концерту. Фарух узяв ці питання на себе і почав їх вирішення з того, що пішов прямісінько до директора школи!*)

 Розкажіть про те, як розвивались події далі.

 Знайдіть у тексті і зачитайте як Фарух став Фредді.

4.6. Робота над змістом розділу «Зірка зійшла»

 Висловіть свою точку зору стосовно слів: «Фредді знав, що всьому свій час. Ніхто не стає знаменитим за помахом чарівної палички - потрібна наполеглива праця, і тоді, врешті-решт, всі зусилля обов'язково будуть винагороджені...»

 Розкажіть про перших концерт гурту «Гектікс» від імені одного із глядачів.

4.7. Робота над змістом розділу «Повернення додому»

 Які дві головні мрії Фредді здійснилися у Панчгані? (*Він навчився сам витворювати музику та знайшов своїх слухачів.*)

 Куди після закінчення школи відправився Фредді? (*У рідне Стоунтауні на Занзібарі*)

 Що планував робити на Батьківщині? (*Створити новий гурт*)

 Чи вдалося реалізувати задумане? Чому? (*Ні, спалахнула революція, тому сім'я Булсара переїхали до Лондона*)

 Слово вчителя

Ця неочікувана подорож зруйнувала плани Фредді про створення ансамблю зі своїми давніми друзями, але не змогла знищити його бажання присвятити музиці своє подальше життя. І вийшло так, що доля привела його саме туди, де випало здійснитися його найзаповітнішим бажанням. Життя Фредді змінилося назавжди. Тут, у Лондоні, він зустрів Джона, Брайана й Роджера, з якими створив гурт «Квін» - або ж «Королева». І ця четвірка досягла всього того, про що змалечку так мріяв Фредді. В наступні двадцять років їхня музика полонила увесь світ, і вони стали й залишаються досі улюбленцями мільйонів слухачів рок-н-ролу.

 Творча робота

Напишіть листа від імені Фредді Меркурі або дайте пораду тим, хто стоїть на початку шляху до мрії.

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап

▶ Що, на вашу думку, було найцікавішим на уроці?

А що найголовнішим?

▶ Яке значення мають для нас твори мистецтва сучасних митців?

▶ Чи досягли ви поставлених цілей.

V. Домашнє завдання.

Прочитати інші історії про життя видатних дітей
Олександра і Наталі Шевченків

Список використаної літератури

1. Українська література. 5-12 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів/ Автори Р.В.Мовчан, Н.В.Левчик, О.А.Камінчук, М.П.Бондар, О.Б.Поліщук, М.М.Сулима, Л.П.Шабельникова, В.М.Садівська. Керівник проекту М.Г.Жулинський. За загальною редакцією Р.В.Мовчан. – К., Ірпінь: Перун, 2005. – 201 с. (з урахуванням внесених змін до навчальної програми).

2. *Сашко Дерманський* про Авіценну, Олександра Суворова, Олександра Довженка, Уолта Диснея, Пеле. - К.: Грані-Т, 2007. - 112 с., іл. (Серія "Життя видатних дітей").

3. *Луцевська О.* Оксана Луцевська про Христофора Колумба, Джона Ньюбері, Чарльза Дарвіна, Дніпрову Чайку, Перл Сайденстрікер Бак: оповідання / Оксана Луцевська. - К.: Грані-Т, 2010. - 96 с., іл. (Серія Життя видатних дітей).

4. Наукові основи методики літератури. Навчально-методичний посібник / За редакцією доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України Н.Й. Волошиної. - К.: Ленвіт, 2002.- 344 с.

5. *Ірен Роздобудько* про Блеза Паскаля, Вольфі Моцарта, Ганса Андерсена, Катрусю Білокур та Чарлі Чаплін / Ірен Роздобудько. — Київ : Грані-Т, 2007. — 160.

6. *Степанишин Б.* Викладання української літератури в школі. Методичний посібник для вчителя. – К. РВЦ «Проза» - 1995 .

7. *Олександр і Наталя Шевченки* про Омара Хайяма, Грицька Чубая, Фредді Мерк'юрі, Джеймса Пола Маккарті, Стівена Спілберга. - К.: Грані-Т, 2008,- 120 с., іл. (Серія «Життя видатних дітей»).

Сайти:

- http://uk.wikipedia.org/wiki/Життя_видатних_дітей;
- [www. poetryclub. com. ua](http://www.poetryclub.com.ua) - сучасна поезія світу, критичні матеріали про літераторів;
- <http://books-fan.com> – рецензії на твори сучасних українських письменників
- [www. lib. proza. com. ua](http://www.lib.proza.com.ua) - твори сучасних українських і зарубіжних авторів;
- <http://avtura.com.ua/> - сучасна українська книго сфера;
- <http://bukvoid.com.ua>

Ірен Роздобудько
про

Бюста Паскаля

Вольфґанґ Моцарта

Ганса Андерсена

Катріно Блокер

Чарлі Чапліна

Сашко Дерманський
про

Авіацію

Олександра Суворова

Олександра Довженка

Уолта Дізна

Піле

Оксана Луцевська
про

Христофора Колумба

Джона Ньюбері

Чарльза Дарвіна

Дітріху Чайку

Перл Селдонстрайкер Байк

Олександр і Наталя Шевченки
про

Ондре Хадзю

Григорія Чубака

Фредді Меркюрі

Джозефіна Пола Маккартні

Стівена Спілберґа

